

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

ALMANYA'DA YAŞAYAN TÜRKİYE KÖKENLİ
GÖÇMENLERİN YALNIZLIK VE DEPRESYON
DÜZEYLERİNİN AİLE AİDİYETİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selime TURHAN

İstanbul
Temmuz-2021

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

ALMANYA'DA YAŞAYAN TÜRKİYE KÖKENLİ
GÖÇMENLERİN YALNIZLIK VE DEPRESYON
DÜZEYLERİNİN AİLE AİDİYETİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selime TURHAN

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Nebiye KONUK KANDEMİR

İstanbul
Temmuz-2021

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Doç. Dr. Nebiye KONUK KANDEMİR (İmza)

Üye Dr. Öğr. Üyesi Sena ÖKSÜZ (İmza)

Üye Doç. Dr. Mustafa OTRAR (İmza)

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Ali GÜNEŞ

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Almanya’da Yaşayan Türkiye Kökenli Göçmenlerin Yalnızlık ve Depresyon Düzeylerinin Aile Aidiyeti Açısından İncelenmesi**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Selime TURHAN

ÖN SÖZ

Almanya, diğer ülkelere oranla Türkiye’den daha fazla göç almış bir ülke olarak özel bir anlam taşımaktadır. Türkiye’den göç etmiş Almanya’da yaşayan kişilerin, bireysel olarak tecrübe ettikleri sosyal hayatlarından yaşadıkları ülke olan Almanya ile olan ilişkilerine kadar her bir konu bu açıdan önem arz etmektedir. Almanya’da yeni bir formda karşımıza çıkabilen bu birey ve gruplar, içinde yaşadıkları toplumun kurallarıyla karşılaşmakta ve yeni bir ilişkiler ağının, yeni toplumsal davranış biçimlerinin işaretçisi olmaktadır.

Bu çalışmada ele alınan birey ve gruplar, coğrafi açıdan Türkiye Cumhuriyeti’nden Almanya’ya göç eden, Türk veya Alman vatandaşı olmalarına bakılmaksızın, “Almanya’da yaşayan Türkiye kökenli göçmenler” olarak konu edilmiştir. Toplumsal hayat içerisinde Alman vatandaşı olmanın Almanya’ya intibakı kolaylaştırdığı da düşünüldüğünde Türkiye’den göç eden bireylerin vatandaşlık kimliklerini bu yönde tercih ettikleri yönünde bir eğilimden de söz etmek mümkündür. Bu çalışmada, Türkiye Cumhuriyetinden Almanya’ya göç eden kişilerin aile aidiyeti ile yalnızlık ve depresyon düzeyleri ilişkisel olarak ele alınmıştır.

Araştırmamdaki her aşamada bana yardımcı olan, eğitim alanında dersleriyle bana vizyon katan değerli hocalarıma, tecrübe ve bilgilerini benden esirgemeyen çok değerli tez danışmanım Doç. Dr. Nebiye KONUK KANDEMİR’e, hayatım boyunca benden desteklerini esirgemeyen sevgili annem Şerife TURHAN’a, babam Ertuğrul TURHAN’a, kardeşim Hilmi TURHAN’a ve canım annanem Mürvet KURT’a teşekkürlerimi sunarım.

Selime TURHAN
İstanbul-2021

ÖZET

ALMANYA'DA YAŞAYAN TÜRKİYE KÖKENLİ GÖÇMENLERİN YALNIZLIK VE DEPRESYON DÜZEYLERİNİN AİLE AİDİYETİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Selime TURHAN

Yüksek Lisans, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi
Tez danışmanı: Doç. Dr. Nebiye KONUK KANDEMİR
Temmuz-2021, 109 Sayfa

Almanya Federal Cumhuriyeti, Türkiye Cumhuriyeti'nden fazlaca göç almış bir ülke olarak özel bir anlam taşımaktadır. Türkiye'den göç etmiş Almanya'da yaşayan bireyler, göçün sonuçları açısından ele alındığında topluma ve toplumsal hayata uyum sağlama konusunda güçlükler yaşayabilmektedir. Bu güçlükler kimi zaman topluma uyum ile neticelenmekte ve sorun olmaktan çıkmakta kimi zamanda yeni ara çözümler ile başka bir düzleme taşınmaktadır. Bu açıdan bakıldığında birçok başlık araştırma konusu edilebilir ancak bu çalışmada aile kurumu esas olmak üzere Almanya'da yaşayan Türkiye Cumhuriyeti kökenli göçmen bireylerin aile aidiyeti ile yalnızlık ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişki ele alınmıştır.

Araştırmanın örneklemini Friedrich-Alexander Üniversitesi'nde öğrenimlerine devam eden 319 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin elde edilmesi amacı ile veri toplama aracı olarak demografik bilgi formunun yanısıra, UCLA LS Yalnızlık Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği ve Aile Aidiyeti Ölçeği kullanılmıştır.

İstatistiksel analizler IBM versiyon SPSS 21.0 paket programı ile yapılmıştır. İlk aşamada dağılımın normalliği değişkenlere ait basıklık ve çarpıklık katsayıları incelenerek bakılmıştır. Değişkenlere ait basıklık, çarpıklık değerlerinin normallik varsayımını karşıladığı görülmüştür. Normalliğin karşılanmasının ardından analizlerde parametrik test yöntemlerinin seçilmesine karar verilmiştir. Yalnızlık ölçeğine göre düzeltilmiş aile aidiyeti puanlarına göre gruplararası farklılıklara ANCOVA analizi ile bakılmıştır. Değişkenlerin birbirleriyle ilişkisini incelemek üzere Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Değişkenlerin arasındaki ilişkilerin tespit edilmesinin ardından Hiyerarşik Regresyon analizi uygulanmıştır. Hiyerarşik Regresyon analizi ile aile aidiyetinin alt boyutları olan kendilik aidiyeti ve aile aidiyetinin yalnızlık ve depresyonu yordama gücünü test

etmek amaçlanmıştır. Aile aidiyetinin (kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti) yalnızlığı yordayıp yormadığı test edilirken ilk aşamada kendilik aidiyeti analize dahil edilmiştir. Elde edilen bulgular kendilik aidiyetinin yalnızlığın %18'ini açıkladığını göstermektedir. İkinci aşamada ise kendilik ile birlikte bu kez aile aidiyeti alt boyutu da analize dahil edilmiştir. Bu aşamadaki bulgular yalnızlığın %19'unun açıklandığını göstermektedir. Açıklanan varyansa aile aidiyetinin katkısı %1'dir. Bu durumda kendilik aidiyetinin yalnızlık değişkenini daha fazla açıkladığı söylenebilir. Hiyerarşik regresyon analizi ile ulaşılan bir diğer bulgu ise; aile aidiyetinin (kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti) depresyonu yordayıp yormadığını göstermektedir. Elde edilen bulgular, analizin ilk aşamasında kendilik aidiyetinin depresyonun %57'sini açıkladığını göstermektedir. İkinci aşamasında analize dahil edilen aile aidiyetinin ise açıklanan varyansa anlamlı bir katkı sağlamadığını ortaya koymaktadır. Araştırmada elde edilen tüm bulgular değerlendirildiğinde, aile aidiyeti ölçeğinin alt boyutu olan kendilik aidiyetinin hem yalnızlık hem de depresyonu yordama gücünün aile aidiyeti alt boyutundan daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Aile Aidiyeti, Göç, Yalnızlık, Depresyon, UCLA LS Yalnızlık Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği, Aile Aidiyeti Ölçeği

ABSTRACT

AN INVESTIGATION OF LONELINESS AND DEPRESSION LEVELS REGARDING TO FAMILY BELONGING AMONG TURKISH IMIGRANTS IN GERMANY

Selime TURHAN

Master, Family Counseling and Education

Thesis Advisor: Doc. Dr. Nebiye KONUK KANDEMİR

July -2021, 109 Pages

The Federal Republic of Germany has a special meaning as a country that has received a lot of immigration from the Republic of Turkey. Individuals living in Germany who have migrated from Turkey may experience difficulties in adapting to society and social life when considered in terms of the consequences of migration. These difficulties sometimes result in adaptation to the society and cease to be a problem, and sometimes they are moved to another level with new intermediate solutions. From this point of view, many topics can be the subject of research, but in this study, the relationship between family belonging and loneliness/depression levels of immigrant individuals from the Republic of Turkey living in Germany, mainly the family institution, is discussed.

The sample of the study consists of 319 students continuing their education at Friedrich-Alexander University. In order to obtain the research data, the UCLA LS Loneliness Scale, Beck Depression Scale and Family Belonging Scale were used as data collection tools, as well as the demographic information form.

Statistical analyses have been made with IBM version SPSS 21.0 package program. In the first phase, the normality of the distribution has been investigated by examining the kurtosis and skewness coefficients of the variables. It has been observed that the kurtosis and skewness values of the variables meet the normality assumption. After the normality has been met, it has been decided to choose parametric test methods for the analyses. Intergroup differences according to family belonging scores adjusted for loneliness scale have been analyzed with ANCOVA analysis. Pearson Product Moments Correlation Coefficient has been calculated to examine the relationship between variables. After determining the relationships between the variables, Hierarchical Regression analysis has been applied. With the hierarchical regression

analysis, it has been aimed to test the predictive power of self-belonging and family belonging, which are sub-dimensions of family belonging, of loneliness and depression. While testing whether family belonging (self-belonging and family belonging) predicts loneliness, self-belonging has been included in the analysis at the first stage.

The findings show that self-belonging explains 18% of loneliness. In the second stage, together with the self-belonging, the sub-dimension of family belonging has also been included in the analysis. Findings at this stage show that 19% of loneliness is explained. The contribution of family belonging to the variance explained is 1%. In this case, it can be said that self-belonging explains the loneliness variable more. Another finding reached by hierarchical regression analysis is that it shows whether family belonging (self-belonging and family belonging) predicts depression. The findings show that in the first stage of the analysis, self-belonging explains 57% of depression. In the second stage, it reveals that family belonging, which is included in the analysis, does not make a significant contribution to the explained variance. When all the findings obtained in the study are evaluated, it is revealed that the power of self-belonging, which is a sub-dimension of the family belonging scale, to predict both loneliness and depression is higher than the family belonging sub-dimension.

Key Words: Family, Family Belonging, Migration, Loneliness, Depression, UCLA LS Loneliness Scale, Beck Depression Scale, Family Belonging Scale

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖN SÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLO LİSTESİ	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
BİRİNCİ BÖLÜM	
GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınır ve Sınırlılıklar.....	4
İKİNCİ BÖLÜM	
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Aile, Aidiyet ve Aile Adiyeti.....	5
2.1.1. Aile	5
2.1.2. Aidiyet	7
2.1.3. Aile Adiyeti	8
2.2. Göç.....	11
2.2.1. Almanya'ya Göç (Tarihsel Yaklaşım)	13
2.2.2. Almanya'daki Türkiye Kökenli Göçmenlere Sosyo Kültürel Bakış	18
2.3. Yalnızlık	24
2.3.1. Yalnızlık Tanımı	24
2.3.2. Yalnızlığın Boyutları ve Sınıflandırılması	25
2.4. Depresyon.....	30
2.4.1. Depresyon Belirtileri.....	33
2.4.2. Depresyon Türleri	33
2.4.3. Depresyon Kuramları	34
2.4.3.1. Davranışçı Kuram.....	35

2.4.3.2. Psikoanalitik Kuram	35
2.4.3.3. Bilişsel Kuram.....	36
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
YÖNTEM.....	38
3.1. Araştırmanın Modeli	38
3.2. Evren ve Örneklem	38
3.3. Veri Toplama Araçları	40
3.3.1. Demografik Bilgi Formu	40
3.3.2. UCLA LS Yalnızlık Ölçeği	40
3.3.3. Beck Depresyon Ölçeği.....	41
3.3.4. Aile Aidiyeti Ölçeği	41
3.4. Verilerin Toplanması.....	41
3.5. Verilerin Analizi	42
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
ARAŞTIRMA BULGULARI	45
4.1. Aile Aidiyeti Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği ve Beck Depresyon Ölçeği Bulguları.....	45
4.2. Yalnızlık Ölçeğine Göre Düzeltilmiş Aile Aidiyetinin Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Değerlendirilmesi	45
4.3. Almanya’da Yaşama Sürelerine Göre Düzeltilmiş Aile Aidiyetinin Vatandaşlık Durumuna Göre Değerlendirilmesi.....	48
4.4. Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi.....	49
4.5. Aile Aidiyetinin (Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti) Yalnızlığın ve Depresyonun Ne Kadarını Açıkladığına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizine İlişkin Bulgular	49
BEŞİNCİ BÖLÜM	
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	52
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	52
5.1.1. Yalnızlık Ölçeğine Göre Düzeltilmiş Aile Aidiyetinin Bireylerin Kiminle Yaşadıkları, Anne-Baba Birliktelik Durumu ve Kardeş Sayısına Göre Değerlendirilmesi ve Tartışılması.....	52
5.1.2. Almanya’da Yaşama Sürelerine Göre Düzeltilmiş Aile Aidiyetinin Vatandaşlık Durumuna Göre Değerlendirilmesi ve Tartışılması	54
5.1.3. Değişkenler Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi ve Tartışılması.....	55

5.1.4. Aile Aidiyetinin Yalnızlık ve Depresyonu Yordama Gücünün Değerlendirilmesi ve Tartışılması.....	56
5.2. Öneriler.....	57
KAYNAKÇA.....	59
EKLER.....	74
ÖZGEÇMİŞ.....	95

TABLO LİSTESİ

Tablo 3.1: Örneklem Grubuna Ait Demografik Bilgiler.....	39
Tablo 3.2: Değişkenlere Ait Çarpıklık (Skewness) ve Basıklık (Kurtosis) Katsayıları	42
Tablo 3.3. Bağımsız Değişkenlere Ait Multicollinearity Sonuçları	43
Tablo 4.1: Değişkenlere Ait Betimsel İstatistikler	45
Tablo 4.2: Yalnızlık Ölçeğine Göre Düzeltilmiş Aile Aidiyeti Puanlarının Bireylerin Kiminle Yaşadıklarına Göre ANCOVA Sonuçları	46
Tablo 4.3: Yalnızlık Ölçeğine Göre Düzeltilmiş Aile Aidiyeti Puanlarının Anne/Baba Birlikteliğine Göre ANCOVA Sonuçları.....	47
Tablo 4.4: Yalnızlık Ölçeğine Göre Düzeltilmiş Aile Aidiyeti Puanlarının Kardeş Sayısına Göre ANCOVA Sonucu.....	48
Tablo 4.5: Almanya’da Yaşama Sürelerine Göre Düzeltilmiş Aile Aidiyeti Puanlarının Vatandaşlık Durumuna Göre ANCOVA Sonuçları	49
Tablo 4.6: Değişkenler Arasındaki İlişkilere Ait Pearson Momentler Korelasyon Katsayı Sonuçları.....	49
Tablo 4.7: Aile Aidiyetinin Yalnızlığın Ne Kadarını Açıkladığına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonucu	50
Tablo 4.8: Aile Aidiyetinin Depresyonun Ne Kadarını Açıkladığına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonucu	51

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
Çev	: Çeviren
DDR	: Alman Demokratik Cumhuriyeti
Ed	: Editör
FGR	: Federal Almanya Cumhuriyeti
sf	: Sayfa
SPSS	: (Statistic Packets For Social Scieinces) Sosyal Araştırmalar İçin İstatistiksel Program Paketi
vd	: Ve Diğerleri
WHO	: (World Health Organization) Dünya Sağlık Örgütü

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Türkiye’den Almanya’ya yapılan göçler uzun yıllardan beri devam etmektedir. Almanya Türkiye’den en fazla göç alan Avrupa ülkesidir. Bu sebeple çalışma Almanya’da gerçekleştirilmiştir. Yapılan göçler sonucunda göç eden bireyler bir takım entegrasyon problemleri yaşamıştır ve yaşamaya da devam etmektedir. Bu problemlerden en büyüğü bireyin uyum sürecinde karşılaştığı psiko-sosyal sorunlardır. Bireyin yaşadığı ülkeye bağlanma ve ait olma isteği karşılanmadığı takdirde birey kendisini yalnız hissedebilir, aynı durum aile aidiyeti açısından da ele alınabilir. Göç eden bireylerin karşılaştığı bir diğer ruhsal problem de depresyondur. Depresyon ile aile aidiyeti arasında ilişki olup olmadığının araştırılması da bu ruhsal problemin bir boyutudur. Bu amaçla problem, varsayımlar, araştırmanın amacı doğrultusunda aile aidiyeti depresyon ve yalnızlık açısından ele alınmıştır. Kavramsal açıdan ele alındığında “Türkiye Kökenli Göçmenler” coğrafi açıdan mekan değiştiren bireyleri tanımlamak amacıyla kullanılmıştır.

1.1. Problem

Bu çalışmada cevabı aranan ana problem; Almanya’da yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin aile aidiyetlerinin (kendilik aidiyeti-aile aidiyeti) yalnızlık ve depresyon ile ilişkisinin var olup olmadığının araştırılmasıdır. Bu problem doğrultusunda aşağıda yer alan sorular araştırmanın problemleri olarak belirlenmiştir.

- Almanya’da yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin aile aidiyetleri, depresyon ve yalnızlık algıları arasında ilişki var mıdır?
- Almanya’da yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin aile aidiyetleri, depresyon ve yalnızlık algıları sosyo-demografik özelliklere göre farklılaşmakta mıdır? Bu problem doğrultusunda araştırmanın alt problemleri ise şunlardır:
- Almanya’da yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin yalnızlık algıları kontrol edildiğinde aile aidiyetleri kiminle yaşadıklarına göre farklılaşmakta mıdır?

- Almanya’da yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin yalnızlık algıları kontrol edildiğinde aile aidiyetleri anne/baba birliktelik durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- Almanya’da yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin yalnızlık algıları kontrol edildiğinde aile aidiyetleri kardeş sayısına göre farklılaşmakta mıdır?
- Almanya’da yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin Almanya’da yaşama süreleri kontrol edildiğinde aile aidiyetleri vatandaşlık durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

1.2. Amaç

Türkiye’den Almanya’ya göçlerin nedenleri ele alındığında şüphesiz pek çok sebep bulunmaktadır. Eğitim imkanlarına erişim ve çalışma hayatına katılma, aile kurma veya aile birleşimi gibi çeşitli nedenler bunlardan bazılarıdır. Gerekçesi her ne olursa olsun yapılan tüm göç akışları bireylerin dil, kültür, eğitim, sağlık başta olmak üzere pek çok alanda entegrasyon süreciyle karşılaşmalarına neden olmaktadır (Demirbağ ve Kakışım, 2018: 123-125; Özarslan, 2020: 275). Entegre olma, bireyin yeni karşılaştığı kültür ve toplumsal süreçlerle kendi köken kimliğini, kültürel değer ve yargılarını uyum içinde birleştirebilme, özümseme sürecidir (Biehl ve Danış, 2020: 8-10). Bu sürecin sağlıklı bir şekilde yürütülememesi halinde ise birey; sosyal izolasyon, yalıtılmışlık ve yalnızlık duygusu hissetmekte sosyal bağlılık ve aidiyet kuramama gibi sorunlar yaşayabilmektedir (Şahin, 2001: 12-18; Tuzcu ve Bademli, 2014: 58). Özellikle sosyal becerilerin çok fazla önem kazandığı üniversite eğitim sürecinde olan bireylerin, entegrasyon süreçlerini sağlıklı yürütülebilmesi için sosyal beceriler önem atfetmektedir. Çünkü; üniversite eğitim yıllarına denk gelen beliren yetişkinlik yaşam döneminde yerine getirilmesi beklenen temel gelişimsel görev; yakınlığa karşı yalıtılmışlıktır (Eryılmaz ve Ercan, 2010: 22-31). Bu gelişimsel görevin gereklilikleri arasında; yakın ilişkiler kurabilme, kişilerarası ilişki kurma becerilerinde yetkinlik kazanma, sosyalleşme, romantik ilişkiler başlatabilme ve sürdürme bunların yanı sıra eş seçimi ve aile kurma, meslek/kariyer gelişimi yer almaktadır. Hiç şüphesiz göç yaşamış gençler için gelişimsel görevleri başarıyla tamamlama süreci daha fazla zorluk barındırmaktadır (Akarçay ve Ak, 2018). Genç bireyler için içinde bulunduğu gelişimsel dönemin görevlerini tamamlama aslında göçün getirdiği entegrasyona uyum süreciyle bağlantılıdır. Uyum sürecinde karşılaşılan sosyal becerilerdeki

problemler gelişimin başarmasını beklediği yalıtılmışlıkla bireyin karşılaşmasına neden olmaktadır. Yakınlık kuramama ile ortaya çıkan yalıtılmışlık ise yalnızlık sorununu doğurmaktadır.

Yaşanılan entegrasyon sürecinin sağlıklı yürütülememesi halinde karşılaşılabilir bir diğer sorun ise ruhsal problemlerdir. Uyum sürecinde bireylerin duygu durumlarında meydana gelen değişimlerle başa çıkabilme becerisi uyum sağlamak için şüphesiz elzemdir. Ancak yeni kültürel ve sosyal yapıya uyum karşısında birey; benlik algısı, öz değer, öz yeterlilik gibi kendilik algısını değerlendirdiği pek çok ruhsal alanda duygusal sorunlar yaşayabilmektedir (Aydın, 2017: 1-24). Öte yandan içinde bulunduğu yaşam döneminin getirdiği gelişimsel görevleri başarma süreci içinde bulunması bu duygusal sorunlar karşısında ruhsal gücünü düşürebilmekte ve psikolojik iyi oluşunu olumsuz etkileyebilmektedir (İsaoğlu ve Tuzcuoğlu, 2021: 400-401). Kişinin duygu ve ruh dünyasında depresyon semptomları görülebilmektedir.

Göç ile birlikte gelen uyum sürecinin temel bileşeni aidiyet yani bağlılıktır (Sözer, 2019: 420). Yeni ülkeye, yeni sosyal topluluklara, üniversite eğitim sürecine gibi sıralayabileceğimiz alanlarda uyum süreci aidiyet duygusuyla iç içedir. Öte yandan bireyin anavatanı olan çocukluğundan itibaren kurduğu ilk aidiyet ise aile bireyleriyle olan ilişkisinde yaşanmaktadır. Bu aidiyet sonraki yaşam süreçlerinde kurulan (göç süreci de dahil olmak üzere) aidiyetlerin mihenk taşı, referans noktası ve önemli bir yordayıcısıdır. Aile aidiyetinin bireyin yaşamında hem bir sosyal destek (kabul ve değer görme gibi) hem de duygusal sorunlar karşısında önleyici (sevgi, ilgi, şefkat görme gibi) işlevi bulunmaktadır (Mavili, Kesen ve Daşbaşı, 2014: 29-45).

Bu çerçevede, araştırmada göç yaşamış bireylerin yalnızlık ve depresyonlarının yordayıcısı olarak aile aidiyetinin etkisinin araştırılması amaçlanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmada Almanya'ya göç etmiş Türkiye kökenli bireylerin aile aidiyetleri, göç sonucu karşılaşılabilir iki önemli ruhsal sorun alanı kapsamında (yalnızlık ve depresyon) incelenmiştir. Öncelikle böyle bir çalışma ile elde edilen bulgular, göç yaşamış bireylere yönelik gerçekleştirilecek psikolojik yardım ve destek kurumlarına ışık tutacaktır. Aile aidiyetinin bu sorun alanlarındaki yordayıcılığının incelenmesinin araştırmacılar ve uygulayıcılar için önemli olacağı düşünülmektedir. İlgili literatür

tarandığında; göç yaşamış bireylerin depresyon ve yalnızlıklarını yordayan değişkenlerin araştırılmasına ihtiyaç olduğu görölmektedir.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir;

1. Katılımcıların veri toplama araçlarındaki sorulara samimiyetle cevap verdikleri varsayılmaktadır.
2. Örneklem grubunun evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

1.5. Sınır ve Sınırlılıklar

1. Araştırmada elde edilen veriler ulaşılan örneklem grubu ile sınırlıdır.
2. Araştırmada elde edilen bulgular veri toplama araçlarının ölçtüğü özellikler ile sınırlıdır.
3. Araştırma 20.04.2021-20.05.2021 tarihleri arasında yapıldığından bu tarihler ile sınırlıdır.
4. Araştırma, yapılan literatür çalışması sonucu ulaşılabilen kaynaklar ile sınırlıdır.
5. Araştırma, amaçlara yönelik olarak yapılan istatistiksel çözümlene teknikleri ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Aile kurumu evrensel olarak ele alındığında her toplumda yer alan, toplumun en küçük birimidir. Aile aidiyeti ise aile içindeki ilişkilerin gücüne işaret eden bir kavram görünümündedir. Bu bölümde aile kavramı bu çerçevede ele alınmıştır. Bu bölümde çalışmanın kavramlarından depresyon ve yalnızlığa değinilmiş, göç kavramı ise Türkiye’Cumhuriyetinden Almanyaya göç eden göçmenler esas olmak kaydıyla ele alınmıştır.

2.1. Aile, Aidiyet ve Aile Aidiyeti

2.1.1. Aile

Aile, evlilik, kan veya evlat edinme bağlarıyla birleşmiş, tek bir haneyi oluşturan ve genellikle eşler, ebeveynler, çocuklar ve kardeşler olmak üzere kendi sosyal konumlarında birbirleriyle etkileşim içinde olan toplumun en küçük birimidir. Uzun bir süredir literatürde, aile, bireyleri çocukların yetiştirilmesini denetleyen kooperatif gruplar halinde birleştiren, tüm toplumlarda bulunan kilit bir sosyal kurum olarak görülmüştür. Çoğu aile, bireyleri aileye katan kan bağı, evlilik veya evlat edinmeye dayanan bir sosyal bağ olan akrabalık üzerine kurulmuştur. Bütün toplumlar aileyi içerse de, sadece akrabalık çatısı altında bulunanlar tarih boyunca çeşitlilik göstermiştir. Ayrıca, bir kültürden diğerine ailenin kavramsal olarak değiştiği söylenebilir.

Yirminci yüzyılda, toplumun çoğu üyesi, bir aile birimini, genellikle birlikte yaşayan, kan bağı olan, evlilik veya evlat edinmeyle ilişkili iki veya daha fazla kişiden oluşan bir sosyal grup olarak görüyordu. Başlangıçta, bireyler ebeveynlerden ve kardeşlerden (sosyalleşmenin merkezi bir yönelim ailesi) oluşan bir ailede doğar ve yetişkinlikte insanlar kendi çocuklarına (bir üreme ailesi) sahip olur veya onları evlat edinir. Dünya düşünüldüğünde, ailelerin evlilik etrafında şekillenmesi, yasal olarak onaylanmış bir ilişki, ekonomik işbirliğinin yanı sıra normatif cinsel aktivite ve çocuk doğurmayı da içeren, insanların dayanışma içinde olmayı bekledikleri bir kurumdur. Geçmişte

yapılan bu tanım, tek başına evliliğin üreme için uygun bağlam olduğuna dair bir kültür inancının kanıtıdır: geleneksel olarak, insanlar evlilik dışı doğan çocuklara gayri meşru etiketi eklemişlerdir; dahası evlilik, Latince'de “annelik durumu” anlamına gelmektedir. Bununla birlikte, bekar kadınlardan doğan çocukların oranı arttıkça (dörtte birine yaklaştığı kaydedildi) çocuk doğurma ve evlilik arasındaki bu bağlantı zayıflamıştır (Macionis ve Plummer, 2002: 360-365).

Weston'a göre araştırmacılar tarihe bakarak etraflarındaki değişiklikleri gözlemleyip günümüz 'aile' kavramını çok daha karmaşık bulmaktadırlar. Pek çok kişi artık sadece evli çiftler ve çocukları 'aile' olarak tanımlanmaya itiraz etmektedir. Çünkü bu herkesin tek bir standardı benimsemesi gerektiği anlamına geliyor. Gittikçe daha fazla insan, geleneksel olmayan aile bağları oluşturdukça, birçoğu artık akrabalık aileleri veya tercih ettikleri aileler, yasal veya kan bağı olan veya olmayan insanlar, birbirlerine ait olduklarını hissedenler kendilerini bir aile olarak tanımlamaktadır. O halde, bir aileyi oluşturan veya oluşturmayan şey ahlaki ve politik aynı zamanda hukuki ailelerde gündeme getirilen çağdaş 'aile değerleri' tartışmasının merkezinde yatan bir konudur (Weston, 1991: 394).

Sosyolog Christopher Carrington, aileyi farklı bir şekilde ifade ederek işbölümü kavramı üzerinden yorumlamaktadır. O'na göre aile, birbirini seven ve önemseyen insanlardan oluşur. Aileye akrabalık fikirleriyle veya kurumlarla (ki bu çok durağan bir şeyi ima eder) değil, bunun yerine bir dizi etkinlik olarak yaklaşır: Kitabının bölümleri, çeşitli çalışma biçimleriyle ailelere nasıl ulaşıldığına bakarken bunu yansıtır: beslenme işi (kim yemek yapar, alışveriş yapar, planlar yapar); ev işi (temizleyen, yıkayan, bitkilere ve evcil hayvanlara bakan, ev onarımı yapan); akraba çalışması (çocuklara bakmak, ebeveynleri ziyaret etmek, vb.); tüketim işi (TV izleme, tatillerin düzenlenmesi, kıyafet ve ev eşyası satın alma dahil); ve aynı zamanda bakım işi olarak da adlandırabileceğimiz şey (eşlere, çocuklara ve diğerlerine bakmak). Tüm bunlar, aile içinde bazı devam eden iş bölümlerini ima etmektedir (Carrington, 1999: 71-75).

Aile kurumunda iş bölümü gibi yerine getirilmesi gereken çeşitli işlevler bulunmaktadır. Bu işlevler neslin devamının sağlanması, her türlü eğitimin verilmesi, ekonomik destek sağlanması, ailedeki bireyler arasında sevgi ortamının oluşturulması gibi unsurlarla birlikte bireydeki aidiyet duygusunun temellilerinin atılmasıdır. Bu aidiyet duygusunun oluşması için aile hayati bir öneme sahiptir. Ailedeki biyolojik,

psikolojik, sosyal ve ekonomik unsurlar bireylerin aile aidiyetinin oluşmasına katkı sağlamaktadır.

2.1.2. Aidiyet

Aidiyet denilince akla ilk olarak ait olma gelmektedir. Aidiyet bireyin diğer bireylerle güvenli bir bağ kurmasıdır. Ait olma duygusu bireyin temel ihtiyaçlarından biridir. Temel bir insan ihtiyacı olarak düşünüldüğünde aidiyet, bireyin hayatında önemli bir yere sahiptir. İhtiyaçların sınıflandırılması ile ilgili çalışmalara bakıldığında, bu çalışmaların aidiyeti bir ihtiyaç olarak gördüğü ve bu ihtiyacın insan yaşamındaki karşılanmasının önemine odaklandığı görülmektedir.

İnsanların ihtiyaçlarıyla ilişkili olarak literatürde yer alan Rogers'ın olumlu yaklaşımı (1951: 50), Maslow'un aidiyet ve sevgi ihtiyacı (1970: 77), Alderfer'in ilişkililik ihtiyacı, Deci ve Ryan'ın akrabalık ihtiyacı (Alderfer, 1969: 142-175; Ryan ve Deci, 2000: 68-78), Glasser'in sevmeye ve ait olma ihtiyacı (Corey, 2008: 25), Fromm'un ilişkisellik ve köklü olma ihtiyacı (Geçtan, 2014: 110), gibi örneklerde; aidiyet ihtiyacı ve ilişkilerin kurulması, bütünün parçası olmak gibi kavramsal bileşenleri arasında yer alan ihtiyaçlardan bahsettikleri görülmektedir. İhtiyaçlarla ilgili teorik açıklamalara ek olarak, ebeveyn-çocuk ilişkisini inceleyen ve yakın ilişkilere odaklanan teorilerde aidiyetle ilgili doğrudan veya dolaylı açıklamalar bulunmaktadır. Bu teorilerden birinde aidiyetin izlerini bulmak mümkündür; bu, Adler'in sosyal ilgi hakkındaki açıklamalarıdır (Corey, 2008: 26; Shifron, 2010: 10-29). Sosyal ilgiyi psikolojik sağlığın bir göstergesi olarak ele alan Adler (Feist ve Feist, 2006: 410), ait olamama veya diğer insanlara bağlı hissetmemeyi bir patoloji olarak görmekte (Shifron, 2010: 10-29) ve aidiyete, aileye, arkadaşlara ve işe karşı sorumluluklar üzerinden hitap etmektedir. Sullivan, teorisinde bireyin tekrarlayan kişilerarası ilişkilerin ve süregiden kalıpların bir ürünü olduğunu savunur ve “benlik” kavramının ancak diğer bireylerle ilişkilerle anlamlı hale geldiğini belirtir (Burger, 2016: 22). Ayrıca, bireylerin duygusal bağ kurma konusunda içsel bir eğilime sahip oldukları fikrine dayanan bağlanma kuramında ve ebeveyn ile çocuk arasındaki yakın ilişkinin doğası ve önemine odaklanan nesne ilişkilerinin bir parçası olarak (Klein, 1948: 114-123; Winnicott, 1953: 89-97) açıklamalarında dolaylı olarak aidiyete yer verdikleri algılanmaktadır.

“Akrabalık”, “afinite” (bir bağıın gücü) anlamına gelen aidiyet, literatürde farklı kelimelerle tanımlanmaktadır. Anant (1966: 21-27) , aidiyeti “*Bir sistemin veya çevrenin vazgeçilmez ve ayrılmaz bir parçası olarak kişisel duygu deneyimi*” olarak tanımlamakta, *vazgeçilmez ve bütünsel* olma durumuna ilişkin fikri oluşturmaktadır. Hagerty ve Patusky (1995: 9-13) aitlik üzerine yaptıkları çalışmalarla literatürde sıklıkla adı geçen, Anant'ın aidiyet tanımına “değerli katılım” ve “uygunluk”. Niteliklerini ekleyerek kavramı yeniden gözden geçirmişlerdir. Bu iki unsurun içeriği değerlendirildiğinde, “değerli katılım”ın ihtiyaç duyulma, değer görme ve kabul edilme deneyimlerini kapsadığı, “uygunluk” un ise bireylerin özelliklerinin çevreleriyle veya sistemle ilgili olduğu algısını kapsadığı anlaşılmaktadır. Araştırmacılar aidiyeti, bu iki temel nitelik çerçevesinde “bir sistem veya çevreye katılımın kişisel deneyimi” olarak kavramsallaştırmışlardır. Ayrıca, aidiyet oluşumu için “kişinin katılım enerjisi”, “potansiyeli ve anlamlı katılım arzusu” olmak üzere üç öncül belirlemişlerdir (Hagerty vd., 1992: 172-177). Aidiyetin bireylerin temel güdülerinden biri olarak alınmasında önemli katkılarda bulunan Baumeister ve Leary çalışmalarında aidiyet ihtiyacını temel güdülerin özelliklerine göre değerlendirmişlerdir. Araştırmacılar, literatürdeki ampirik verilere dayanarak, bireylerin en azından asgari düzeyde süren olumlu ve önemli bireyler arası ilişkileri kurmak ve sürdürmek için ihtiyaç duydukları bir yayılma dürtüsü olarak “ihtiyaç olarak aidiyet” duygusunu tanımlamışlar ve altını çizmişlerdir (Baumeister ve Leary, 1995: 497-500).

2.1.3. Aile Aidiyeti

Bir kişi hayatı boyunca birden fazla aidiyet duygusu hissedebilir. Aidiyet duygusu kişi veya aileye, okula, sınıf gibi şeylere, memlekete, ülkeye, yerel bir topluluğa, meslek veya bir yere karşı hissedilebilir. Ancak tüm bunların arasında aile farklıdır çünkü bireyin içinde bulunduğu ilk sosyal kurumdur. İnsan belirli bir yaşta doğar ve kişilerarası ilişkiler geliştirir. Ek olarak, doğrudan veya dolaylı olarak aile ile ilgili birçok değişken aileye aidiyet duygusunu etkilemektedir. İçinde bulunulan aile yapısı bu önemli değişkenlerden biridir (King vd., 2018: 2008).

Aitlik, temel insani ihtiyaç olarak düşünüldüğünde bir bireyin hayatındaki önemi görülebilmektedir. İnsan ihtiyaçlarının sınıflandırılmasına yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar aidiyeti bir ihtiyaç olarak görmekte ve bu ihtiyacın insan hayatında karşılanmasının önemine odaklanmaktadır.

Yapılan araştırmalara örnek olarak Maslow'un aidiyet ve sevgi ihtiyaı hakkında (1970: 77), Alderfer, ilişkililik ihtiyaı hakkında (1969: 143), Deci ve Ryan'ın ilişki kurma ihtiyaı hakkında (Ryan ve Deci, 2000: 68-78), Glasser'in sevmeye ve ait olma ihtiyaı hakkında (Corey, 2008: 25-54), İlişki ve köklü olma ihtiyaı hakkında Fromm (Geçtan, 2014: 70-110) ait olma ihtiyaı ve aidiyetin kavramsal bileşenleri arasında yer alan ilişkiler kurma, olma gibi ihtiyaçlardan bahsettikleri görülmektedir. Bütünün parçası ve aidiyet duygusuna insanın ihtiyaı yapılan bu araştırmalarda görülmektedir. İhtiyaçlarla ilgili teorik açıklamalara ek olarak, ebeveny-ocuk ilişkisini inceleyen ve yakın ilişkilere odaklanan teorilerde aidiyetle ilgili doğrudan veya dolaylı açıklamalar bulunmaktadır.

Adler'in sosyal ilgi hakkındaki açıklamalarında aidiyetin izlerine rastlamak mümkündür. Sosyal ilgiyi psikolojik sağlığın bir göstergesi olarak ele alan Adler ait olamama veya diğer insanlara bağlı hissetmemeyi bir patoloji olarak görmekte ve aidiyete, aileye, arkadaşlara ve işe karşı sorumluluklar üzerinden anlam yüklemektedir (Shifron 2010: 10-29). Sullivan, teorisinde bireyin tekrarlayan kişilerarası ilişkilerin ve süregiden kalıpların bir ürünü olduğunu savunur ve “benlik” kavramının ancak diğer bireylerle ilişkilerle anlamlı hale geldiğini belirtir (Burger 2016: 22). Ayrıca, bireylerin duygusal bağ kurma konusunda içsel bir eğilime sahip oldukları fikrine dayanan bağlanma kuramında ve ebeveyn ile ocuk arasındaki yakın ilişkinin doğası ve önemine odaklanan nesne ilişkilerinin bir parçası olarak açıklamalarında aidiyete dolaylı yer verdikleri algılanmaktadır (Winnicott 1953: 89-97).

“İlişki”, “yakınlık” anlamına gelen aidiyet literatürde farklı kelimelerle tanımlanmıştır. Anant (1966: 21-27) tanımında “Kişisel duygu deneyimi vazgeçilmez ve bir sistemin veya ortamın ayrılmaz bir parçası”, vazgeçilmez olma durumuna dair fikir üzerinde durmuştur. Hagerty ve Patusky (1995: 9-13), literatürde aidiyet üzerine yaptıkları çalışmalarla sıkça bahsedilen, iki özellik daha ekleyerek kavramı yeniden değerlendirmiş Anant'ın aidiyet tanımını: “değerli katılım” ve “uygun” olarak nitelemişlerdir. Bu iki unsurun içeriği değerlendirildiğinde, “değerli katılımın” deneyimleri kapsadığı fark edilmiştir. İhtiyaç duyulma, değer verme, kabul edilme ve uygunluk, bireylerin özelliklerinin ilgili olduğu algısı vreleri veya buldukları sistem içinde var olmuştur. Araştırmacılar aidiyeti “kişisel deneyim” olarak kavramsallaştırmıştır. ereve içinde bir sistem veya vreye dahil olma bu iki temel

niteliktedir. Ayrıca, aidiyet oluşumu için üç kural belirlemişlerdir; “katılım için bir kişinin enerjisi”, “potansiyeli ve anlamlı katılım arzusu “, “potansiyelleri ortak veya tamamlayıcı özellikler” (Hagerty vd., 1992: 172-177).

Baumeister ve Leary önemli katkılarda bulunmuşlar aidiyetin temel motiflerinden biri olarak bireyler, aynı zamanda kendilerine ait olma ihtiyacını da değerlendirmişlerdir. Temel motiflerin özelliklerine göre çalışan ve tabanlı literatürdeki ampirik verilere dayanarak, araştırmacılar “ihtiyaç olarak ait olma”, bunu yayma dürtüsü olarak pozitif oluşturmak ve sürdürmek için bireylerin ihtiyacı ve kalıcı olan önemli bireyler arası ilişkiler en az asgari düzeyde bu ihtiyaçtan sonra bireyin psikolojik tatminin karşılandığı gözlemlenmiştir (Baumeister ve Leary, 1995: 497-500).

Literatürde aile aidiyetini değerlendiren çalışmalarda bir alt boyut olarak ya da doğrudan aile aidiyeti üzerine odaklanılmıştır. Doğrudan kullanan bazı çalışmalarda kavram olarak aile aidiyeti kullanmıştır (King vd., 2018: 2008). Alt boyut olarak kullanan çalışmalar da ise aile aidiyeti, aile bağlılığı (Brown ve Manning, 2009: 85-101); olumlu aile ortamı (Amato ve Kane, 2011: 1076); aile bağlılığı/uyumu (McKeown, 1997: 267-281) aile yakınlığı (Falci, 2006: 123-146) olarak ele alındığı görülmektedir. Yapılan araştırmalar içerisinde aile aidiyeti, aileye aidiyet duygusu vardır. Bireysel aile üyelerine ait olmaktan ziyade bütün olarak çalışmalar yürütülmüştür. Bu nedenle aile bir bütün olarak değerlendirilir. Ancak bu noktada, ilişkilerin aile üyeleriyle kurulan veya aileyi etkileyen deneyimler ait olmayı kavramsal olarak açıklar birlikte olmak gibi duyguların aileye ait olması, birlikte eğlenmek, korunmak, kabul edilmek, katılım ve ailenin bir parçası olduklarını hissetmek olarak kabul edilmiştir (Goodenow, 1993: 79-90).

Bazen aile bağlılığı olarak adlandırılan aile aidiyeti, ergenleri risk almaktan alıkoyan en önemli koruyucu faktörlerdendir. Ergenlerin yakın hissetme duygusu, başkası tarafından anlaşılma ihtiyacı, tatmin olma ve bakılma hissi aile ilişkilerinde koruma konusunda bir faktör gibi görünmektedir (Sargent vd., 2002: 120-129). Ancak aile aidiyeti genel olarak ergenler için koruyucu bir faktör olarak kabul edilebilirken, üvey ailelerde olanlar biyolojik olarak ailelerinden daha uzak görülüyorlar. Üvey ailelerin biyolojik ailelere göre daha düşük düzeyde uyum gösterdikleri düşünülmektedir (Bray ve Harvey, 1995: 122-130). Özellikle ergenlerin üvey ailelere ait olma duyguları ve olabilecek faktörlere odaklanan bir araştırma yapılmış ve bu tür duyguları etkilediği gözlenmiştir (Sargent vd., 2002: 120-129).

Özetle, aile aidiyeti bir kavram olarak görülmüş ve bireyin aile yaşamına ilişkin algısıyla ilişkilendirilmiştir. Eğer birey ailesinin bir parçası gibi hissediyor, öyle olduğunu düşünüyorsa korunmuş ve kabul edilmiş, ailesine ait olduğu duygusu gelişmiştir. Bu duygunun gelişmediği bireyler aile kavramından uzaklaşır, yalnızlık hissene kapılır bu durum bireyde mutsuzluğa yol açar. Birey ait olma duygusunu aile içinde karşılayamazsa yeni bir grup arayışına girer. Bu duygu doyurulmazsa birey riskli davranışlarda bulunabilir.

2.2. Göç

Dünya, yaşamın her alanında devam eden genişleme ve derinleşen birbirine bağlılık sürecinin bir sonucu olarak şekillenmiş ve değişime uğramıştır (Held, vd., 1999: 2). Küreselleşen dünyada insanlar, sınırları geçme fırsatını sadece daha sık değil, aynı zamanda geçmişe göre daha uzun mesafeler de değerlendirdiler. Ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler gibi artan uluslararası göç fırsatları göz önüne alındığında, küreselleşme nedeniyle insanlar daha çok göç etme, yurtdışında topluluklar oluşturma ve ulus ötesi bağlar kurma eğiliminde olmuştur. Bu bağlamda uluslararası göç, küresel anlamda siyaset, ekonomi ve sosyal ağların artan entegrasyonunun hem nedeni hem de sonucudur (Pitkänen, 2012: 1-11).

Göç literatüründe uluslararası göçün nedenleri ile ilgili olarak, çoğunlukla uluslararası işgücü göçünün altında yatan nedenlere odaklanan ekonomik, sosyolojik, sosyoekonomik ve coğrafi açıklamalar olmak üzere çeşitli açıklamalar bulunmaktadır. Uluslararası göçün sosyolojik açıklaması esas olarak araya giren fırsatlara odaklanır. Uluslararası göç sosyolojik teorisinin temel iddiası, göçmenlerin sınır ötesi hareketliliği ile mesafe arasındaki bağlantının gerekli olmadığıdır. Sosyolojik açıklamalar, çekme ve itme faktörlerine odaklanmaktadır (Sert, 2010: 1999-2011). Örneğin Lee (1966: 47-57), göçmenlerin karar verme sürecini etkileyen unsurları dört ana başlık olarak sınıflandırmaktadır. Bu unsurlar, “menşe ülke”, “varış ülkesi”, “müdahale eden faktörler” ve “kişisel faktörler” ile bağlantılı faktörler olarak sınıflandırılabilir. Göç alan ülkedeki çekici faktörlerin ve anavatandaki itici faktörlerin bireylerin göç kararları üzerinde önemli bir etkisi olduğunu savunmaktadır (Lee, 1966: 47-57). Menşe ülkedeki ana itici faktörler ekonomik sıkıntı, siyasi baskı, düşük yaşam standartları ve artan nüfus olabilir. Çeken faktörler ekonomik fırsatlar, siyasi özgürlük, göçmen işçiler için artan istihdam fırsatları, göçmen kabul eden ülkelerdeki eğitim fırsatları ve kapsayıcı göç politikalarıdır (Castles, de Haas ve Miller, 2014: 28-30).

Sert'in belirttiği gibi uluslararası göçün sosyolojik açıklamalarının aksine, ekonomik göç teorilerinin bütüncül bir yaklaşımı yoktur. Diğer bir deyişle, sosyolojik teoriler uluslararası göçü bir bütün olarak ele alırken, ekonomik açıklamalar genellikle uluslararası işgücü göçüne odaklanmaktadır. Uluslararası göç iktisat teorilerinin temel argümanı, arz işgücü sıkıntısı olan ülkelerin piyasa ücretlerindeki denge yüksek iken, işgücü arzının yüksek olduğu ülkelerde piyasa ücretlerindeki dengenin düşük olmasıdır. Bu nedenle ekonomik açıklamalar, işgücü arz ve talebi bağlamında uluslararası göçün coğrafi farklılaşmalardan etkilendiğini ve düşük ücretli ülkelere yüksek ücretli ülkelere işgücünün göç ettiğini belirtmektedir (Sert, 2010: 1999-2011).

Coğrafi göç teorileri, uzamsal hareketlerde mesafenin etkisine ışık tutmaktadır. Örneğin, coğrafi teorilerden biri olarak Lowry (1966: 15) tarafından analiz edilen yerçekimi teorisi, göç edilen ülke ile varış ülkesini karşılaştırarak ücret ve işsizlik seviyesinin rolüne odaklanır. Ek olarak, Zelinsky (1971: 219-249) tarafından başka bir coğrafi teori olarak analiz edilen hareketlilik geçiş teorisi, modern öncesi toplumdan sanayileşmiş topluma geçişin göçmen hareketlerini belirlemede anahtar bir rol oynadığını belirterek bireylerin hareketliliğindeki değişikliklere odaklanmaktadır.

Son olarak, sosyoekonomik teorilere göre, küresel anlamda ekonomik entegrasyon, uluslararası göç ile sonuçlanmaktadır. Uluslararası göç, kapitalizmin kaçınılmaz bir sonucudur, çünkü dünya çapında çok sayıda insan, yalnızca hammaddeleri değil, aynı zamanda çevre ülkelerdeki emeği de kontrol eden dünya pazarına dahil edilmiştir (Massey, vd., 1993: 431-466).

Uluslararası göç, yalnızca uluslararası işçi göçüyle sınırlı değildir. Uluslararası göçün diğer bileşenleri, göçe zorlanan sığınmacılar, mülteciler ve sürgünlerdir (Sert, 2010: 1999-2011). Oberg (1996: 336-337), uluslararası zorunlu göçün nedenlerini sert ve yumuşak faktörlerle açıklamaktadır. Zor faktörler iç savaş, insani ve çevresel felaketler gibi derin durumları içerir. Zor faktörlere tabi olan yumuşak faktörler sosyal dışlanma, ötekileştirme, yoksulluk ve işsizliktir (Oberg, 1996: 336-337). Tüm teoriler, proaktif göçün sosyolojik, ekonomik, sosyoekonomik ve coğrafi açıklamaları olup olmadıklarını veya reaktif göçü açıklayan sert ve yumuşak faktörlere odaklanıp odaklanmadıklarını dikkate almadan, uluslararası göçün temel nedenlerini incelemeye ve açıklamaya çalışır. Göçmen akışlarının bir sebeple tetiklenebilmesine rağmen bu akışlar zamanla gelişmekte ve yeni göçlere neden olan yeni durumun ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Sert, 2010: 1999-2011).

Uluslararası göçün üyeleri aynı ve homojen olarak sınıflandırılmaz. Bu bağlamda, uluslararası göçün ana bileşenleri geçici göçmen işçiler, göçmen alan ülkelere eğitim veya iş amaçlı gelen yüksek nitelikli göçmenler, aile birleşimi ve aile oluşturma göçmenleri, düzensiz göçmenler, mülteciler ve sığınmacılar, zorunlu göçmenler ve geri dönen göçmenlerdir (Kalter ve Schroedter, 2010: 11-36). Göç literatüründe, en yaygın tipoloji, uluslararası göçmenleri ya gönüllü ya da gönülsüz olarak etiketlemektir. Gönüllü göç, çoğunlukla ekonomik fırsatlar gibi farklı nedenlerle bireylerin serbest dolaşımını içerirken, gönülsüz göç, mültecileri, sığınmacıları ve insani nedenlerle göçe terfi ettirilen sürgünleri içerir (Sert, 2010: 1999-2011).

2.2.1. Almanya'ya Göç (Tarihsel Yaklaşım)

Tarihsel yaklaşımla Dünyanın büyük ölçüde göçlerden etkilendiği ve bu doğrultuda şekillendiğini söylemek mümkündür. Avrupa, 1945'ten önce büyük ölçüde bir göç kıtası olarak görülmesine rağmen, sadece Akdeniz ülkelerinden ve diğer Avrupa ülkelerinden gelen göçmenler değil, aynı zamanda diğer ülkelere gelen mülteciler de neredeyse siyasi ve demografik dönüşümde büyük etki yaratmıştır. Almanya, tüm Avrupa ülkeleri arasında köklü değişimlerin yaşandığı en önde gelen ülkelerden biri haline gelmiştir (Hess ve Green, 2016: 315-328). Diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, araştırmacılar uzun süre Almanya'ya göçten çok Almanların Amerika ve Rusya gibi diğer ülkelere göçüne daha fazla önem vermişlerdir. Bununla birlikte, son zamanlarda, Almanya'daki insan hareketlerinin çağdaş ve tarihsel boyutları büyük ölçüde incelenmektedir (Schunka, 2016: 1-34). Almanya, Güney, Kuzey, Doğu ve Batı'dan çeşitli etnik grupların kesişme noktasında yer almaktadır (Göktürk, Gramling ve Kaes, 2007: 1955-2005). Alman tarihi boyunca, Güney, Güneydoğu Avrupa ve özellikle Türkiye'den gelen misafir işçiler, sosyalist ülkelere gelen sözleşmeli işçiler olan 'Gastarbeiter' gibi çeşitli göçmen grupları ve Doğu Avrupa'dan gelen etnik Almanlar anlamına gelen 'Aussiedler' ağırlanmıştır (Schunka, 2016: 1-34).

İkinci Dünya Savaşı, Avrupa'da önemli sınır değişikliklerine yol açmıştır, Çekoslovakya, Almanya ve Polonya'nın bazı bölgeleri tarafından ilhak edilmiştir. Savaşın bir başka sonucu, kalan Alman topraklarının dört bölgeye ayrılması olmuştur (Kesternich, vd., 2012: 1-40). İkinci Dünya Savaşı, Gastarbeiter'ın demografik dönüşüm sürecinde önemli bir rol oynamış, çoğunluğu üretimde, sanayide istihdam edilen Türk göçmen işçilere yer verilmiştir. Bu işçiler, hizmet sürelerini bitirdikten sonra göç edilen ülkeye dönmeyi amaçlayan ve yeterli miktarda para biriktiren vasıfsız

veya yarı vasıflı çalışanlar olarak kategorize edilmiştir (Vierra, 2018: 1961-1990). Almanya'da Nasyonal Sosyalistler, Almanların silah altına alındığı bir dönemde otoyollar inşa etmek, tarım ve savaş endüstrisinde işçi olarak çalışmak ve ülkenin ihtiyaç duyduğu işgücünü sağlamak için yabancı işçilere güvenmişlerdir. Bu yabancı işçiler arasında siyasi tutsaklar, savaş esirleri, Yahudiler ve Doğu'dan işçiler bulunmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle bu yabancı işçiler göç edilen kendi ülkelerine geri dönmüşlerdir (Göktürk, Gramling ve Kaes, 2007: 1955-2005). Buna ek olarak, savaş sonucunda yaklaşık 8 milyon insan Batı tarafından işgal edilen topraklardan taşınmaya zorlanırken, 3,6 milyon kişi Sovyetler Birliği'nin işgal ettiği topraklardan taşınmaya zorlanmıştır (Kaya, 2009: 40). İkinci Dünya Savaşı'nın sonundan Almanya'nın 1949'da Federal Almanya Cumhuriyeti (FRG) ve Alman Demokratik Cumhuriyeti (DDR) olarak bölünmesine kadar, 12 milyona kadar göçmen Orta Avrupa'dan hem Doğu hem de Batı Almanya'ya göç etmiştir. Ayrıca Berlin Duvarı'nın inşa edildiği 1961 yılına kadar çok sayıda insan Doğu Almanya'dan Batı Almanya'ya göç hareketleri gerçekleştirilmiştir (Hess ve Green, 2016: 315-328).

Almanya içindeki ve Avrupa genelindeki hareketlerin hem Doğu hem de Batı Almanya üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunun altını çizmek gerekir. 1950'lerin başında, ülkeyi olabildiğince çabuk yeniden inşa etmek için Batı Almanya'da (FRG) ek işgücüne büyük ihtiyaç duyulmuştur. Batı Almanya'da yaşayan işsiz işçilerin çoğu, aileleriyle birlikte bu sanayi sitelerine taşınmaya istekli olmadığından, Güney Avrupa ve Akdeniz ülkelerinden ilave işgücü ihtiyacının giderilmesi için adımlar atılmıştır. Bu sorunu çözmek için 1955 yılında FRG ile İtalya arasında ilk ikili misafir işçi sözleşmesi imzalanmıştır. Bu anlaşmanın temel amacı, ileri düzeyde Almanca bilgisi gerektirmeyen İtalyan işçilerin ağır işlerde işe alınması olmuştur. Misafir işçilerin kısıtlı ve belirli bir süre için kabul edildiği gerekçesiyle “misafir işçiler”, “Nazi Almanyası'nın zorunlu yabancı işçilerinden” farklı olmuştur (Göktürk, Gramling ve Kaes, 2007: 1955-2005).

Berlin Duvarı'nın inşasının bir sonucu olarak 1961'de işgücü talebi önemli ölçüde artmıştır çünkü Berlin Duvarı, Doğu Almanya'dan Batı Almanya'ya işçi ve ailelerinin girişinin durdurulmasına neden olmuştur. Bu durumda misafir işçilerin, Berlin Duvarı'nın inşasından gelişen bir işgücü ihtiyacını karşılaması beklenmiştir. Almanya ekonomisi kapatılmış olsaydı, insan girişinin aniden durması, mal ve hizmetlere yönelik iç talebin artış hızında ani bir düşüşle sonuçlanacaktı. Sonuç olarak, ekonomik

durgunluk ortaya çıkacaktı. Bununla birlikte, açık ekonomisi nedeniyle Almanya, diğer ülkelerle ekonomik faaliyetlerde bulunmuş ve Almanya'nın mal ve hizmetlerine yönelik uluslararası talebi karşılamaya çalışmıştır. Bu nedenle Almanya acil olarak konuk işçilere ihtiyaç duymuştur (Völker, 1976: 1961-1990). Bütün bunları dikkate alarak, 1955 yılında İtalya ile yapılan anlaşmanın yanı sıra, Federal Almanya Cumhuriyeti (FRG) 1960 yılında İspanya ve Yunanistan, 1961 ve 1964 Türkiye, 1963 Fas, 1964 Portekiz, Tunus 1965 ve Yugoslavya 1968'de işgücü açığını azaltmak amacıyla anlaşma sağlamıştır (Kaya ve Kentel, 2005: 7). Benzer şekilde, Alman Demokratik Cumhuriyeti de 'Vertragsarbeitnehmer' olarak bilinen yaklaşık yüz bin sözleşmeli işçiyi istihdam etmiştir (Hess ve Green, 2016: 315-328).

Alman göçünün savaş sonrası tarihindeki en önemli kritik dönemeçlerden biri ise, işe alım sürecinin 1973'te sona ermesidir. Konuk işçilere yönelik işe alma yasağı, 1973 petrol krizinden, artan işsizlik ve artan sosyal-refah harcamalarından kaynaklanmıştır (Boswell, 2003: 17). Ancak, bu göçmenlik politikası, daha fazla göçü önlemek için yeterli olamamıştır. Misafir işçilerin büyük çoğunluğunun işgücü işe alım programının geçici özelliğine uygun olarak ülkelerine dönmesine rağmen, 1973 yılına kadar yaklaşık 3 milyon kişi FRG'de kalmayı tercih etti. Klasik zincir göçü, çünkü ya mevcut eşlerine ve çocuklarına refakat ediyorlardı ya da menşe ülkelerinden bir partnerle evleniyorlardı. Aile göçü, o zamandan beri Almanya'ya göçün en önemli kısımlarından biri olmuştur (Hess ve Green, 2016: 315-328). Diğer bir deyişle, işe alım yasağının empoze edilmesi yeni işe alımın önlenmesinde etkili olmasına rağmen, kalıcı bir göçmen azınlık yaratmanın istenmeyen sonuçlarına yol açmıştır (Green, 2001: 82-104). Buna ek olarak, 1980'lerin başından itibaren, özellikle Doğu, Güneydoğu ve Güney Avrupa'dan giderek artan sayıda sığınmacılar vardı. Hatta Batı Almanya zamanla diğer Avrupa ülkelerinden çok daha fazla mülteci statüsü başvurusu almıştır (Hess ve Green, 2016: 315-328).

Alman göçünün savaş sonrası tarihindeki bir diğer kritik dönemeç, 1990 yılında Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin dağılması sonucunda Almanya'nın yeniden birleşmesidir, çünkü Almanya'nın yeniden birleşmesinin ardından göç seviyesi daha da artmıştır. 1990 ve 1993 yılları arasında da önemli miktarda sığınma başvurusu yapılmıştır. Almanya'daki politika yapıcılar, göç düzeyindeki artışta, yalnızca sığınmacıların değil, aynı zamanda Doğu Avrupa ve eski Sovyetler Birliği'nden etnik Alman göçünün de azaltılmasını gerekli görmüşlerdir (Hess & Green, 2016: 315-328).

Sonuç olarak, Almanya'nın önde gelen siyasi partilerinin müzakereleri neticesinde Aralık 1992'de İltica Uzlaşması adlı bir uzlaşmaya varılmıştır (Hailbronner 1994: 160). Ayrıca, 1993 yılında II. Dünya Savaşının Uzun Vadeli Etkilerinin Çözülmesine Dair Kanunun yürürlüğe girmesinin ardından, etnik Almanların göçü yılda 225.000 kişi ile sınırlandırılmıştır. Bu sayı 2000 yılında yılda 103.000 kişiye düşmüştür (Kaya, 2009: 40).

Egemen refah fonu en geç 2000 yılına kadar entegrasyon için bazı önlemleri uygulamak için yeterli olsa da Almanya'nın iç politikaları tutarlılıktan yoksun bırakılmış ve Almanya'nın göç ihtiyacına ve sosyal uyuma uygun olarak uzun vadeli yasal çerçeveyi sağlamada tamamen başarısız olmuştur. Bununla birlikte, başarılı göç politikası hedefine paralel olarak, Almanya hükümeti, 2000 yılından bu yana yasalarda reform yapmak amacıyla bir dizi düzenleme yapmıştır. Yeni politika yaklaşımının mantığı, daha kontrollü, yönetimli ve üçüncüsünün küçük ölçekli işgücü göçüydü. Yeni politika yaklaşımı ile yerli olmayanların Almanya'ya entegre edilmesi ve uyumlu bir topluluk ilişkisi oluşturulması amaçlanmıştır (Süssmuth, 2009: 1-21).

Bu dönemdeki en önemli gelişmelerden biri, 1999 ve 2000 ekonomik patlamasının yerini ekonomik yavaşlamanın alması olmuştur. Almanya, ekonomik sorunları ve gerileyen büyüme oranlarını aşmak için 2000 yılından sonra iç ekonomik düzenlemelere girişmiştir. Tüm bu gelişmeler Almanya'nın net göçünün 2001'den sonra hızla azaldığı anlamına gelen göç hareketini de etkilemiştir. Almanya'daki göç hareketinin 2008 ve 2009 yıllarında tersine döndüğünü çünkü yurtdışında daha iyi çalışma koşulları için Almanya vatandaşlarının arayışa girdiğini söylemek mümkün hale gelmiştir. Ancak, 2008 mali krizi ve ekonomik durgunluk döneminin ardından, Almanya'nın net göçü, özellikle AB üye ülkelerinden gelen insan akışının etkisiyle, 2010 yılından sonra hızla artmıştır. Buna ek olarak 2010 yılı itibari ile sığınmacı sayısında bir kez daha artış yaşanmıştır. Örneğin Almanya'daki sığınmacı sayısı 2013'te 100.000'i, 2014'te 200.000'i ve 2015'te 477.000'i aşmıştır (Hess ve Green, 2016: 315-328).

Almanya ve Türkiye arasında işçi göçü, aile birleşimi ve aile kurma göçü, düzensiz göç, sığınmacılar ve mülteciler, beyin göçü, geri dönüş göçü ve döngüsel göçü içeren çok çeşitli göç akışları olmuştur. Türk halkının Almanya'ya girişi 1961 yılında işe alım süreci ile başlamıştır. Bu süreç, Almanya'nın işgücü talebini karşılama ve Türkiye'nin yüksek işsizlik oranlarını azaltarak siyasi ve sosyal olarak istikrar

sağlaması açısından her iki taraf için de yararlı olmuştur. Türk politika yapıcılarının bakış açısına göre, işgücü ihtiyacı süreci Türk işçi göçmenlerine mesleki beceriler edinme şansı vermiş ve bu yolla Türk sanayi kıtlığının azaltılmasında etkili olmuştur. Ek olarak, Türkiye'nin döviz rezervlerinde bir artış gerçekleşmiştir. Türk göçmen, işçi göçmenlerinin Almanya'ya girişinin bir sonucu olarak Türkiye, işçi dövizlerinden yararlanmıştır çünkü işçilerin gönderdiği havaleler, çalışanların ailelerinin yaşam standartlarını yükseltmiştir. Buna ek olarak, işçi dövizleri geri döndüklerinde işçiler tarafından kendi ülkelerinde tüketim ve yatırım için de kullanılmıştır (Gerdes, Reisenauer ve Sert, 2012: 103-157).

1973'ten 1980'lere kadar Almanya'da aile göçü ve düzensiz göç var olmaya başlamıştır. Bir yandan, Türk misafir işçilerin çoğu, işe alım sürecinin sona ermesinin ardından Almanya'da kalmayı seçmiş, eşleri ve çocukları da bu işçilere hemen katılmıştır. Öte yandan Türkiye'den Almanya'ya hukuka aykırı yollarla giriş yapan düzensiz göçmenler tarafından da Almanya tercih edilmiştir. Türkiye'den iltica talebi veya evlilik yoluyla yasadışı olarak göç eden bu kişilerin bir kısmı yasal statü kazanmıştır. Dahası, Türkiye'deki siyasi kargaşa, özellikle 1980 askeri darbesi, siyasi aktörler ve işgücü piyasasına girmekte problemler yaşayan yüksek kaliteli insanlar da dahil olmak üzere siyasi temelli bir göçle sonuçlanmıştır (Sirkeci, Şeker ve Çağlar, 2015: 2).

1983-1985 yılları arasında Türk kökenli göçmenler, dönüş göçü olarak adlandırılan Almanya'dan Türkiye'ye dönmüşlerdir. Artan işsizliğin ve Almanya'daki göçmen nüfusa etkin bir entegrasyon politikası uygulamadaki zorlukların bir sonucu olarak, göçmen işçileri aileleri ile birlikte ülkelerine geri dönmeye teşvik eden Yabancılar Geri Dönüş Yasası, 1983 yılında Almanya'da iktidar koalisyonu tarafından çıkarılmıştır. Yabancılar Geri Dönüş Kanunu'na göre, Alman hükümetinin Türk göçmen işçilere ülkelerine geri gönderilmeleri karşılığında para ödemesi amaçlanıyordu. Bu gelişme, Almanya'dan 250.000 Türk göçmenin ülkelerine geri gönderilmesiyle sonuçlanmıştır (Aydın, 2016: 1-24; Gerdes, Reisenauer ve Sert, 2012: 103-157).

1990'lara gelindiğinde terör örgütlerinin Türkiye'ye yönelik terör saldırıları hız kazanmıştır. Yapılan bu saldırılar Türkiye'den Almanya'ya göçü tetiklemiştir. Aydın'ın (2016) belirttiği gibi, 2000'li yıllardan itibaren düzensiz göçlerle birlikte, Türk emeklilerin Almanya ve Türkiye arasındaki mevsimsel dolaşımı giderek popüler hale

gelmiştir. Alman emekliler de mevsimsel olarak Türkiye'yi tatil destinasyonu olarak tercih etmişlerdir. Üstelik Almanya'dan Türkiye'ye eğitilmiş ve yüksek nitelikli Türk asıllı kişilerin göçü olmuştur. İstatistiksel verilerin Türkiye'den Almanya'ya göç eden eğitilmiş Türk insanların tam sayısını gösteremeyeceğinin altını çizmek önemlidir, çünkü göçmenlerin eğitim seviyeleri Almanya hükümeti tarafından tutulmamaktadır. Çeşitli araştırmalara göre, Almanya'da yaşayan beyaz yakalı Türkler, Almanya'da yaşayan mavi yakalı Türklere göre çok daha fazla Türkiye'ye taşınma eğilimindedir (Aydın, 2016: 1-24).

2.2.2. Almanya'daki Türkiye Kökenli Göçmenlere Sosyo Kültürel Bakış

Türkiye'den diğer ülkelere gerçekleştirilen göçün sebepleri, göçün doğurduğu sonuçlar ile yakından bağlantılıdır. Toplumsal değişimle beraber gelen toplumsal hareketlilik insanın doğasının bir gereği haline gelmiştir. Daha iyi yaşam standartlarına ulaşma isteği, hareketliliğin temel sebebi olmuştur (Konuk, 2007: 166). Fakat Türklerin Almanya'da kolay bir başlangıcı olmamıştır. Gastarbeiter'in ilk anlayışından dolayı, Alman hükümetleri entegrasyon politikalarında herhangi bir çaba sarf etmemişlerdir. Türkler dönüşlerini gittikçe ertelediklerinde ve sonunda ailelerini daha uzun süre kalmaya getirdiklerinde, Almanya yine de bir göç ülkesi olduğu gerçeğini kabul etmeyi reddetmiştir. Eksik entegrasyonun yanı sıra, ekonomideki yapısal değişiklik durumu daha da kötüleştirmiştir (Ulrich, 2010: 16).

İş dünyası her zaman önce düşük vasıflı işçileri işten çıkardığından, birçok Türk işsiz kalmıştır. Sonuç olarak, Türk çocuklarının çoğu, Alman toplumunda gelecekteki başarılar için kötü bir ortamda büyümüştür. Kendilerini desteklemek için hazır olmayan devlet okullarına gelmişlerdir. Bugün Almanya'da 2,8 milyon Türk kökenli insan yaşamaktadır. Bu nedenle Almanya, Türkiye dışında en çok Türk yaşayan ülkedir. Türkiye kökenli göçmenlerin %86'sı sekiz yıldan fazla bir süredir Almanya'da yaşamaktadır. 1990'ların sonunda vatandaşlık kanununda reform yapıldığından, Türklerin vatandaşlığa kabulü keskin bir şekilde artmıştır. Ancak, üçte ikiden fazlası hala sadece Türk vatandaşlığına sahiptir. Türklerin nüfusu, yerli Almanlara kıyasla çok gençtir: Türklerin yarısı 27 yaşın altında ve Almanların sadece % 12'sine kıyasla % 28'i 15 yaşın altındadır. Hanelere bakıldığında, çoğunun kırsal ve muhafazakar bölgelerden geldiğini fark etmek hala mümkündür. Ortalama 3,2 kişi ile Türkler, diğer göçmen gruplarına kıyasla istatistiksel olarak en büyük hanelerde yaşamaktadır. Çok sayıda göçmen aileleri ile birlikte yaşamaktadır. Almanya'da iki veya daha fazla

kuşağın aynı evde yaşadığı ailelerin payı, Alman toplumunun diğer kesimlerine göre çok yüksektir. Çocuklu çiftlerin sadece yüzde ikisi evlenmemiş yaşamaktadır. Ayrıca çocuklarıyla birlikte yaşayan bekar ebeveynlerin sayısı da çok düşüktür (Martina, 2009: 11-15).

2.2.3. Türkiye Kökenli Göçmenlerin Entegrasyon Süreci ve Sonuçları

Alman hükümeti entegrasyonu uzun vadeli bir süreç olarak tanımlamaktadır. Amacı, Almanya'da yaşayan herkesi kalıcı ve yasal olarak topluma dahil etmektir. Göçmenler toplumun tüm alanlarına eşit bir şekilde tam olarak katılma fırsatına sahip olmalıdır. Sorumlulukları Almanca öğrenmek, anayasaya ve kanunlarına saygı duymak ve bunlara uymaktır (Aydın, 2016: 1-24). Ancak uzun bir süre hiç kimse bunu değerlendirmek için entegrasyon seviyesini ölçmeye çalışmamıştır. 2009'da Berlin Nüfus ve Kalkınma Enstitüsü, 20 göstergeden entegrasyonun ölçümü için bir endeks geliştirmiştir. Bunlardan ikisi göçmenler ve yerliler arasındaki entegrasyonla ilgileniyor, dördü eğitimi ölçüyor, yedisi çalışma hayatına katılımı, ikisi de mali durum ve beş dinamik gösterge olarak adlandırılan gösterge, farklı göç kuşakları arasındaki gelişmeleri ölçmeye çalışmıştır. Bu kriterler, bir “başarısız entegrasyon” dan sekiz “başarılı entegrasyon” a kadar bir ölçekte değerlendirilmiştir. Fakat, böyle bir endeksle entegrasyonun geçmişini veya nedenlerini değil, ancak mevcut durumunu açıklığa kavuşturmak mümkün olmuştur (Martina, 2009: 11-15).

Almanya'da yaşayan Türkiyeli göçmenler, Alman toplumuyla ilişkilerinde farklı bir ilişki biçimi geliştirmişlerdir. Bunlardan ilki, birinci kuşaktan günümüze kadar gelen marjinalleşme eğilimidir. Hâkim toplumdaki izole olarak gettolaşmadır. İlk gelen kuşağın kendisine çok fazla güvenmemesi ve Almanya'ya gelişin geçici olarak görülmesi gibi nedenler bunu doğurmuştur. Daha sonraki kuşaklarda Alman toplumuyla olan iletişim artmış ve entegrasyon ve asimilasyon gibi süreçler kısmen Türkiyeli toplumun belli kesimlerinde görülmüştür. Türkiyeli göçmen çoğunluk Almanya'da herhangi bir olumsuzluğa neden olmamayı burada yaşam için yeter bir koşul olarak görmektedir. Türkiyeli göçmenlerde, çokkültürlülük yerine 'kültürlerarasılık' anlayışının daha belirgin olduğu söylenebilir. (Kanık, 2017: 153-154'ten akt. Konuk ve Ilgın, 2019: 30-31)

Entegrasyon, göçmenler ve yerliler arasındaki kültürel yakınlaşmayı tanımlamaktadır. Mutlak gerekli değil ama yakınlaşmayı çok daha kolay hale getirmiştir. İlk gösterge, Almanya ile özdeşleşmeyi ve bütünleşme isteğini gösteren Alman vatandaşlığına sahip kişilerin payıdır. Aynı zamanda yasal eşitliğin ön koşuludur. İkinci gösterge, iki kültürlü evliliklerle ilgilidir. Etnik ve kültürel sınırların ötesindeki aile vakıfları, çok güçlü yakınsama işaretleri göstermiştir (Green, 2001: 82-104). İyi eğitim, son derece gelişmiş sanayileşmiş bir ülkede toplumsal tanınma, mali bağımsızlık ve işin kalitesinin ön şartıdır. Gelir miktarı ve toplumsal bağlılık, eğitim seviyesi ile güçlü bir şekilde ilişkili olmuştur. Üçüncü gösterge, herhangi bir eğitim niteliği olmayan insan sayısı ile ilgilidir. İyi bir işte çalışmak ve toplumsal tanınırlık kazanmak için göçmenlerin çok az fırsatları olmaktadır. Dördüncüsü, üniversitede okumanın ön koşulu olan lisenin en yüksek sınıflarındaki öğrencileri yansıtır. Bu öğrenciler, iyi maaşlı ve saygın meslekleri seçmek için en iyi fırsatlara sahip olduklarından, bu grubun potansiyelini yansıtır. Beşinci gösterge ile üniversiteye giriş şartını sağlamayı başaran kişiler gösterilir. Türklerin giriş şartına sahip olması, Alman eğitim sisteminde ve dolayısıyla Alman toplumunda da yollarını bulabildiklerini göstermektedir. Mezun olan kişi sayısı altıncı gösterge ile ölçülür. Mezun bir kişi, normal eğitilmiş olanlardan genellikle daha açık fikirlidir, yenilikçi ve sosyal olarak aktiftir. Dahası, genellikle tüm göçmen grubunun imajını olumlu bir şekilde etkilerler ve bu da entegrasyonu kolaylaştırmaktadır (Grote, 2017: 1-64).

Bir göçmenin çalışma hayatındaki performansı, ekonomik ve dolayısıyla sosyal hayata ne ölçüde katılmaya istekli olduğunu göstermektedir. Dahası, ayrımcılık göçmenler arasındaki büyük işsizliğin bir nedeni olabileceğinden, alıcı toplumun göçmenlere açık olduğunu gösterir. Sonuç olarak, yedinci gösterge işsizlik oranıyla ilgilidir. İstihdam, topluma katılım için önemli bir ön koşul olmuştur. Sekizinci gösterge, fiilen çalışan veya iş arayan kişilerin miktarını ölçmektedir. Mali ve ekonomik nedenlerden dolayı yüksek bir miktar arzu edilir. Bir sonraki gösterge, gençler arasındaki işsizlik oranını göstermektedir. Daha uzun süre işsiz kalırlarsa, sosyal ve ekonomik zorluklara daha hızlı girmektedirler. Onuncu gösterge, ev hanımlarının kotasını değerlendirmektedir. Göçmen kökenli ev hanımları, yerlilerle temasa geçmekte sık sık zorluk yaşarlar. Serbest meslek sahibi olanların oranı on birinci gösterge ile gösterilmektedir. Bağımsız yaşamak için çaba sarf ediyorlar ve Alman bürokrasisiyle başa çıkma yeteneklerini kanıtlamışlardır. Üstelik kendi işini kurmak, bu ülkede geleceğe yatırım anlamına

gelmektedir. On ikinci gösterge, kamu hizmetinde istihdam edilen göçmenlerin miktarını inceler. Güvenli bir gelirleri, sosyal hizmetler üzerinde hak talepleri, dolayısıyla gelecek beklentileri ve toplumsal tanınırlıkları var olmaktadır. Bu bölümün son göstergesi, benzer bir konuya dikkat çekmektedir: doktorlar, avukatlar, polisler veya öğretmenler gibi yüksek toplumsal kabul gören mesleklerde çalışan insan sayısı (Hess ve Green, 2016: 315-328). Bir sonraki gösterge grubu, finansal başarıyı irdelemektedir. Kendi geliri olan insanlar toplumda daha fazla manevra alanına sahiptir. Dahası, ekonomi onların özel tüketiminden yararlanmaktadır. Bir gösterge, kaç göçmenin kamu makamlarına bağlı olduğunu inceler. Milli gelire katkı sağlamazlar, sadece maliyete neden olurlar. Dahası, bu insanlar manevra alanlarında çok sınırlıdır. Diğer gösterge kişisel geliri gösterir. Yüksek gelir, iyi bir yaşam standardını korumayı sağlar ve aynı zamanda toplumsal tanınma için de bir kaynaktır (Jurgens, 2010: 345-355).

Muhtemelen en önemli göstergeler dinamik olanlardır. Göçmenler, farklı nedenlerle birçok farklı ülkelerden gelmişlerdir. Bu nedenle, özelliklerinin birbirlerinden ve özellikle yerlilerle karşılaştırıldığında çok farklı olması doğal görülmüştür. Bu farklılıklar, kişi Almanya'da uzun süre kalsa bile, ancak çok yavaş ve kısmen ortadan kaybolabilmektedir. Ancak bu gerçek Almanya'da doğan çocuklar için geçerli değildir çünkü göçmen çocukların aynı bölgedeki Alman çocuklarla aynı fırsatlara erişimleri bulunmaktadır. Bu nedenle, entegrasyonun gerçek sonucu ikinci kuşağın gelişimi açısından değerlendirilmelidir. Beş göstergede, göçmenler ile Almanya'da doğan çocukları arasındaki performansın ne kadar farklı olduğunu ölçmektedir. (Kreienbrink ve Rühl, 2007: 1-53).

Türk işçileri göçmenlik deneyimlerinde kültürel bakımdan kimliği etkileyen asimilasyon, entegrasyon, ayrılma ve marjinal kalma gibi değişen politika ve pozisyonlarla karşı karşıya kalmıştır. Göç eden grubun sosyal ilişkilere katılım düzeyi, ev sahibi toplumla temas ve ilişki mesafesi, yeni kültür unsurları ile gelecekte beklenenler, kendisine karşı oluşan sosyal tutumlar ile aldığı sosyal destekler, uyumla ilgili farklı konuların nedenini oluşturmaktadır. (Konuk ve Ilgın, 2019: 30).

Berlin Nüfus ve Kalkınma Enstitüsü endeksi sonuçlarına göre Türkler çok kötü bir şekilde entegre olmuş durumdadır. Enstitü, farklı etnik kökene sahip göçmenleri farklı gruplara ayırmış ve kendi aralarında karşılaştırmıştır. Bir “başarısız entegrasyon” dan

sekiz “başarılı entegrasyon” a kadar olan ölçekte, göçmenlik geçmişi olan diğer insanlarla karşılaştırıldığında en kötü sonuç olan 2.4'e ulaşılmıştır. En kötü ikinci grup olan Afrikalılar en az 3.2'ye ulaşmıştır. Alman hükümeti, özellikle herhangi bir eğitim niteliği olmayan yüksek sayıda insan ve gençler arasındaki yüksek işsizlik konusunun üzerinde durmaktadır. Bazı alanlarda entegrasyon iyi gitmemiştir çünkü göçmenler kendilerini kısmen kendi sosyal topluluklarında izole etmişlerdir. Üçte birinden azı Alman vatandaşlığını seçmiştir. Vatandaşlığa geçmiş olanlar dikkate değer şekilde daha iyi entegre olmuşlardır. İki kültürlü evliliklerin oranı yüzde beşte kalmıştır bu çok düşük bir sonuç olmuştur. Bu küçük sayının bir açıklaması, diğer Müslüman ülkelerden gelen göçmenler de aynı şeyi gösterdiğinden, müslüman göçmenler farklı dinlerden evliliğe sıcak bakmamaktadır. Başka hiçbir etnik grupta herhangi bir eğitim niteliği olmayan ve daha az mezun olan daha fazla insan yoktur. Birinci nesilden ikinci nesile eğitim seviyesi biraz artış göstermiştir. Bununla birlikte, eğitim seviyesi oranı hala diğer ikinci nesillerden daha kötü durumdadır. İşgücü piyasasında Türkler eğitim açıklarını kapatamamışlardır. Birinci ve ikinci nesil arasındaki gelişmelerin çok az olması Alman Hükümeti tarafından endişe verici olmuştur. Türkler nadiren kendi hesabına çalışmaktadırlar, neredeyse hiç kamu otoriteleri için çalışmıyorlar ya da yüksek toplumsal kabul gören bir mesleğe sahip değiller. Ev hanımlarının oranı hala diğer göçmen gruplarına göre daha yüksek. Sadece gençler arasındaki işsizlik oranı biraz azalmıştır (Green, 2001: 82-104).

Türk göçmenlerin yaşadığı zorlukların belirli nedenleri vardır: Almanya'da yaşayan çok sayıda Türk, entegrasyon ihtiyacını azaltmıştır. Dahası, Türkler grubu görece homojendir: Çoğunluk düşük eğitimli işçi olarak veya düşük eğitimli bir işçinin eşi olarak Almanya'ya gelmiştir. Sonuç olarak, yerli Almanlar ile Türkler arasındaki yolu kolaylaştıracak entelektüel seviye eksik kalmıştır (Grote, 2017: 1-64). Ölçülebilir özelliklere atıfta bulunan bu entegrasyon çalışması nedeniyle, Türkler hala Alman toplumuna ulaşamamıştır. Dresden-Essen Üniversitesi'nin Türkiye için gerçekleştirdikleri Merkez Araştırmaları, her yıl bir anket aracılığıyla Türklerin kimlik, toplum, siyaset ve medyaya ilişkin duygularını sorgulamaktadır. Almanya'da yaşayan Türk kökenli insanların %60'ı, köklerine bağlı olarak çelişkili duygular ve Alman pasaportu alma arzusu ile karışık bir kimliğe sahiptir. Sadece %17'si Türkiye'ye açık bir şekilde yönelirken, yaklaşık %25'i Alman kimliğine sahiptir. %61'i tüm hayatı boyunca Almanya'da kalmak istiyor ve en az %54'ü Almanya'ya bağlı. Thomas Meyer

kriterlerine göre, %90'ı Almanlarla temas kurduğundan ve hatta %43'ünün Alman yerlileriyle arkadaşlığı olduğundan %87'si paralel toplumlarda yaşamıyor. %72'si Alman toplumu tarafından ayrımcılığa uğradığını söylüyor. Almanya'da yaşayan Türkler genellikle siyasetle pek ilgilenmemektedir. Çoğunluk Sosyal Demokratları desteklese bile %41'i oy vermemiştir. %88'i hem Alman hem de Türk medyasını kullanmaktadır. Alman medyasının genellikle daha güvenilir ve inandırıcı olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte, Alman medyası göçmenler ve yaşam durumları hakkında çok az haber olduğu için eleştirilmektedir (Martina, 2009: 11-15).

Sonuç olarak, Türklerin durumlarının Berlin'deki entegrasyon endeksi kadar kötü olmadığı tahmin edilmektedir. Aynı sonuca, Türk duygularını benzer şekilde araştıran “Konrad Adenauer Stiftung” da yapılan başka bir çalışma varmıştır. Çalışma sonucunda, Türk göçmenlerin çoğunluğu Almanya'da kendini çok iyi hissetmektedir. Türkler Alman sosyal düzeninden Almanlarla olan ilişkilerinden çok daha fazla memnundurlar. Türklerin %90'ı adil bir toplumda yaşadıkları konusunda hemfikirdir. Türklerin çoğu, demokrasinin ve Alman kurumlarına güvenin olduğunu belirtmişlerdir. Dini tavırları, yüksek bir din statüsü, ancak hoşgörü ve sekülerleşme eğilimi ile karakterizedir (Ulrich, 2010: 16). Türkler, entegrasyon endeksinin sonuçlarına göre Almanya'daki durumları hakkında kötü hissetmemektedir. Alman hükümetinin tanımı ise genel olarak Türkler, Alman toplumunu ve sistemini takdir etmekte gibi görünseler de açıkça Almanya ile bütünleşmemişlerdir (Green, 2001: 82-104).

Almanya'daki Türk entegrasyonunun durumu oldukça gelişebilir görünmektedir. Şu anda Almanya'da yaşayan 2,8 milyon Türk, diğer göçmen gruplarına kıyasla daha kötü entegre olan gruptur. Berlin Nüfus ve Kalkınma Enstitüsü'nün kriterlerine göre, Türkler entegre değiller fakat eğitimde veya istihdamda kayda değer başarılarla ulaşmakta ve çok fazla mali başarı elde etmektedirler. Fakat en kötü sonuç, nesiller arasında çok az gelişme gösterdiği için dinamik göstergelerin sayısının düşük olmasıdır. Almanya'daki Türklerin daha iyi entegrasyonu, Türkiye'nin AB'ye katılım perspektifini geliştirecektir. Bu nedenle Alman politikasının, Alman toplumunu ve sistemini takdir etmelerine rağmen Türkleri topluma entegre etmekte başarılı olmadığı sonucuna varılabilir. Ülkedeki çeşitlilikten yararlanmak için, Alman entegrasyon politikası eğitime odaklanmalıdır: Zorunlu bir anaokulu ile her çocuk ilköğretime aynı seviyede başlayacaktır. Okullar, ebeveynlere de dil kursları gibi bazı

yardımların sunulacağı entegrasyon merkezlerine dönüştürülmelidir. Ayrıca Türkler özel mentorluk programları ile desteklenmelidir. Bu önlem paketi ile Türk halkının paralel toplumlarda yaşaması engellenebilir ve bu entegrasyon çabalarında büyük bir başarı elde edilebilir. Son olarak hem Almanlar hem de Türkler paralel toplumların gelişimini inkar etmeli ve bunun yerine Alman şehirlerinin Türk kültürü unsurları ile zenginleştirilmesine karar vermelidir (Martina, 2009: 11).

2.3. Yalnızlık

2.3.1. Yalnızlık Tanımı

Yalnızlık birçok birey tarafından hayatının bir döneminde deneyimlenmiş bir duygudur. Fakat her birey yalnızlığı farklı açılardan yaşamaktadır ve yalnızlığın bu yüzden tek bir sebebi bulunmamakta bireyden bireye değişen sebepleri ortaya çıkabilmektedir. Yalnızlığın sebeplerinin bireyden bireye farklılaşması sonucunda yalnızlık duygusu ile başa çıkma yöntemleride bireyler arasında farklılıklar göstermektedir.

Literatürde yalnızlık çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Sullivan (1953: 2-20) yalnızlığı, kişilerarası yakınlığa yönelik temel insan ihtiyacı karşılanmadığında yaşanan güçlü bir tepki olarak tanımlamıştır. Medora ve Wodward (1986: 391-402), yalnızlığın bir bireyin sosyal ilişkilerindeki öznel eksiklikler algısını yansıttığını belirtmiştir.

Yalnızlığın en yaygın tanımı Peplau ve Perlman'ın (1984: 13-47) yaptığı tanımdır. Yalnızlığı, bir kişinin sosyal ilişki ağı nitelik veya nicelik olarak önemli ölçüde yetersiz olduğunda ortaya çıkan tatsız bir deneyim olarak tanımlarlar. Diğer birçok bilim insanı bu tanımın üç bakış açısını paylaşır. Birincisi, yalnızlık, bir kişinin sosyal ilişkilerindeki bir eksiklikten kaynaklanır. Bazen bir kişinin gerçek sosyal ilişkileri ile arzuları ve ihtiyaçları uyumsuz olduğunda ortaya çıkar. Buna ek olarak, yalnızlık, gerçek sosyal temas düzeyindeki bir değişiklikten ziyade bir bireyin sosyal ihtiyaçlarındaki bir değişimden kaynaklanabilir. İkinci fikir birliği, yalnızlığın öznel bir deneyim olduğudur. Bu, insanların kalabalıkta da yalnız kalabileceği anlamına gelir. Üçüncüsü, yalnızlık deneyimi caydırıcıdır. Kişisel gelişime yol açsa da, tatsız ve üzücüdür. Başka bir deyişle, yalnızlık, bireyin belirli sosyal ilişkilerde tatsız veya kabul edilemez nitelikte bir eksiklik olduğunda yaşadığı bir durum olarak tanımlanabilir. Yalnızlık, kişinin izolasyonunu ve diğer insanlarla iletişim eksikliğini

algılayan, deneyimleyen ve değerlendiren kişinin tarzıyla ilişkili bulunmuştur (Weiss, 1984: 3-13).

Yalnızlık, genellikle sosyal ilişkilerdeki problemlerle ilgili olumsuz duygularla ilişkilendirilir. Williams'a (1983: 51-66) göre yalnızlık, kişilerarası ilişkilerde insanın yakınlık ihtiyacını içerir ve aslında başkalarıyla arzu edilen yakın ilişkilerle ilişkili olmayan duyguların acı verici farkındalığından kaynaklanır. Williams (1983: 51-66) yalnızlığın, ilişkinin nesnel veya niceliksel özelliğinden ziyade, kişinin ilişkisinin algılanması ve bu ilişkiden duyduğu tatmin ile güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu belirtmiştir.

Yalnızlık genellikle caydırıcı bir deneyimdir. Genellikle kaygı, öfke, can sıkıntısı, üzüntü ve marjinalite duyguları gibi olumsuz duygularla ilişkilendirilir. Dahası, yalnızlık umutsuzluk, boşluk, değersizlik ve başarısızlık duygularına ve kişinin yalnızlığını inkar etme arzusuna neden olur (Gordon, 1976: 50). Buchholz ve Catton (1999: 203-213) yalnızlığı, başka bir kişiye / kişilere duyulan özleminden kaynaklanan üzüntü ve umutsuzluk gibi olumsuz duygularla ilişkilendirilen caydırıcı bir durum olarak tanımlamıştır.

Weiss (1984: 3-13), yalnızlığın genel olarak yaygın olduğu ve ciddi şekilde üzücü olduğu sonucuna varır. Weiss (1984: 3-13) ayrıca yalnızlığın iki ayrı boyuttan oluştuğunu belirtmiştir; duygusal izolasyon ve sosyal izolasyon. Sosyal izolasyon, kabul eden bir toplulukta bir yerin olmaması veya tanınmış bir sosyal rolün olmaması iken, duygusal izolasyon, sevilen birinin olmamasıdır.

2.3.2. Yalnızlığın Boyutları ve Sınıflandırılması

Farklı araştırmacılar, yalnızlığın farklı boyutları için çeşitli tanımlar yapmışlardır. Weiss'e (1984: 3-13) göre insanlar iki tür yalnızlık yaşarlar: duygusal ve sosyal yalnızlık. Duygusal yalnızlık, kişi başka birine yakından bağlı olmadığına hissedilir. Boşanma veya ayrılık gibi yaşam olayları yaşamış kişiler duygusal yalnızlık hissedebilirler. Sosyal yalnızlık ise, kişinin ortak ilgi ve aktiviteleri paylaşan bir arkadaş grubunun parçası olduğu sosyal ilişkiler eksikliğinde hissedilir (Russell, vd., 1984: 472-480).

Jong-Gierveld (1987) ayrıca yalnızlığın üç boyutunu ayırt etmiştir. İlki, yakın bir bağlılığın yokluğu, boşluk veya terk edilme duyguları ile ilişkilidir. Bu sözde yoksunluk bileşeni, yalnızlık kavramının özü olarak kabul edilmiştir. İkincisi zaman

perspektifine atıfta bulunur ve üçüncüsü duygusal yönleri içermektedir (Jong-Gierveld, 1987: 119-128).

Archibald ve Bartholomew (1995: 296-302) yalnızlığı iki açıdan tanımlamışlardır; sosyal ihtiyaçlar perspektifi ve bilişsel tutarsızlık modeli. Yalnızlığın sosyal ihtiyaçlar perspektifi, gerçek temas düzeyini vurgulamaktadır. Bu bakış açısı, insanların, kişilerarası ilişkilerin yokluğu veya kaybı nedeniyle talepleri karşılanmadığında yalnızlık yaşadıklarını ileri sürer. Öte yandan, bilişsel tutarsızlık modeli, gerçek ve istenen temas düzeyi arasında algılanan tutarsızlığı vurgular ve gerçek yalnızlık düzeyinin, istenen düzeyden farklı olduğu ölçüde önemli olduğunu öne sürer.

Peplau ve Goldston (1984: 13-46) yalnızlığı geçici, kronik, şiddetli ve kalıcı olarak sınıflandırmıştır. Geçici yalnızlık duyguları hem yaygındır hem de nispeten zararsızdır. Bununla birlikte, şiddetli ve kalıcı yalnızlık duyguları, psikolojik işlev bozukluğuna ve zihinsel bozukluğa neden olabilen son derece acı verici deneyimlerdir.

Young'ın (1982: 1-18) yalnızlık sınıflandırması Peplau ve Goldson'ın (1984: 14) sınıflandırmasına benzer: geçici, durumsal ve kronik yalnızlık. Geçici yalnızlık her gün deneyimlenir buna ek olarak kısa ve ara sıra yalnızlık hallerini içerir. Durumsal yalnızlık, yaşamda belirli bir değişiklik meydana gelene kadar tatmin edici ilişkileri olan insanlar için geçerlidir. Son olarak, kronik yalnızlık, insanlar iki veya daha fazla yıl boyunca tatmin edici sosyal ilişkilerden yoksun olduğunda ortaya çıkar.

Yalnız bir kişinin temel özellikleri Horowitz, French ve Anderson (1982: 183-205) tarafından üç kategoride toplanmıştır. İlk küme, farklı, izole ve diğerlerinden ayrı olma duygu ve düşüncelerini içerir. İkincisi, olumsuz depresyon, üzüntü, öfke ve hatta paranoya duygularını kapsar. Sonuncusu, sosyal ilişkilerden kaçınmak veya uzun saatler çalışmak gibi eylemleri içerir.

Başka bir sınıflandırma, iki tür yalnızlığı ayırt eder: tek boyutlu veya çok boyutlu fenomen Yalnızlığın tek boyutlu kavramsallaştırılması, onu bir birim, küresel fenomen olarak gösterirken, yalnızlığın çok boyutlu kavramsallaştırılması, bu deneyimin çeşitli tezahürleri olduğunu düşündürmektedir. Yalnızlığın çok boyutlu kavramsallaştırılması, tek boyutlu bakış açısının aksine, bireyin deneyiminin tüm alanlarını kapsamamaktadır (Schmidt ve Sermat, 1983: 1038-1047).

Yalnızlık, kişisel özelliklerin, sosyal ilişkilerin ve sosyal becerilerin farklı boyutlarıyla ilişkilidir. Yalnızlık, algılanan kişilerarası yakınlık eksikliği ile ilişkilidir ve kendini

ifşa etme istekliliği ile olumsuz olarak ilişkilidir (Chelune, Sultan ve Williams, 1980: 462-468). Yalnız bireyler, karamsarlık gibi olumsuz içsel özelliklerde yüksek puan alma eğilimindedir. Yalnızlığın mutluluk ve yaşam doyumu ile de güçlü bir negatif ilişkisi vardır (Riggio, Watring ve Throckmorton, 1993: 275-308).

Yalnızlık aynı zamanda düşük akran kabulü ve akran reddi ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur (Rotenberg ve Bartley, 1997: 577). Medora ve Woodward (1986: 391-402) yalnızlık ve arkadaş edinme kolaylığı arasında bir ilişki olduğunu bildirmişlerdir. “Çok mutlu” olduğunu belirten katılımcılar, “çok mutsuz” olduklarını söyleyenlere göre önemli ölçüde daha az yalnız bulunmuştur.

Russell, Cutrona, Rose ve Yurko (1984: 1314), depresyonun en iyi şekilde duygusal yalnızlık ile yordandığını ve anksiyetenin sosyal yalnızlıkla ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Kişilik ve sosyal ağ faktörlerinin de duygusal ve sosyal yalnızlık duygularıyla ilişkili olduğu bulunmuştur (vanBaarsen, Snijders, Smit ve vanDuijn; 2001: 119-135). Dahası, çocukların yalnızlık deneyimleri, çocukların tutarlılık duygusu; akran karşılıklı kabulü (arkadaşlık) ve akran karşılıklı reddi (düşmanlar) gibi kişilerarası faktörler de yalnızlıkla ilgili bulunmuştur (Margalit, Tur-Kaspa ve Most, 1999: 79-101). Araştırmalar hem mahallelerinde hem de okulda daha yüksek düzeyde genel topluluk duygusu bildiren çocukların ve ergenlerin daha düşük yalnızlık algısı ve daha iyi bir psikolojik sağlığa sahip olduklarını bulmuştur (Chipuer, 2001: 429-446).

Demir ve Fışıloğlu (2000: 230-240) Türk çiftlerinde yalnızlık ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Sonuçlar, yalnızlık ile evlilik uyumu arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Düşük düzeyde bir yalnızlık, iyi bir evlilik uyumu ile ilişkili görünmektedir. Yalnız insanların kendilerini olumsuz ve kendini beğenmiş bir şekilde algıladıkları, aşağılık, değersiz, çekici olmayan, sevimsiz ve sosyal açıdan yetersiz bireyler olduklarına inandıkları görülmüştür (Horowitz vd., 1982: 183-205).

Yalnız insanlar sadece kendileri hakkında değil, başkaları hakkında da olumsuz algılara sahip olmaktadır (Henwood ve Solano, 1994: 35-45). Yalnız olmayan kişilerle karşılaştırıldığında, yalnız insanlar başkalarını daha az güvenilir, daha az destekleyici, daha az iletişimsel yetkin ve daha az çekici bulmaktadır (Ernst ve Cacioppo, 1998: 1-22). Yalnız bireyler aynı zamanda daha alaycıdır, başkalarını daha az kabul eder ve

başkalarından olumsuz değerlendirmeler beklemeye (aynı zamanda korkuya) eğilimlidirler (Jones vd., 1983: 437-441). Bu olumsuz tutumlar, aynı zamanda, misantropi (insanlardan nefret etme), sosyal yabancılaşma, düşmanlık ve daha az 'adil dünya' inancı olarak ifade edilen sosyal dünyaya genelleştirilmiş görünmektedir (Hojat, 1982: 138).

Yalnızlık, tüm insanların bir anda baş etmek zorunda olduğu, ömür boyu sürecek bir olgudur. Rokach (2001: 3-18) yalnızlıkla başa çıkmada yaş ve cinsiyetin etkilerini araştırmıştır. Ergenler (13-18 yaş), genç yetişkinler (19-30 yaş), yetişkinler (31-58 yaş) ve yaşlılar (60-80 yaş) yaş ve cinsiyet bazında karşılaştırılmıştır. Sonuçlar, yetişkin grubunun yalnızlıkla daha etkili bir şekilde uğraştığını ve kadınların yalnızlıkla erkeklerden daha iyi başa çıktıklarını ortaya koymuştur (Rokach, 2001: 3-18).

Schultz ve Moore (1988: 67-77), lise öğrencilerinin üniversite öğrencilerinden daha yalnız olduğunu bulmuşlardır, ancak ilk üniversiteye geçiş sırasında yalnızlığın yaygın olduğu görülmektedir (Brennan, Clark ve Schaver, 1982: 46-76). Nitekim Culp, Clyman ve Culp (1995: 827-837), lise öğrencilerinin %66'sının yalnızlığı geçen yıl yaşadıkları bir sorun olarak gördüklerini göstermiştir. Bir gözden geçirme çalışmasında Perlman ve Landolt (1999: 325-347), yalnızlık prevalansının ergenlik döneminde zirveye çıktığı, genç yetişkinlik ile orta yaş arasında düştüğü ve daha sonra belki de yaşlılıkta biraz arttığı sonucuna varmışlardır.

Farklı yaş gruplarındaki insanlar yalnızlığı farklı şekillerde yaşamaktadırlar. Medora ve Woodward (1986: 391-402), çeşitli popülasyonlar arasında yalnızlık görülme sıklığını bildirmişlerdir, ancak genel olarak ergenler yalnızlık için yüksek risk altındadır. John-Gierveld (1987: 120), yaş ve yalnızlığın büyük ölçüde bağımsız olduğunu öne sürmüştür. Woodward ve Frank (1998: 459- 565) yaş ve yalnızlığın yaygın ve özellikle ergenlik döneminde yoğun olduğunu bildirmişlerdir. Davis (1990: 59-69), yalnızlığın özellikle yetişkinlik yıllarında acı verici bir deneyim olduğunu öne sürmüştür.

Yalnızlığı bildiren farklı yaş gruplarının oranını gösteren bir eğri, sığ bir "u" şekli gösterir. Ergenler de yetişkinlere ve genç yaşlı emeklilere göre biraz daha fazla yalnızlık bildirmektedir. Çok fazla bulgu olmamakla birlikte yaklaşık 75 yaş üstü en yaşlı grupta yalnızlık artışı olduğu görülmektedir. Yalnızlık düzeyleri aynı olsa bile

farklı yaş grupları için yalnızlık duygusunun içeriğinin farklı olabileceği unutulmamalıdır (Perlman ve Peplau, 1984: 13-47).

Yalnızlık deneyimleri ergenlik döneminde farklılık göstermektedir. Brage, Meredith ve Woodward (1993: 685-693), yaşlı ergenlerin genç ergenlere göre daha yalnız olduğunu bulmuşlardır. Yalnızlığın geç ergenler arasında yaşandığı ve büyük bir sorun olduğu öne sürülmüştür.

Schmitt ve Kurdek (1985: 485-497), üniversiteli kadınların büyük grup ilişkilerinden yaşlı kadınlara göre daha fazla memnuniyetsizlik ifade ederken, yaşlı kadınların romantik / cinsel ilişkilerinden daha fazla memnuniyetsizlik ifade ettiklerini göstermiştir. Bu, yalnızlığın hayatın farklı aşamalarında farklı kriterlere göre değerlendirilmesi olasılığını göstermektedir. Schatten-Jones (2002: 57-71) tarafından yapılan çalışmada, sosyal ve duygusal yalnızlığın farklı yapılar olduğunu göstermek için sosyal ağ ilişkilerinin sosyal ve duygusal yalnızlığı incelenmiştir. İkinci olarak, araştırmacılar yalnızlık ve sosyal özellikler arasındaki ilişkide yaş farklılıklarının olasılığını araştırmışlardır. Sonuçlar, sosyal ve duygusal yalnızlığın birbiriyle orta derecede ilişkili olduğunu ve hem genç hem de yaşlı yetişkinler için farklı ağ ilişkilerine sahip olduğunu göstermiştir. Benzer şekilde duygusal yalnızlık, her iki yaş grubu için de ağdaki romantik bir partnerin varlığıyla ilişkiliyken, bu ilişki yaşlı yetişkinler için daha güçlü olmuştur. Sosyal yalnızlığın bağıntıları da genç ve yaşlı yetişkinler arasında farklılık göstermiştir. Yakın bir kişinin varlığı ve ağın büyüklüğü genç yetişkinler için sosyal yalnızlığı öngörürken, ağa ortalama yakınlık yaşlı yetişkinler için sosyal yalnızlığı öngörmüştür (Schatten-Jones vd., 2002: 57-71).

Göç eden bireyler üzerinde yalnızlığın etkileri araştırılmaktadır. Göç olgusu göçmenlerin fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişimini etkilemektedir. Göç sonrası dönemde kültürel farklar, bireyin uyum problemi, dil bilmeme, dil yetersizliğine bağlı eğitim ve iletişim problemi, sosyal çevrenin yetersizliği, ekonomik problemler, göç ettiği bölgedeki beklentilerini karşılayamama yalnızlık duygusunun oluşmasında belirleyici olmaktadır. Bireyin yaşamaya başladığı yeni çevre kendi yetiştiği kültüre benziyorsa daha az benzemiyorsa daha çok uyum problemi ile karşılaşmaktadır. Yalnızlık, yabancılaşma, yakınların yokluğu, kendini değersiz görme, yaşadığı topluma ait hissetmeme gibi duygular bireyi olumsuz yönde etkilemektedir. Göçmen bireyler yalnızlığın etkisiyle mental sorunlar ile karşı karşıya kalabilmektedir.

Son olarak yalnızlık, Batı dünyasında özellikle ergenler arasında çeşitli sağlık, davranış ve akademik sorunlar riskini artıran bir halk sağlığı sorunu haline gelmiştir. Bazı araştırmalar, etnik azınlık geçmişine sahip ergenlerin, çoğunluk nüfustaki ergenlere göre daha yüksek yalnızlık riskine sahip olduğunu öne sürmektedir. Dünya çapında artan göçmen genç sayısı, birçok ülkede heterojen okul ortamlarının sayısının artması anlamına gelmektedir. Buna rağmen, ergenlik döneminde yalnızlık için okul sınıflarının etnik bileşiminin önemini inceleyen çok az çalışma mevcuttur. Bazı araştırmalar, etnik azınlık gruplarına mensup göçmen ergenlerin, çoğunluktaki ergenlere göre daha yalnız hissettiklerini göstermektedir. Örneğin, Hollanda'da 22 yaşındakilerle gerçekleştirilen bir çalışmada Türk göçmenlerin Fas'lı göçmenlere ve yerel halka göre daha yalnız hissettiklerini ortaya koymuştur. Ergenlik dönemindeki yalnızlığın öncülleri hakkında kapsamlı bir anlayış elde etmek, gelecekte ergenler arasında yalnızlığı daha iyi önlemek ve ergenlerin yalnızlığı için önemli olan bağlamsal özellikleri anlamak gerekmektedir. Bu sadece yalnızlığın içerdiği duygusal acı nedeniyle önemli değildir. Ergenlikte yalnızlığın başarılı bir şekilde önlenmesi, bir dizi olumsuz sonucu da önleyebilmektedir (akt. Madsen vd., 2015: 3-4).

2.4. Depresyon

Depresyon dünyada en yaygın görülen en az iki hafta ve genellikle daha uzun süren bireyin işlevselliğini büyük ölçüde bozan fakat tedavisi olan psikolojik bozukluklardan biridir. Depresyon hayatın içinde devam eden hayal kırıklıkları ve engellemeler sonucunda orataya çıkan duygusal bir tepkidir. Oluşan bu duygusal tepki ile benlik saygısında düşüş ve olumsuz ruh hali ortaya çıkmaktadır. Depresyon oldukça sık görülür, belirtileri fazla ve karmaşıktır, yaş ile beraber değişen belirtileri bulunmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre 322 milyondan fazla insan depresyonla birlikte yaşamaktadır. Güneydoğu Asya Bölgesi ve Çin gibi büyük nüfusa sahip ülkeleri yansıtan Batı Pasifik Bölgesi'nde depresyonun yoğun olduğu görülmektedir (WHO, 2017). Tüm bölgelerde, depresyonun kadınlarda erkeklere göre daha yaygın olduğu tespit edilmiştir. Depresyonun ilk defa ortaya çıktığı yaş grubu ise 25-44 yaş arasındadır. Depresyonun tüm yaş gruplarında görülebilir olduğu ancak çocuklarda ve daha büyük yaş gruplarında daha düşük oranlara sahip olduğu görülmüştür. Depresyon herhangi bir tetikleyici faktör olmadan veya kendiliğinden oluşabileceği gibi hastalık sonucunda,

ilaç ve alkol alımına bağlı, yaşanan zor yaşam olayları sonucunda da oluşabilmektedir (WHO, 2017).

Göçmen bireylerde özellikle mental sorunlara dikkat çekilmektedir. Bu mental sorunlardan en önemlisi depresyondur. Yeni yaşam biçimine uyum ve kültür şoku, bireyde yalnızlık, yabancılaşma, kendini değersiz görme ve pişmanlık gibi duygular oluşmaktadır ve bu stresin daha yoğun yaşanmasına sebep olmaktadır. Stres ile baş edememe depresyon gibi sağlık sorunları oluşturmaktadır

Literatüre bakıldığında Almanya'da farklı göçmen gruplarının ruh sağlığına ilişkin karşılaştırmalı çalışmalar büyük ölçüde eksiktir. Bununla beraber 2009 yılında Almanya'da gerçekleştirilen çalışmaya hem Türkiye'de yaşayan Türkler hemde Almanya'da yaşayan Türkiye kökenliler katılmış köken ülkede yaşayanlara kıyasla yurtdışında yaşayan göçmenlerde psikosomatik semptomlar ve depresyon eğiliminin daha yaygın olduğu sonucu çıkmıştır. Bu sonucu örnek olarak Federal Psikoterapi Odası'nın (BPTK) 2010 yılında sunduğu raporda göçmenler genel olarak yaşam boyu yerli topluma göre daha yüksek düzeylerde ruhsal problemlere yakalanmaktadır. Özellikle depresyon ve somatizasyon bozukluklarındaki yayılımda yerel halk ile göçmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür. Göçmen grupları arasında Türklere bakıldığında somatoform ve duygusal bozuklukların arttığı gözlemlenmiştir (Ercan vd., 2019).

Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabının (DSM-V) beşinci baskısına göre ise, depresyonun üzgün, boş ve umutsuz hissetme, ilgi ve zevkte azalma, belirgin kilo değişimi, uykuda rahatsızlık, yorgunluk, psikomotor ajitasyon, aşırı suçluluk ve değersizlik duyguları, düşünme, karar verme ve intihar düşüncesi gibi çeşitli semptomları bulunmaktadır (American Psychiatric Association, 2013). Belirtilerin miktarına ve şiddetine göre, depresyonun etkileri kısa süreli üzgün hissetmekten şiddetli umutsuzluk, çaresizlik ve intihar düşüncelerine kadar değişebilmektedir (Spielberger vd., 2003: 209-234). Depresyon belirtileri kişinin düşüncesini, duygularını, yemek yeme, uyumak ve çalışma gibi günlük aktivitelerini etkileyebilmektedir (Stewart-Sandusky, 2016: 35). Depresyonlu bireyler, azalan yaşam zevci, derin keder, aşırı suçluluk ve pişmanlık, gelecekle ilgili çaresizlik ve tekrarlayan ölüm düşüncelerinden muzdarip olabilmektedir. Ayrıca şiddetli depresyonda kafa karışıklığı, hafıza kaybı ve hatta mutizm (seçici konuşmamazlık) gibi akut fiziksel belirtiler ortaya çıkabilmektedir (Öztürk ve Uluşahin, 2014: 50).

Depresyon, psikososyal işlevselliğin birçok alanını etkilemektedir. İş performansını düşürür ve iş devamsızlığını artırır. Ek olarak, öğrencinin hem lise hem de üniversite düzeyindeki akademik performansını bozmaktadır (Vaidya ve Mulgaonkar, 2007: 7-10). Romantik ilişkiler açısından ise hem romantik hem de cinsel partner veya eşlerle ilişkileri olumsuz etkilemektedir. Ayrıca depresyon, kişinin duygusal ifade ve görünümünü de etkiler, örneğin depresyonlu kişilerde künt yüz ifadeleri, dikkatsiz kişisel görünüm, ağlamaklı bakışlar ve kısa cevaplar görülebilmektedir (Özkürkçügil ve Kırılı, 1998: 26-34; Östman, 2008: 355-363).

Pek çok olumsuz etkiye sahip oldukça yaygın bir psikolojik problem olduğu için, depresyon ve depresif belirtiler eski çağlardan başlayarak birçok araştırmacı tarafından araştırılmıştır. Üzüntü, uyku bozukluğu ve ölüm arzusu olan melankolik bireyler, ikinci yüzyılda bile hekimler tarafından kayıt altına alınmıştır (Beck ve Alford, 2009: 15). Bununla birlikte, depresyonun ilk teorik açıklaması, Freud'un Yas ve Melankoli'sinde (1917: 237-238) tanıtılmıştır. Freud'dan başlayarak, psikanalitik kuramcılar depresyonu farklı bilinçdışı süreçlerin bir sonucu olarak algılamışlardır. Freud, depresyonun ebeveyn gibi önemli bir kişiden gelen şefkat kaybıyla ilişkili olduğunu iddia etmiş ve depresyonda kişinin bastırılmış öfkesini, kendisini terk eden kayıp kişiye yönelttiğini ve bunun da benlik kaybına yol açtığını öne sürerek onu kederden ayırmıştır. Öte yandan, kederde bireyler değersizlik duygusundan muzdarip olmamaktadırlar (Freud, 1917: 237-238). Psikanalitik şemsiyenin altındaki diğer teoriler, depresyonu sevilen, güçlü ve değerli hissetme, narsisistik benlik saygısına zarar verme ve libidonun engellenmesi gibi tatmin edilmemiş narsisistik ihtiyaçların sonucu olarak açıklamaktadırlar (Özmen, 2001: 283-287).

Diğer yandan, davranışçı yaklaşım teorisyenleri, depresyonun uyumsuz öğrenmenin veya yeterli olumlu pekiştirmenin eksikliğinin bir sonucu olarak ortaya çıktığını iddia etmişlerdir. Edimsel koşullanmanın ilkeleri depresyon için de geçerli görülmüştür. Lewinsohn (1974: 157-174), bir tür kayıp gibi pozitif pekiştirmedeki azalmanın depresyonla sonuçlanabileceğini iddia etmiştir. Depresyon için diğer bir yaygın teori, Seligman'ın öğrenilmiş çaresizlik teorisine dayanmaktadır; bu teori, ilk olarak köpekler üzerinde kaçınılmaz elektrik şoklarına maruz bırakılarak test edilmiş ve daha sonra köpekler kaçınabildiklerinde kaçmaya teşebbüs etmemişleridir (Seligman, 1975: 43-48). Bu teori ile genelleştirilerek depresyonun, kontrol edilemeyen ve kaçınılmaz

olarak yaşanan stresli olayların ve sonrasında öğrenilen çaresizliğin bir sonucu olduğu ileri sürülmüştür (Abramson, Seligman ve Teasdale, 1978: 49-74).

Başka bir yaklaşım olarak, bilişsel teorisyenler, başarısızlık için atıf türlerinin depresyon için anahtar bir faktör olduğunu öne süren ilişkilendirme modeli kavramları ekleyerek Seligman'ın çalışmasını gözden geçirmiş ve geliştirmiştir. Başarısızlığa içsel (örneğin bu benim hatam), istikrarlı (örneğin hiçbir şey değişmeyecek) ve küresel (örneğin, her şeyde başarısızlık) atıflara sahip bireylerin depresyona karşı daha savunmasız olduğunu açıklamışlardır (Abramson, Seligman ve Teasdale, 1978: 49-74). Dahası, Beck depresyonun kendilik, dünya veya çevre ve gelecek hakkında otomatik, spontane negatif düşünceler olan “bilişsel üçlü” deki hatalar nedeniyle ortaya çıktığını savunmuştur. Diğer bir deyişle, bilişsel kuramcılar, bireylerin deneyimlerini temel varsayımlarına veya bilişsel şemalarına göre değerlendirdiklerine ve olumsuz benlik şemalarına ve bilişsel değerlendirmelerin depresyonla sonuçlanabileceğine inanmaktadır (Beck, 1972: 343-354).

Sonuç olarak depresyon, partnerle ilişkiler, akademik ve iş hayatı ve günlük aktiviteler dahil olmak üzere pek çok alanda kişinin hayatını olumsuz etkileyen yaygın bir psikolojik bozukluktur. Ek olarak, semptomları bir bireyin fiziksel, psikolojik ve psikososyal refahını etkileyebilir. Pek çok olumsuz etkiye sahip yaygın bir bozukluk olması nedeniyle, depresyonu önlemek ve daha etkili tedavi yöntemleri oluşturmak amacıyla, depresyon gelişimiyle ilgili olabilecek faktörler araştırılmıştır.

2.4.1. Depresyon Belirtileri

Depresyon belirtileri davranışsal, düşünsel, bedensel ve duygusal olarak görülebilmektedir. Davranışsal değişikliklerle birlikte birey olarak sorumlulukları ihmal etme, öz bakımda düşüş, çevreden ve insanlardan uzaklaşma, insanlarla daha çok çatışmaya girme görülebilmektedir. Düşünsel değişiklikler ile beraber bellekte bozulmalar, düşünceleri belirli bir odak noktası üzerinde tutmakta zorlanma görülebilmektedir. Bedensel değişiklikler ise yemek yeme ve uyku uyuma düzeninde bozulma, cinsel istekte düşüş veya tamamen isteksizlik, bireysel olarak yorgunluk ve hiçbir iş için enerji bulamama olarak seyretmektedir. Son olarak duygusal değişiklikler ile birlikte bireyde bıkkınlık, üzüntülü hal, ümitsizlik ve çaresizlik başlamakta ve devamında ise benlik ve özgevininde düşüş görülebilmektedir (Köroğlu, 2006: 23).

2.4.2. Depresyon Türleri

Depresyon türlerinin sınıflandırılması nevroitik ve psikotik olarak depresyonun hangi derecede olduğuna göre gerçekleştirilebilir. Depresyon derecesinin yüksek olduğu zamanlarda birey delüzyon (yanılsama) içerisinde olabilmektedir. Birey yüksek seviyelerde gerçeklikle olan bağımlı kopartabilmektedir. Depresyon bazen o kadar ciddi boyutta olabilmektedir ki kişi yanılsamalar (delüzyon) yaşamaktadır. Gerçeklikle olan bağın kopması durumunda birey halüsinasyonlar görmeye başlamaktadır. Bu seviyedeki hasta bireyler konuşmakta ve hareket etmekte zorluk çekebilir veya normalinden daha fazla hareket eder, olduğu yerde hareket etmeye devam ederek ellerini ve dersini ovuşturmaktadır. Bu durumdaki hasta bireylere psikotik (ağır depresyon) depresyon tanısı koyulmakta olup bu depresyon türüne çok ratslanılmamaktadır. Nevrotik tür depresyon ise psikotik olana kıyasla daha düşük seviyede ve bireylerde görülme olasılığı daha yüksektir (Blackburn, 2011: 181-189).

Depresyon türleri ile ilgili yapılan diğer bir ayırım ise rahatsızlığın tarihine göre unipolar (tek uçlu) ve bipolar (iki uçlu) şeklinde gerçekleştirilmektedir. Depresyon rahatsızlığı geçiren bir birey eğer bu süreç içerisinde sadece depresyon rahatsızlığı geçiriyorsa buna unipolar denilmektedir. Bipolar türünde ise birey bir süre depresyon belirtileri gösterirken bir süre aşırı pozitif ve neşeli ruh hali gösterebilmekte, aşırı hezeyanlar ve aşırı davranışlar içerisinde olabilmektedir. Bu şekilde birey aşırı uçlarda ruh halinde değişimler yaşıyorsa bu bipolar bozukluk olarak adlandırılmaktadır. Unipolar depresyon dünya genelinde işlev kaybına neden olmaktan dördüncü sırada iken gelişmiş ülkelerde ilk sırada yer almaktadır (Murray ve Lopez, 1997: 1436-1442).

2.4.3. Depresyon Kuramları

Depresyon bireyin çocukluk çağındaki engellenen duyguları ve hayal kırıklıkları ile birlikte oluşan çelişkili duygu durumu sonucunda bireyin yetişkinlik döneminde etkileyen psikolojik bir rahatsızlıktır ve araştırmacılar depresyonu farklı kuramsal yaklaşımlar ile açıklamaya ve çözüm üretmeye çalışmışlardır. Blackburnun da belirttiği gibi Psikoanalitik kuram depresyonu çocukluk çağında oluşan bu çelişkili duyguları temel alarak incelemektedir. Davranışçı kurama göre ise depresyon, bireyin hayatındaki ödül miktarını yetersiz görmesinden veya ödülün hiç var olmamasından dolayı ortaya çıkmaktadır. Bilişsel kuram ise depresyonu genel olarak devam etmesinde etkili olan tutum ve düşünce üzerinde ele almaktadır (Blackburn, I. M., 2011: 181-189).

2.4.3.1. Davranışçı Kuram

Davranışçı kuram davranışı biçimlendirmede çevrenin önemini vurgular. Üzerinde durulan davranışların gözlemlenebilir olması ve bireylerin davranışlarını öğrendiği koşullar, yani klasik koşullandırma, edimsel koşullanma ve sosyal öğrenme teorisi üzerinedir. Bu nedenle depresyon, bir kişinin çevresiyle etkileşiminin sonucudur (Lewinsohn, 1974: 157-174).

Depresyon içerisinde olan bireyler çoğunlukla daha az sosyalleşmektedirler. Bununla beraber, depresyon, başka bireyler tarafından farkında olunmadan pekiştirme aracılığı ile belirti gösterebilmektedir. Birey hayatında değer verdiği birini kaybı sonucunda kendisi için önemli olan pekiştirme kaynağında kaybetmiş olmaktadır. Yaşanılan bu kayıp bireyde durgunluğa sebebiyet vermektedir. Güçlendirmenin temeli artık çevredekilerin (arkadaşlar, akrabalar) bireye olan ilgisidir. Tüm bunların sonucunda birey uyumsuz ve depresif davranışlarını pekiştirme eğilimindedir. Yaşanılan süreç ve bireyin içinde olduğu ruh hali onu yakın çevresinden uzaklaştırmaktadır, birey kendini güçsüz ve mutsuz hissetmeye başlar. Depresyon kişiyi aşağıya çekmeye devam eder ve bu durum artık süregelen bir döngü halini almaktadır. Bu süreci yaşayan bireylerin bunlara ek olarak sosyal becerileri zayıfsa ya da sert bir şahsiyeti varsa, yeni pekiştirme kaynakları bulmak için gerekenleri yapmakta zorlanabilmektedir. Bunların sonucunda kişi aşağı doğru olumsuz bir döngünün içine hapsolmuş hissetmektedir (Lewinsohn, 1974: 157-174).

2.4.3.2. Psikoanalitik Kuram

1960'larda psikodinamik teoriler psikoloji ve psikiyatriye egemen olmuştur. Depresyon ise şu şekilde anlaşılmıştır: içe dönük öfke, aşk nesnesi kaybının içe atılması, şiddetli süper ego talepleri, aşırı narsistik, sözlü veya anal kişilik ihtiyacı, kayıp benlik saygısı ve ilk yıl boyunca anne-çocuk ilişkisinde yoksunluk (Chodoff, 1972: 667; Bibring, 1953: 13-48). Freud (1917), depresyonun genellikle biyolojik unsurların bir sonucu olduğunu ileri sürmektedir. Buna ek olarak Freud, birtakım depresyon vakalarının ebeveynin kaybetmesi veya reddetmesi ile bağlantılı olabileceğini de savunmuştur. Depresyon keder gibidir, çünkü çoğu zaman önemli bir ilişkinin kaybına tepki olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak mühim bir değişiklik vardır çünkü depresif yapıdaki bireyle kendilerini önemsiz görmektedirler. Gerçekleşen olay, bireyin kendisini kayıp bireyle özdeşleşmesidir, böylelikle kaybedilen bireye karşı

bastırılmış duygular içe, kendine doğrultulmuş olur. İçten yönetilen öfke, kişinin özgüvenini azaltmakta ve onu ileride yaşanılabilecek depresyona karşı korunmasız hale getirmektedir (Freud, 1917: 237-258).

2.4.3.3. Bilişsel Kuram

Bu yaklaşım, insanların davranışlarından çok inançlarına odaklanmaktadır. Bilişsel kurama göre depresyon, düşünme süreçlerindeki sistematik olumsuz önyargılar sonucunda ortaya çıkmaktadır. Davranışsal ve duygusal semptomlar bilişsel anormallikten kaynaklanmaktadır. Bu, depresif bireylerin normal bireylerden değişik düşündüğü manasına gelmektedir. Bilişsel yaklaşım aynı zamanda düşünmedeki değişikliklerin depresif ruh halinin başlangıcından önce (yani daha önce geldiğini) olduğunu varsaymaktadır. Beck (1967: 34) depresyon vakalarını incelemiş ve depresyona sahip bireylerin yaşadıkları olayları negatif algıladıklarını gözlemlemiştir. Depresyona sebebiyet verdiğini düşündüğü üç mekanizma ortaya koymuştur: Bilişsel üçlü (olumsuz otomatik düşünmenin), negatif öz şemalar ve mantıktaki hatalar (yani hatalı bilgi işleme). Bilişsel üçlü, depresyonlu bireylere özgü üç olumsuz (yani çaresiz ve eleştirel) düşünme biçimidir: yani kendilik, dünya ve gelecek hakkında olumsuz düşüncelerden oluşmaktadır. Bu düşünceler, depresif kişilerde kendiliğinden ortaya çıktıkça otomatik olma eğiliminde olmuştur. Depresif kişiler yaşadıkları olayları sahici olmayan olumsuz ve bozguncu bir halde yorumlarlar ve dünyayı üstesinden gelinemeyecek engeller olarak görürler. Son olarak, geleceğe karşı umutsuz olma eğilimindedirler çünkü değersizlikleri durumlarının iyileşmesini engellemektedir (Beck, vd., 1979: 400).

Seligman ise (1975: 43-48), depresyonu öğrenilmiş çaresizlik olarak görmül bilişsel bir açıklamasını önermiştir. Seligman'ın öğrenilmiş çaresizlik teorisine göre depresyon, birey negatif olaylardan uzaklaşma denemelerinin bir değişiklik yaratmadığını anladığında ortaya çıkmaktadır. Seligman teorisini köpekleri kullanarak yapılan incelemeye dayandırmıştır. Elektrik şoklarına maruz bırakılan köpekler daha sonra kaçmaları mümkün olsa dahi şoklardan kaçamamışlardır. Ayrıca insanlarda bulunan bazı depresyon belirtilerini sergilemişlerdir. Bu, Seligman'ın (1975: 43-48) insanlardaki depresyonu öğrenilmiş çaresizlik olarak açıklamasına yol açmış, bu sayede birey, kendilerine olanları kontrol edemediklerinden dolayı çaresiz olduklarını öğrendikleri için çevrelerini etkilemeye çalışmaktan vazgeçmişlerdir (Peterson ve Seligman, 1984: 347-374).

Seligman'ın açıklaması depresyonu bir dereceye kadar açıklasa da bilişleri (düşünceleri) hesaba katmamaktadır. Abramson, Seligman ve Teasdale (1978: 49-74) sonuç olarak, atıf süreçleri (yani insanların bir olayın nedenini nasıl açıkladığı) bağlamında öğrenilmiş çaresizliği yeniden formüle ederek teorinin bilişsel bir versiyonunu ortaya koymuşlardır. Depresyon atıf tarzı üç boyuta dayanır, yani lokus (neden içsel- bir kişinin kendisiyle veya dışsal- durumun bazı yönleriyle ilgili olması), istikrar (nedenin istikrarlı ve kalıcı veya istikrarsız olması fark etmez) ve genel veya spesifik (nedenin 'bütün' kişiyle mi yoksa sadece belirli bir özellik karakteristiğiyle mi ilgili olduğu). Teorinin bilişsel halinde, yalnızca negatif bir olayın varlığı, depresif bir durumu ortaya çıkarmak amacı ile kafi görülmemektedir (Peterson ve Seligman, 1984: 347-374).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma yöntemi ele alınmaktadır. Araştırmanın modeli, evren-örneklem, veri toplama araçları ve gerçekleştirilen istatistiksel işlemlere ait bilgiler paylaşılmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, Almanya’da yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin aile aidiyetlerinin yalnızlık ve depresyon düzeylerine etkisini incelemek amaçlanmaktadır. Araştırma amacına ulaşmada nicel araştırma modeli kullanılmıştır Nicel araştırma modellerinden genel tarama modelinin bir alt türü olan ilişkisel tarama modeli üzerine araştırma kurgulanmıştır (Karasar, 2016). Tarama araştırmaları, bir konu ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin, ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerini belirlemek üzere gerçekleştirilmektedir (Fraenkel ve Wallen, 2006: 10). Tarama modelinde yürütülen bu araştırmada, öncelikli olarak değişkenler arasındaki ilişkilere ait Pearson korelasyon katsayıları incelenmiştir. Daha sonra bireylerin aile aidiyetinin yalnızlık ve depresyon düzeylerinin ne kadarını açıkladığına ilişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi gerçekleştirilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Almanya’nın Nürnberg şehrindeki üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evrende bulunan üniversiteler (Nuremberg Institute of Technology, Academy of Fine Arts, Lutheran University of Applied Science in Nuremberg) arasından kolay ulaşılabilir olması nedeniyle seçilen Friedrich-Alexander Üniversitesinin farklı fakültelerinde (tıb, bilim, felsefe ve ilahiyat, hukuk ve iktisat, teknik) öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem grubuna ilişkin demografik bilgiler Tablo 3.1’de gösterilmektedir.

Tablo 3.1: Örneklem Grubuna Ait Demografik Bilgiler

Değişken	n	%
Cinsiyet		
Kadın	175	54.9
Erkek	144	45.1
Toplam	319	100.0
Sınıf		
1.sınıf	71	22.3
2.sınıf	94	29.5
3.sınıf	75	23.5
4.sınıf	48	15.0
5.sınıf	31	9.7
Toplam	319	100.0
Kaç Yıldır Almanya'da Yaşıyor		
Doğduğumdan beri	215	67.4
1 yıldan beri	4	1.3
2 yıldan beri	5	1.6
3 yıldan beri	11	3.4
4 yıl ve üzeri	85	26.3
Toplam	319	100.0
Vatandaşlık		
Türk vatandaşı	106	33.2
Alman vatandaşı	128	40.1
Çifte vatandaşlık	51	16.0
Başka ülke	34	10.7
Toplam	319	100.0
Kardeş Sayısı		
Tek çocuk	93	29.2
2 kardeş	126	39.5
3 kardeş	69	21.6
4 ve üzeri kardeş	31	9.7
Toplam	319	100.0
Aile Tipi		
Çekirdek	251	78.7
Geniş	68	21.3
Toplam	319	100.0
Kiminle Yaşadığı		
Yalnız	98	30.7
Ailemle	99	31.0
Arkadaşlarımla	100	31.3
Akrabalarımla	22	6.9
Toplam	319	100.0
Anne /Baba Birliktelik Durumu		
İkisi de hayatta beraber	201	63.0
İkisi de hayatta ayrı	58	18.2
Anne hayatta baba değil	29	9.1
Baba hayatta anne değil	20	6.3
İkisi de hayatta değil	11	3.4
Toplam	319	100.0

Tablo 3.1: Örneklem Grubuna Ait Demografik Bilgiler (devam)

Değişken	n	%
Ekonomik Durum Algısı		
Kötü	20	6.3
Orta	116	36.4
İyi	127	39.8
Çok iyi	56	17.6
Toplam	319	100.0
Psikiyatrik Bir Rahatsızlık Yaşamış Olma Durumu		
Evet	118	37.0
Hayır	201	63.0
Toplam	319	100.0
Ailesinde Psikiyatrik Rahatsızlık Yaşamış Birey Olma Durumu		
Evet	98	30.7
Hayır	221	69.3
Toplam	319	100.0

3.3. Veri Toplama Araçları

Almanya’da yaşayan Türkiye kökenli göçmen üniversite öğrencilerinin yalnızlık ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi aile aidiyeti açısından incelemek için gerçekleştirilen araştırmada araştırmacı tarafından Demografik Bilgi Formu, UCLA LS Yalnızlık Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği ve Aile Aidiyeti Ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Gerçekleştirilen araştırmaya katılan katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacı ile yarı yapılandırılmış demografik bilgi formu hazırlanmıştır. Hazırlanan formda örneklem grubunun cinsiyeti, yaşı, okuduğu bölüm, kiminle yaşadığı, aile durumu, aile tipi, kaç yıldır Almanya’da yaşadığı, vatandaşlık ve ekonomik durumu gibi sorulara yer verilmiştir.

3.3.2. UCLA LS Yalnızlık Ölçeği

California Los Angeles Üniversitesi (UCLA) Yalnızlık Ölçeği, 10 olumlu doygunluk ve 10 olumsuz doygunluktan oluşan 20 maddelik bir yalnızlık ölçüsüdür (Russell, Peplau ve Cutrona, 1980: 472-480). Belirtilen maddelerdeki ifadeler, bir bireyin kişilerarası ilişkilerinden duyduğu memnuniyetle ilgilidir. 4'lü Likert tipi bir ölçekteki yanıtlar, yüksek puanların daha fazla yalnızlığı gösterdiği toplam puan için toplanır. Yalnızlık ölçeğinin Türkçe versiyonu Demir (1989) ve Yaparel (1984) tarafından

uyarlanmıştır. Demir (1989: 14-28) bu ölçeğin Türkçe versiyonu için iç tutarlılık katsayısını .96, test-tekrar test (1 ay arayla) güvenilirlik katsayısını .94 olarak bildirmiştir.

3.3.3. Beck Depresyon Ölçeği

Katılımcıların depresyon düzeyleri Beck, Rush, Shaw ve Emery (1979: 303-318) tarafından geliştirilen Beck Depresyon Envanteri (BDI) ile ölçülmüştür. BDE, depresyonun özellikleri olan duygusal, bilişsel, motivasyonel ve somatik belirtileri ölçen 21 maddeyi kapsamaktadır. Her bir madde için puan aralığı 0-3'tür. BDE'den alınabilecek en yüksek puan 63'tür. 17'nin üzerindeki puanlar tedavi edilmesi gereken klinik depresyona işaret etmektedir. BDI'nin Türkçe versiyonu Hisli (1988) tarafından uyarlanmıştır. Envanterin yarı yarıya güvenilirliği .74 olarak bulunmuştur (Hisli, 1988). Envanterin ölçüt geçerliliği, MMPI Depresyon Ölçeği ile BDÖ arasında korelasyon yapılarak değerlendirilen 28 olan psikiyatri yatarak tedavi gören hastalar için .63 olarak bulunmuştur. Ek olarak, kriter üniversite öğrencisi örnekleminde geçerlilik .50'dir (Hisli, 1988: 118-122).

3.3.4. Aile Aidiyeti Ölçeği

Mavili, Kesen ve Daşbaş (2014) tarafından oluşturulan Aile Aidiyeti Ölçeği bireyin ailesine olan bağlılık ve aidiyet algılarını yansıttığını düşünülen 17 maddeli beşli likert tipi ölçektir. Ölçek iki alt boyuttan oluşmakta olup bu alt boyutlar: kendilik aidiyeti (12 madde) ve aile aidiyetidir (5 madde). Alt boyutların toplam puanı aile aidiyeti toplam puanını meydana getirmektedir. Kendilik aidiyeti alt boyutu için Cronbach Alpha değeri 0,93 iken aile aidiyeti alt boyutunun 0,82, toplamda tüm ölçeğin Cronbach alfa değeri ise 0,94 olarak hesaplanmıştır. Gerçekleştirilen güvenilirlik ve gerçeklik hesaplamaları ile beraber ölçeğin psikoloji, sosyal hizmet ve aile danışmanlığı gibi alanlarda aile aidiyet duygusunu ölçmek için yapılacak araştırmalarda kullanılabileceği görülmüştür (Mavili, Kesen ve Daşbaş, 2014: 29-45).

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılım gösteren bireylere gönüllülük esasına dayalı olarak ölçekler dağıtılmıştır. Sorulara dürüst ve samimi cevaplar verilmesi rica edilmiştir. Araştırmaya katılan bireylere kimlik bilgilerini belirleyen herhangi bir bilgi istenmediği, cevapların tamamen gizli tutulacağı ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilerek elde edilen verilerin bilimsel amaçlarla kullanılacağı belirtilmiştir. Ölçeklerin doldurulması

esnasında zaman sınırlaması getirilmemiş katılımcılar istedikleri süre içerisinde ölçekleri cevaplandırmıştır. Ölçekler katılımcılara pandemi sebebi ile google formlar kullanılarak internet üzerinden araştırmacı tarafından dağıtılmıştır. Katılımcılara sıralı bir şekilde Demografik Bilgi Formu, UCLA Yalnızlık Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği ve son olarak Aile Aidiyeti Ölçeği dağıtılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizine öncelikle veri setinde analiz öncesi gerekli olan düzenlemeler yapılarak başlanmıştır (Yeterli örneklem büyüklüğü, kayıp değerler, uç değerlerin incelenmesi). Ardından verilerin regresyon analizinin temel varsayımlarını karşılayıp karşılamadığı kontrol edilmiştir. Bu kapsamda; dağılımın normalliği, çoklu normallik, doğrusallık, homojenlik ve çoklu doğrusal bağlantı olup olmadığı incelenmiştir. Dağılımın normalliğini etkileyen 7 uç değer veri setinden çıkarılmıştır. Araştırmanın örneklemini oluşturan 326 kişiden uç değerlerin çıkarılması ile birlikte kalan 319 kişiden elden edilen verilerle istatistiksel işlemler gerçekleştirilmiştir. Uç değerlerin çıkarılmasının ardından verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için, alınan ölçek puanlarına ait çarpıklık katsayıları (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) katsayıları incelenmiştir. Dağılımın normalliğinden bahsedilebilmesi için bu değerlerin -2 ile +2 arasında yer alması beklenmektedir (Bachman, 2004: 11). Tablo 3.2.'de gösterilen çarpıklık katsayıları (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) katsayıları incelendiğinde verilerin normal dağılım gösterdiği söylenebilmektedir.

Tablo 3.2: Değişkenlere Ait Çarpıklık (Skewness) ve Basıklık (Kurtosis) Katsayıları

Değişkenler	N	Çarpıklık	Basıklık
Aile Aidiyeti	319	.09	-1.01
Kendilik Aidiyeti	319	.13	-1.13
Aile Aidiyeti	319	-.07	-.60
Yalnızlık	319	-.12	-.69
Depresyon	319	.40	-.76

Çok değişkenli normalliğe ise değişkenlerin Mahalonobis uzaklık değerleri incelenerek bakılmıştır. Çoklu normalliği anlamlı düzeyde etkileyen değerlerin veri setinde olmaması çoklu değişkenli normallik varsayımının karşılandığını göstermektedir. Varyansların homojenliği koşulu Levene Testi ile test edilmiştir. Levene Testinden alınan değerlerin $p < .05$ olması varyansların eşit olmadığı; $p > .05$ olması varyansların eşit olduğu şeklinde yorumlanmıştır (Büyüköztürk, 2016: 15).

Araştırmada karşılanması beklenen bir diğer varsayım ise çoklu doğrusal bağlantının olup olmadığıdır. Çoklu doğrusal bağlantı problemi bağımsız değişkenlerin birbirleriyle oldukça yüksek düzeyde anlamlı bir korelasyon göstermesi sonucunda oluşan, gereğinden fazla değişkenin çalışılmasına neden olarak regresyon analizini olumsuz yönde etkileyen bir problemdir (Tabacknick ve Fidell, 2015: 22). Değişkenler arasında .90 ve üzeri ilişki olması durumu çoklu bağlantı problemine yol açmaktadır. Değişkenler arasındaki korelasyon değerlerinin incelenmesinin yanı sıra çoklu bağlantı probleminin olup olmadığını test etmek üzere bağımsız değişkenlere ait Vif ve Tolerance değerleri de incelenebilmektedir. Tolerans değerinin .333'ten küçük Vif değerinin ise 3'ten büyük olması çoklu bağlantı problemine işaret etmektedir (Field, 2009). Araştırmanın bağımsız değişkeni olan Aile Aidiyeti Ölçeği alt ölçekleri olan kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti arasındaki ilişkiye ait korelasyon katsayısı ($r=.81$ $p<.01$) incelendiğinde çoklu bağlantı probleminin olmadığı görülmektedir. Öte yandan araştırmanın bağımsız değişkeni olan aile aidiyeti ölçeği alt ölçeklerine ait tolerance değerleri .68 ile .73 arasında; vif değerleri ise 1.09 ile 1.29 arasında değişmektedir. Bu durumda araştırmadaki değişkenler arasında çoklu bağlantı probleminin olmadığı söylenebilmektedir. Bağımsız değişkenlere ait multicollinearity sonuçları Tablo 3.3.'te gösterilmektedir.

Tablo 3.3. Bağımsız Değişkenlere Ait Multicollinearity Sonuçları

Değişkenler	Tolerance	Vif
Aile Aidiyeti		
Kendilik aidiyeti	.73	1.29
Aile aidiyeti	.68	1.09

Verilerin normal dağılım göstermesinden dolayı araştırma problemlerini cevaplamak için parametrik test yöntemleri tercih edilmiştir. Araştırmanın temel problemi olan “*Almanya’da yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin aile aidiyetlerinin (kendilik aidiyeti-aile aidiyeti) yalnızlık ve depresyonu yordayıp yordamadığı*” sorusunu cevaplamak üzere hiyerarşik regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın alt problemlerinden “*Almanya’da yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin aile aidiyetlerinin, depresyon ve yalnızlık algılarının sosyo-demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığı*” sorusunu cevaplamak üzere ise gruplar arası farklılıklara Bağımsız Örneklem T testi ve ANOVA Testi (Varyans Analizi) ile bakılmıştır. Ancak yapılan analizler sonucunda; demografik özelliklere (*cinsiyet, yaş, sınıf, kiminle yaşadığı, aile tipi, anne/baba birliktelik durumu, kardeş sayısı, ekonomik durum, kaç yıldır Almanya’da yaşadığı, vatandaşlık durumu, daha önce psikiyatrik/psikolojik*

destek alıp almadığı, aile bireylerinden psikiyatrik/psikolojik destek alan olup olmadığı) göre gruplar arası farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu durumda gruplar arası farklılaşmayı etkileyebilecek bir kovaryans değişkeninin olabileceği düşünülmüştür. Bu doğrultuda aile aidiyetinin gruplararası farklılaşmasında rol oynayabilecek değişkenlere ilişkin ilgili literatür incelenmiştir. Yalnızlığın kontrol edilmesi durumunda bazı demografik sorulara verilen yanıtlarda gruplararası farklılaşmanın olabileceği öngörülmüştür. Yalnızlığın kontrol edilmesi durumunda Almanya’da yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin kiminle yaşadıkları, anne/baba birliktelik durumu ve kardeş sayısına göre aile aidiyetlerinin gruplararası farklılık gösterip göstermediğine ANCOVA Testi ile bakılmıştır. Öte yandan ilgili literatür incelendiğinde katılımcıların Almanya’da yaşama sürelerinin kovaryans bir değişken olabileceği düşünülmüştür. Almanya’da yaşama süreleri kontrol edildiğinde, Almanya’da yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin vatandaşlık durumuna göre aile aidiyetlerinin gruplararası farklılık gösterip göstermediğine de ANCOVA Testi ile bakılmıştır. Gerçekleştirilen istatistiksel işlemlere ait sonuçlar tablolar halinde bulgular bölümünde sunulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Aile Aidiyeti Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği ve Beck Depresyon Ölçeği Bulguları

Araştırmada kullanılan, Aile Aidiyeti Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği ve Beck Depresyon Ölçeğinin araştırmamızdaki güvenilirliği için Croanbach Alfa değerleri hesaplanmıştır. Ölçeklere ait ortalama ve Ss bilgileri de hesaplanarak Tablo 4.1.'de sunulmuştur.

Tablo 4.1: Değişkenlere Ait Betimsel İstatistikler

Değişkenler	α	Ort.	Ss
Aile Aidiyeti	.88	59.40	1.12
Kendilik Aidiyeti	.81	43.80	.86
Aile Aidiyeti	.84	15.60	.27
Yalnızlık	.89	48.45	.23
Depresyon	.85	21.90	.96

Yapılan analiz sonucu, Aile Aidiyeti alt ölçek Croanbach Alfa değerleri .88(Kendilik Aidiyeti) ile .84 (Aile Aidiyeti) olarak hesaplanmıştır. UCLA Yalnızlık Ölçeği Croanbach Alfa değerleri .89 , Beck Depresyon Ölçeği ise .85 olarak hesaplanmıştır. Croanbach Alpha katsayısının kabul edilebilir olması için 0.70 ve üzerinde olması gerekmektedir. Değerin 0.90 ve üzerinde olması çok yüksek düzeyde, 0.80-0.90 arasında yüksek düzeyde, 0.70-0.80 arasında güvenilir olarak kabul edilmektedir (Creswell, 2005). Araştırma için hesaplanan güvenilirlik değerlerinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilmektedir.

4.2. Yalnızlık Ölçeğine Göre Düzeltilmiş Aile Aidiyetinin Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Değerlendirilmesi

Aile aidiyetinin, farklı sosyo-demografik özelliklere (bireylerin kiminle yaşadıkları, anne-baba birliktelik durumu, kardeş sayısı) göre anlamlı bir farklılık

gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Ancak gruplararası farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu durumda yalnızlık ölçeğine göre düzeltilmiş aile aidiyetinin gruplararası farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere ANCOVA analizi yapılmıştır. İlk olarak yalnızlık ölçeğine göre düzeltilmiş aile aidiyetinin bireylerin kiminle yaşadıklarına göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir (bkz.Tablo 4.2) Katılımcılar kiminle yaşadıklarına göre 4 gruba ayrılmıştır. Yalnız yaşayan (n=98) , ailesiyle yaşayan (n=99), arkadaşlarıyla yaşayan (n=100) ve akrabasıyla yaşayan (n=20) . Yalnızlık ölçeğine göre düzeltilmiş Aile aidiyeti toplam puanlarının gruplara göre ortalama ve standart sapmaları ; yalnız yaşayan ($Ort= 58.07$, $S=18.00$), ailesiyle yaşayan ($Ort= 59.75$, $S=21.44$), arkadaşlarıyla yaşayan ($Ort= 59.84$, $S=21.17$) ve akrabalarıyla yaşayan ($Ort= 60.30$, $S=18.42$) şeklindedir. Yalnızlık ölçeğine göre düzeltilmiş aile aidiyet puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F_{3, 312} = .33$ $p<.01$). Başka bir deyişle katılımcıların aile aidiyetleri kiminle yaşadıkları ile ilişkilidir. Yalnızlık algısının etkisi kontrol altına alındığında, grupların düzeltilmiş aile aidiyet puanları arasında yapılan Bonferroni testi sonuçlarına göre; akraba ile yaşayan bireyler ile yalnız yaşayan bireylerin aile aidiyet puan ortalamaları arasında; akraba ile yaşayan bireyler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık ($p<.01$) saptanmıştır. Bununla birlikte; aile ile yaşayan bireyler ile yalnız yaşayan bireylerin aile aidiyet puan ortalamaları arasında; aile ile yaşayan bireyler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık ($p<.01$) saptanmıştır.

Tablo 4.2: Yalnızlık Ölçeğine Göre Düzeltilmiş Aile Aidiyeti Puanlarının Bireylerin Kiminle Yaşadıklarına Göre ANCOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Yalnızlık	12015,914	1	12015.914	32.51	.00
Grup	372.967	3	124.322	.33	.00
Hata	115318,913	312	369.612		
Toplam	127551,716	316			

Yalnızlık ölçeğine göre düzeltilmiş aile aidiyetinin anne/baba birliktelik durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir (bkz.Tablo 4.3) Katılımcılar anne/baba birliktelik durumuna göre 5 gruba ayrılmıştır. Anne-baba hayatta beraber (n=201) , hayatta ayrı (n=58), anne hayatta baba değil (n=29), baba hayatta anne değil (n=20) ve ikisinde hayatta değil (n=11) . Yalnızlık ölçeğine göre düzeltilmiş aile aidiyeti toplam

puanlarının gruplara göre ortalama ve standart sapmaları ; anne-baba hayatta beraber ($Ort= 67.00, S=18.80$), hayatta ayrı ($Ort= 60.38, S=20.75$), anne hayatta baba değil ($Ort= 58.52, S=18.45$), baba hayatta anne değil ($Ort= 56.38, S=20.04$) ve ikisinde hayatta değil ($Ort= 55.45, S=15.43$), şeklinde hesaplanmıştır. Katılımcıların yalnızlık ölçeğine göre düzeltilmiş aile aidiyet puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F_{4, 313}= 1.46, p<.01$). Başka bir deyişle katılımcıların aile aidiyetleri anne/baba birlikteliği ile ilişkilidir. Yalnızlık algısının etkisi kontrol altına alındığında, grupların düzeltilmiş aile aidiyet puanları arasında yapılan Bonferroni testi sonuçlarına göre; anne baba hayatta beraber olan bireyler ile anne baba ikisi de vefat etmiş bireylerin aile aidiyet puan ortalamaları arasında; anne baba hayatta beraber olan bireyler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık ($p<.01$) saptanmıştır. Bununla birlikte; anne baba hayatta beraber olan bireyler ile anne baba ayrı olan bireylerin aile aidiyet puan ortalamaları arasında; anne baba hayatta beraber olan bireyler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık ($p<.01$) saptanmıştır.

Tablo 4.3: Yalnızlık Ölçeğine Göre Düzeltilmiş Aile Aidiyeti Puanlarının Anne/Baba Birlikteliğine Göre ANCOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Yalnızlık	12081,095	1	12081,095	33.00	.00
Grup	2150,617	4	537,654	1.46	.00
Hata	114588,015	313	366,096		
Toplam	128360,639	318			

Yalnızlık ölçeğine göre düzeltilmiş aile aidiyetinin kardeş sayısına göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir (bkz.Tablo 4.4) Katılımcılar kardeş sayısına göre 4 gruba ayrılmıştır. Tek çocuk olup kardeşi olmayanlar ($n=93$), iki kardeş ($n=126$), üç kardeş ($n=69$), dört kardeş ($n=31$). Yalnızlık ölçeğine göre düzeltilmiş aile aidiyeti toplam puanlarının gruplara göre ortalama ve standart sapmaları ; tek çocuk olup kardeşi olmayanlar ($Ort= 54.52, S=20.08$), iki kardeş ($Ort= 59.40, S=19.68$), üç kardeş ($Ort= 59.92, S=21.48$) ve dört kardeş ($Ort= 60.90, S=18.96$). Katılımcıların yalnızlık ölçeğine göre düzeltilmiş aile aidiyet puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F_{3, 314}= 1.56, p<.01$). Başka bir deyişle katılımcıların aile aidiyetleri kardeş sayısı ile ilişkilidir. Yalnızlık algısının etkisi kontrol altına alındığında, grupların düzeltilmiş aile aidiyet puanları arasında yapılan Bonferroni testi sonuçlarına göre; tek çocuk olan bireyler ile 3 kardeş olan bireylerin aile aidiyet

puan ortalamaları arasında; 3 kardeş olan bireyler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık ($p<.01$) saptanmıştır.

Tablo 4.4: Yalnızlık Ölçeğine Göre Düzeltilmiş Aile Aidiyeti Puanlarının Kardeş Sayısına Göre ANCOVA Sonucu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Yalnızlık	12421,528	1	12421,528	33.91	.00
Grup	1719,497	3	573,166	1.56	.00
Hata	115019,135	314	366,303		
Toplam	128360,639	318			

4.3. Almanya’da Yaşama Sürelerine Göre Düzeltilmiş Aile Aidiyetinin Vatandaşlık Durumuna Göre Değerlendirilmesi

Katılımcıların Almanya’da yaşama sürelerine göre düzeltilmiş aile aidiyetinin vatandaşlık durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir (bkz. Tablo 4.5) Katılımcılar vatandaşlık durumuna göre 4 gruba ayrılmıştır. Türk vatandaşı olanlar ($n=106$), Alman vatandaşı olanlar ($n=128$), çifte vatandaşlığı olanlar ($n=51$) ve başka ülke vatandaşı olanlar ($n=34$). Yalnızlık ölçeğine göre düzeltilmiş aile aidiyeti toplam puanlarının gruplara göre ortalama ve standart sapmaları ; Türk vatandaşı olanlar ($Ort=61.51$, $S=22.30$), Alman vatandaşı olanlar ($Ort= 51.91$, $S=15.68$), çifte vatandaşlığı olanlar ($Ort= 58.06$, $S=19.91$) ve başka ülke vatandaşı olanlar ($Ort= 60.18$, $S=18.95$). Katılımcıların Almanya’da yaşama süresine göre düzeltilmiş aile aidiyet puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur, $F(3, 314) = 2.09$, $p<.01$. Başka bir deyişle katılımcıların aile aidiyetleri vatandaşlık durumu ile ilişkilidir. Almanya’da yaşama süresi kontrol altına alındığında, grupların düzeltilmiş aile aidiyet puanları arasında yapılan Bonferroni testi sonuçlarına göre; Türk vatandaşı olan bireyler ile Alman vatandaşı bireylerin aile aidiyet puan ortalamaları arasında; Türk vatandaşı olan bireyler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık ($p<.01$) saptanmıştır. Bununla birlikte Türk vatandaşı olan bireyler ile çifte vatandaş olan bireylerin aile aidiyet puan ortalamaları arasında da benzer şekilde Türk vatandaşı olan bireyler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık ($p<.01$) saptanmıştır.

Tablo 4.5: Almanya’da Yaşama Sürelerine Göre Düzeltilmiş Aile Aidiyeti Puanlarının Vatandaşlık Durumuna Göre ANCOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Almanya’da Yaşama Süresi	25,294	1	25,294	.06	.00
Grup	2520,688	3	840,229	2.09	.00
Hata	125787,623	314	400,598		
Toplam	128360,639	318			

4.4. Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Aile aidiyeti ölçeği alt boyutları olan kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti ile yalnızlık ve depresyon arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı hesaplanarak incelenmiştir (Bkz.Tablo 4.6). Buna göre kendilik aidiyeti ile yalnızlık arasındaki korelasyon $r=-.29$ ($p<.01$), depresyon ile $r=-.75$ ($p<.01$) olarak bulunmuştur. Aile aidiyeti ile yalnızlık arasındaki korelasyon $r=-.29$ ($p<.01$) depresyon ile $r=-.69$ ($p<.01$) olarak bulunmuştur. Aile aidiyeti toplam puanı ile yalnızlık arasındaki korelasyon $r=-.49$ ($p<.01$) öte yandan aile aidiyeti toplam puanı ile depresyon arasındaki korelasyon ise $r=-.75$ ($p<.01$) olarak bulunmuştur. Kendilik aidiyeti ile aile aidiyeti alt boyutları arasındaki korelasyon ise $r=.81$ ($p<.01$) şeklindedir.

Tablo 4.6: Değişkenler Arasındaki İlişkilere Ait Pearson Momentler Korelasyon Katsayı Sonuçları

	Kendilik Aidiyeti	Aile Aidiyeti	Yalnızlık	Depresyon
Aile Aidiyeti	.77	.79	-.49**	-.58**
1. Kendilik aidiyeti		.81**	-.29**	-.75**
2. Aile aidiyeti	.81**		-.29**	-.69**

** $p<.01$

4.5. Aile Aidiyetinin (Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti) Yalnızlığın ve Depresyonun Ne Kadarını Açıkladığına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizine İlişkin Bulgular

Aile aidiyetinin (Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti) yalnızlığı yordama gücüne ilişkin hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır (Bkz.Tablo 4.7). Aile aidiyeti alt boyutları bağımsız değişken olarak yalnızlık ise bağımlı değişken olarak belirlenmiştir. Tablo 4.7’de görüldüğü üzere, yalnızlık ile anlamlı ilişkisi olan aile aidiyeti ölçeğinin alt boyutlarından kendilik aidiyeti ilk aşamada analize dahil edilmiştir. Hiyerarşik

regresyon analizinin ikinci aşamasına ise yalnızlık ile anlamlı ilişkisi olan aile aidiyeti alt boyutu da kendilik aidiyeti ile birlikte dahil edilmiştir. Birinci aşamada yalnızlığın yordayıcısı olarak kendilik aidiyeti analize girmiş ve toplam varyansın %18'ini açıklamıştır. ($R = .29$, $R^2 = .18$ $F_{(1,317)} = 30.77$ $p < .01$). Kendilik aidiyetinin $\beta = .29$, $p < .01$ özgün katkısının istatistiksel olarak anlamlı olduğu söylenebilmektedir. İkinci aşamada ise aile aidiyeti alt boyutu da analize dahil edilmiştir. Aile aidiyetinin $\beta = .12$ $p < .01$ özgün katkısının istatistiksel olarak anlamlı olduğu anlaşılmıştır. Bu boyutun getirdiği ek katkı %1 olup yalnızlığa ilişkin açıklanan varyansı %19'a yükseltmiştir ($R = .30$, $R^2 = .19$ $F_{(2,316)} = 15.80$ $p < .01$).

Tablo 4.7: Aile Aidiyetinin Yalnızlığın Ne Kadarını Açıkladığına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonucu

Yordayıcı Değişken	R	R ²	B	Sd	β	F	P
Sabit	.29	.18	44.84	1/317	.29**	30.77	.00**
1. Aşama Kendilik Aidiyeti			.08				
2. Aşama Kendilik Aidiyeti	.30	.19	.05	2/316	.12**	15.80	.00**
Aile Aidiyeti			.10				

** $p < .01$

Aile aidiyetinin (Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti) yalnızlığı yordama gücüne ilişkin hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır (Bkz.Tablo 4.8). Aile aidiyeti alt boyutları bağımsız değişken olarak depresyon ise bağımlı değişken olarak belirlenmiştir. Tablo 4.8'de görüldüğü üzere, depresyon ile anlamlı ilişkisi olan aile aidiyeti ölçeğinin alt boyutlarından kendilik aidiyeti ilk aşamada analize dahil edilmiştir. Hiyerarşik regresyon analizinin ikinci aşamasına ise depresyon ile anlamlı ilişkisi olan aile aidiyeti alt boyutu da kendilik aidiyeti ile birlikte dahil edilmiştir. Birinci aşamada depresyonun yordayıcısı olarak kendilik aidiyeti analize girmiş ve toplam varyansın %57'sini açıklamıştır. ($R = .75$, $R^2 = .57$ $F_{(1,317)} = 424.68$ $p < .01$). Kendilik aidiyetinin $\beta = -.75$, $p < .01$ özgün katkısının istatistiksel olarak anlamlı olduğu söylenebilmektedir. İkinci aşamada ise aile aidiyeti alt boyutu da analize dahil edilmiştir. Aile aidiyetinin $\beta = -.73$, $p > .05$ özgün katkısının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı söylenebilmektedir. Bu boyutun getirdiği ek katkının olmadığı görülürken ikinci

aşamada depresyona ilişkin açıklanan varyansın değişmediği söylenebilmektedir (R=.75, R² = .57 F(2,316)= 211.78 p> .05).

Tablo 4.8: Aile Aidiyetinin Depresyonun Ne Kadarını Açıkladığına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonucu

Yordayıcı Değişken	R	R ²	B	Sd	β	F	P
Sabit	.75	.57	59.10	1/317	-.75**	424.68	.00**
1. Aşama Kendilik Aidiyeti			.84				
2. Aşama Kendilik Aidiyeti	.75	.57	.81	2/316	-.73	211.78	.07
Aile Aidiyeti			.10				

**p<.01

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmaya ilişkin sonuçlara, tartışmalara ve bulgular üzerinden düzenlenen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmanın temel amacı, Almanya’da yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin aile aidiyetlerinin yalnızlık ve depresyon ile ilişkisinin incelenmesidir. Araştırmanın amacı doğrultusunda ulaşılan bulgular bu bölümde ilgili literatür doğrultusunda değerlendirilecek ve tartışılacaktır. İlk olarak yalnızlık ölçeğine göre düzeltilmiş aile aidiyeti; bireylerin kiminle yaşadıkları, anne-baba birliktelik durumu ve kardeş sayısına göre değerlendirilecektir. Bununla birlikte Almanya’da yaşama sürelerine göre düzeltilmiş aile aidiyetinin vatandaşlık durumuna göre değerlendirilmesi de yapılarak tartışılacaktır. Ardından araştırma değişkenleri arasındaki ilişkiler değerlendirilecektir. Son olarak ise aile aidiyetinin yalnızlık ve depresyonu yordama gücüne ilişkin bulgular değerlendirilerek tartışılacaktır.

5.1.1. Yalnızlık Ölçeğine Göre Düzeltilmiş Aile Aidiyetinin Bireylerin Kiminle Yaşadıkları, Anne-Baba Birliktelik Durumu ve Kardeş Sayısına Göre Değerlendirilmesi ve Tartışılması

Yalnızlığın aile aidiyetiyle ilişkili bir değişken olması bireylerin aile aidiyetlerinin gruplararası farklılaşmasında yalnızlığın kontrol altına alınması gereğini düşündürmüştür. Bu doğrultuda ilgili literatür incelenmiştir. Korkut ve Gençtürk (2020: 211) yalnızlığın her birey tarafından farklı değerlendirildiği ve deneyimlendiğini vurgulamaktadır. Bireyler, aile ilişkilerinde sosyal ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılayabilir, ailenin bir üyesi olarak gruba aidiyet yaşayabilir ancak birey fiziksel ve sosyal anlamda yalnız olmasa dahi yalnızlık duygusunun tüm bu durumlardan bağımsız hissedilebileceği gözden kaçırılmamalıdır. Akyüz (2021: 35)

yalnızlığın sübjektif bir deneyim ve duygu olduğunu açıklarken yalnızlığın ölçümlenmesindeki zorluğa da dikkat çekmektedir. Yaşanan zorluğun kaynağı olarak bireysel özellikler ve algıların yalnızlığın hissedilmesi ve deneyimlenmesinde rolü olduğunu düşündürmektedir (Dykstra, 2009: 92). Bu gerekçe ile kişiye özgü bir duygu ve deneyim olan yalnızlığa göre aile aidiyeti puanları düzeltilmiştir.

Bireylerin yalnızlık algılarına göre düzeltilmiş aile aidiyeti puan ortalamaları bireylerin kiminle yaşadıklarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<.01$). Ailesiyle yaşayan bireyler ile akrabasıyla yaşayan bireylerin aile aidiyetleri yalnız yaşayan bireylere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Literatür incelendiğinde benzer sosyo-demografik özelliklerin çalışıldığı bir araştırmaya rastlanamamıştır. Ancak aile ve akraba ile yaşamının geniş aile kriterlerini karşılayabileceği düşünülmüştür. Bu kapsamda geniş aile tipini araştıran çalışma bulguları incelenmiştir. Aslantürk, Kesen ve Daşbaş (2020), öğrenciler üzerinde yapmış oldukları araştırmalarında çekirdek aileye sahip olanların geniş aile yapısına sahip olanlardan aile aidiyeti ölçeği ve alt boyutlarının total puanının daha yüksek olduğu sonucunu elde etmişlerdir (Aslantürk vd., 2020: 8).

Bireylerin yalnızlık algılarına göre düzeltilmiş aile aidiyeti puan ortalamaları anne/baba birliktelik durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<.01$). Anne baba hayatta beraber olan bireylerin aile aidiyetleri anne baba ikisi de vefat etmiş bireyler ve anne baba ayrı olan bireylere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Literatür incelendiğinde benzer şekilde Korkut ve Gençtürk (2020) aile durumu ile aile aidiyeti arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulmuşlardır ($p<0,05$). Araştırma sonucuna göre, anne babası sağ ve ayrı olanların aile aidiyeti puan sıra ortalaması en büyük iken ($ort= 135,18$), annesi ya da babasından biri vefat etmiş olanların ortalaması en küçük ($ort= 63,50$) olduğu görülmektedir.

Bireylerin yalnızlık algılarına göre düzeltilmiş aile aidiyeti puan ortalamaları kardeş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<.01$). 3 kardeş olan bireylerin aile aidiyet puan ortalamaları tek çocuk olan bireylere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. İlgili literatür incelendiğinde benzer şekilde Açıkeli-Günel ve Daşbaş (2019) aile aidiyetinin kardeş sayısına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiğini bulmuşlardır ($p<.01$). Araştırmacılar, kardeş sayısı 1-3 arasında olanların aile aidiyetinin kardeş sayısı 4-5 aralığında olanlara göre anlamlı

olarak daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Bu çalışmaların sonuçlarından farklı olarak, Akyüz'ün (2021: 33-42) yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre bireylerin aile aidiyet puanları ile kardeş sayısı değişkeni arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

5.1.2. Almanya'da Yaşama Sürelerine Göre Düzeltilmiş Aile Aidiyetinin Vatandaşlık Durumuna Göre Değerlendirilmesi ve Tartışılması

Göç yaşamış bireylerin göç ettikleri ülkede yaşama sürelerinin göç sonucu yaşadıkları aile ve sosyal entegrasyon süreçleriyle ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Bireyler göç yaşadıkları ülkenin aile ve toplumsal değerlerinin etkisinde kendi köken aile değerlerini yaşamaktadır. Bireylerin aile bağlılığını etkileyebilecek değişkenler; göç edilen ülkenin aile değerlerine uyum süreci, göç edilen ülkenin toplumsal ve aile kurallarını benimseme, göç edilen ülkenin sosyal ve aile ilişkilerindeki gelenek ve değerleri yaşamına entegre etme süresi gibi değişkenlerin göç edilen ülkede yaşama süresiyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle Almanya'da yaşama süresine göre aile aidiyeti puanları düzeltilmiştir. Ilgın ve Hacıhasanoğlu (2006: 66-67) yılında almanyada yaşayan Türk göçmenler ile gerçekleştirdikleri araştırmalarında, göçmenlere bazı sorular yöneltmişlerdir (Ne zamandır Almanya'da yaşıyorsunuz? Kendinizi hangi toplumun üyesi gibi hissediyorsunuz?). Göçmenlerin %73,3'ü kendilerini Türk toplumuna ait hissettiklerini böyle hissedenenlerin %30'unun Almanya'ya 1970-74, %16,7'si ise 1965-69 arasında geldiği sonucuna ulaşmışlardır. İkinci sırada kendilerini her iki toplumdaki hissedenenler bulunmaktadır. Bu şekilde hissedenenlerin arasında %6,7'si 1970-74'te, %6,7'si ise 1975-79'da, %3,3'ü de 1980-84'de Almanya'ya göç etmiştir. Bu yıllar (1965-1969) arasında göç eden çoğu kişi kendini halen Türk olarak hissetmektedir. Fakat ikinci nesilden olan göçmenlerin kendilerini daha çok Türk asıllı Alman vatandaşı olarak hissetmeleri beklenmektedir. Araştırma sonucunda anlaşılacağı gibi göçmenler kendilerini halen Almanya'ya ait görememektedir. Almanya'da doğmuş olanlar bile kendilerini Türk olarak hissetmektedir.

Bireylerin Almanya'da yaşama süresine göre düzeltilmiş aile aidiyeti puan ortalamaları vatandaşlık durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < .01$). Türk vatandaşı olan bireylerin aile aidiyetleri Alman vatandaşı ve çifte vatandaş (Türk-Alman) olan bireylere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Literatür incelendiğinde benzer şekilde Türk vatandaşları için aile

bağlılığının önemi üzerine yapılmış araştırmalara rastlanmaktadır. Ekşi, Demirci, Yıldız ve Ekşi'nin (2015: 70) yapmış oldukları araştırma sonucunda aile değerleri alt boyutlarının puan ortalaması sonucu Alamanya'da yaşayan Türk göçmenlerin geleneksel aile değerlerine bağlı kaldıkları görülmüştür. Akaraba ile olan ilişkiler, anne ile çocuk arasındaki ilişki, çocuğun ailedeki değeri, alt boyutlar geleneksel aile değerlerinin birer yansıması niteliğinde ele alınmıştır. Ele alınan bu değerlerin puan ortalaması 3.40'ın üstünde bulunmuştur. Değişkenler ile ilgili alt boyutlar değerlendirildiğinde Almanya'da doğanların, iki ve üzeri çocuk sahibi olanların geleneksel aile değerlerini daha çok sürdürdükleri gözlemlenmiştir.

5.1.3. Değişkenler Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi ve Tartışılması

Araştırma değişkenleri arasındaki incelendiğinde; aile aidiyet ölçeği alt boyutlarından kendilik aidiyeti ile yalnızlık arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki, depresyon ile de benzer şekilde negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu durumda kendilik aidiyeti arttıkça yalnızlık ve depresyonun azalacağı söylenebilmektedir. Aile aidiyeti alt boyutu ile yalnızlık arasındaki ilişki incelendiğinde negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülürken depresyon ile de benzer şekilde negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Aile aidiyeti puanları arttıkça depresyon puanlarının azalacağı söylenebilmektedir. Öte yandan aile aidiyeti ölçeği toplam puanı ile yalnızlık arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki, depresyon ile de benzer şekilde negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilmektedir. Aile aidiyeti ölçeği alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki görülmektedir. Kendilik aidiyeti arttıkça aile aidiyetin de artacağı söylenebilmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde; Korkut ve Gençtürk (2020: 209) üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdikleri araştırma sonucunda şu bulguları el etmişlerdir;

Aile aidiyetinin yalnızlığa etkisinin incelenmesi amacıyla regresyon testi yapılmış ve etkinin incelenmesi amacıyla kurulan regresyon modeli anlamlı bulunmuştur ($F=,45,372$ $p<0,05$). Yalnızlığı hangi değişkenlerin açıkladığına ilişkin sonuçlara bakıldığında aile aidiyeti ölçeğinin alt boyutlarından olan kendilik aidiyeti ile aile aidiyetinin negatif yönde etkilediği ($B=-,415$; $B=-,642$; $p<0,05$) ve aile aidiyetinin etkisinin daha fazla olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin düşük, aile aidiyetinin yüksek bulunduğu bu çalışmada yalnızlık ve aile aidiyetlerinin

yaş, sınıf ve kardeş sayısı arasında anlamlı farklılaşmadığı, diğer bazı değişkenlerde anlamlı farklılaştığı görülmüştür.

5.1.4. Aile Aidiyetinin Yalnızlık ve Depresyonu Yordama Gücünün Değerlendirilmesi ve Tartışılması

Araştırmada ile aile aidiyetinin yalnızlık ve depresyonu yordaması beklenmektedir. Literatür incelendiğinde aile aidiyeti ile yalnızlık arasındaki ilişkiyi inceleyen pek çok araştırma olduğu görülmektedir. Korkut ve Gençtürk (2020: 228) üniversite öğrencileri ile yürüttükleri çalışmada aile aidiyetinin yalnızlığı yordadığını ortaya koymuştur. Öte yandan bir başka çalışmada da aile ortamının, kişisel gelişimde ve bireylerin sosyal etkileşimlerinde doğrudan veya dolaylı olarak etkili olduğu saptanmıştır (Johnson, Lavoie ve Mahoney, 2001: 315). Bu nedenle aile aidiyeti ve yalnızlığın birbiriyle ilişkili kavramlar olduğu düşünülmektedir. Nitekim literatürdeki bulgular da böyle bir ilişkiyi desteklemektedir. Örneğin, Wakefield vd. (2019: 7), kesitsel ve boylamsal sonuçlara bakıldığında aile kimliğinin yalnızlığın olumsuz bir yordayıcısı olduğu gösterilmiştir.

Araştırmanın bir diğer değişkeni olan depresyon ile aile aidiyeti arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalara da rastlanmaktadır. Aile aidiyeti ve depresyonu birlikte ele alan araştırmacılardan Tuncel (2018: 93) aile bağlılığının ruhsal ve duygusal gelişimde önemli bir etmen olduğunu söylemektedir. Aynı çalışmada araştırmacı, depresyon semptomlarından kendini değersiz hissetmenin tam tersi bir duygu barındıran aile bağlılığının depresyon semptomlarının azalmasında etkisi olabileceğine dikkat çekmektedir.

Literatürde aile aidiyetinin yalnızlık ve depresyon ile ilişkisini ele alan araştırma bulgularından hareketle aile aidiyetinin yalnızlık ve depresyona etkisi hiyerarşik regresyon analizi ile test edilmiştir. Aile aidiyetinin yalnızlığı yordama gücünün test edildiği modelde, ilk aşamada aile aidiyeti alt boyutlarından kendilik aidiyeti analize dahil edilmiştir ve yalnızlığın %18'inin açıklandığı görülmüştür. İkinci aşamada analize dahil edilen aile aidiyetinin özgün katkısı ile birlikte yalnızlığın %19 'unun açıklandığı görülmüştür. Bu durumda kendilik aidiyetinin yalnızlığı yordamadaki özgün katkısının aile aidiyetinden daha fazla olduğu söylenebilmektedir. Kendilik aidiyeti ile ilgili literatür incelendiğinde yalnızlığı etkilemesine ilişkin benzer araştırmalara rastlanmaktadır. Korkut ve Gençtürk'ün (2020: 227), yaptığı araştırma

sonucunda yalnızlık puanları ile kendilik aidiyeti alt boyutu arasında negatif yönlü orta bir ilişki bulunmuş, aile aidiyeti alt boyutu ile yine aynı şekilde bir ilişki saptanmış ve aile aidiyeti ile yalnızlık arasında negatif yönlü orta ilişki görülmüştür. Bu sonuçlara göre aile aidiyeti yükseldikçe yalnızlık düzeyinin düştüğü gözlemlenmiştir.

Aile aidiyetinin depresyonu yordama gücünün test edildiği modelde ise, ilk aşamada aile aidiyeti alt boyutlarından kendilik aidiyeti analize dahil edilmiştir ve depresyonun %57'sinin açıklandığı görülmüştür. İkinci aşamada analize dahil edilen aile aidiyetinin ise depresyonun açıklanmasına anlamlı bir katkısının olmadığı görülmüştür. Kendilik aidiyeti ile ilgili literatür incelendiğinde depresyonu etkilemesine ilişkin benzer araştırmalara çok rastlanmamaktadır.

Yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına genel olarak bakıldığında; kendilik aidiyetinin hem yalnızlık hem de depresyonu açıklamadaki gücünün aile aidiyetinden daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. Oysaki literatür incelendiğinde benzer değişkenlerin incelendiği araştırmalarda aile aidiyetinin yalnızlık ve depresyonu açıklamadaki özgün katkısına vurgu yapıldığı görülmektedir. Bu noktada araştırmada ulaşılan sonuçların literatüre önemli bir katkı sağlayacağı ve yeni bulgular kazandıracağı düşünülmektedir.

5.2. Öneriler

Uygulayıcılara yönelik öneriler;

Almanya'da yaşayan Türkiye kökenli göçmenler araştırmanın bulgularına göre birtakım problemler yaşamaktadır. Araştırmanın bulgularına göre;

- Bireylerin yalnızlık algılarına göre düzeltilmiş aile aidiyeti puan ortalamaları anne-baba birliktelik durumuna ve kardeş sayısına göre istatistiksel olarak farklılık göstermektedir,
- Aile ve akraba ile yaşayan bireylerin aile aidiyetleri yalnız yaşayan bireylere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur,
- Bireylerin Almanya'da yaşama süresine göre düzeltilmiş aile aidiyeti puanları vatandaşlık durumuna göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur,
- Kendilik aidiyeti alt boyutu (bireyin ailesine hissettiği) ve aile aidiyeti alt boyutu (ailenin bireye hissettirdiği) ile yalnızlık ve depresyon arasındaki ilişki incelendiğinde negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Bireyin içinde bulunduğu aile ortamının kişisel gelişim, iyi oluş ve bireylerin birbiriyle sosyal etkileşim kurmalarında etkili olduğu saptanmıştır (Tuncel, 2018). Aidiyet duygusunun ise sosyalleşmeyi güçlendirdiği gözlemlenmiştir. Aile aidiyeti ise bireyin toplumsal ve kamusal alanla bağ kurmasını kolaylaştırır. Ailenin aidiyet bağları zayıflar ise bireylerin yaşama dayanma gücünün zayıflaması olası olabilmektedir (Mavili, 2014). Araştırma bulgularıda bu sonucu destekler niteliktedir. Bireylerin kendilik ve aile aidiyeti artıka yalnızlık ve depresyonun azalacağı araştırmanın bulgularına göre söylenebilmektedir. Bu sebeple Aile Danışmanlığı ve Eğitimi uygulamalarına daha çok önem verilmelidir. Aile bağlılığının bireyin ruhsal ve duygusal gelişimi için önemi düşünöldüğünde aile bağlarını güçlendirmek için ailelerle çalışmalar yapıp seminerler düzenlenebilir. Bu çalışmanın verileri danışmanlık veren kurumlar tarafından değerlendirilerek yeni çalışmalara konu edinilebilir.

Araştırmacılara yönelik öneriler;

- Gerçekleştirilen çalışma ve yapılan değerlendirmeler sonucunda bu araştırmanın en temel sınırlılığı Almanya'nın Nürnberg şehrinde üniversitedeki 319 öğrenciye uygulanmış olmasıdır. Daha güvenilir ve geçerli sonuçlara ulaşılabilmesi için birden çok üniversitede ve daha fazla öğrenci üzerinde araştırma yapılabilir.
- Literatür incelendiğinde kendilik aidiyeti alt boyutunun yalnızlık ve depresyonu etkilemesine ilişkin araştırma sonuçlarına pek rastlanamamıştır. Gerçekleştirilen araştırma sonucunda ise kendilik aidiyeti alt boyutunun hem yalnızlık hem de depresyonu açıklamadaki oranının aile aidiyeti boyutundan fazla olduğu görölmüştür. Bu noktada araştırma ileride kendilik aidiyeti alt boyutu ile yapılacak araştırmalara yeni bulgular kazandırabilir.

KAYNAKÇA

- Abramson L. Y., Seligman, M. E. P. ve Teasdale, J. D. (1978). Learned Helplessness in Humans: Critique and Reformulation. *Journal of Abnormal Psychology*, 87, 49-74.
- Akarçay, P. & Ak, G. (2018). Merkezi Yönetim-Yerel Yönetim İlişkinine Karşılaştırmalı Bir Bakış: Türkiye-İsveç Örnekleri. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 12-20.
- Akdemir, F. (2009). Göç Kökenliler ve Psikolojik Rahatsızlıkları: Tedavi ve Terapide Karşılaşılan Zorluklar. *Perspektif Dergisi*, [https://perspektif.eu/2019/02/28/goc-kokenliler-ve-psikolojik-rahatsizliklari-tedavi-ve-terapide-karsilasilan-zorluklar/\[2 Mayıs\]](https://perspektif.eu/2019/02/28/goc-kokenliler-ve-psikolojik-rahatsizliklari-tedavi-ve-terapide-karsilasilan-zorluklar/[2%20Mayıs]).
- Akyüz, İ. (2021), Üniversite Öğrencilerinde Aile Aidiyetinin Sosyodemografik Değişkenler Bağlamında İncelenmesi, *Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1): 33-42.
- Alderfer, C. P. (1969). An Empirical Test of A New Theory of Human Needs. *Organizational Behavior and Human Performance*, 4(2): 142–175.
- Amato, P. R., & Kane, J. B. (2011). Parents' Marital Distress, Divorce, and Remarriage: Links With Daughters' Early Family Formation Transitions. *Journal of Family Issues*, 32(8): 1076.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (5th ed.). Arlington, VA: American Psychiatric Publishing.
- American Psychological Association. (2015). *APA College Dictionary of Psychology*. London: American Psychological Association,784.
- Anant, S. S. (1966). Need to belong. *Canadas Mental Health*, 14(2): 21–27.
- Andersson, L. (1993). Loneliness. In R. Kastenbaum (Ed.), *The Encyclopedia of Adult Development*. Phoenix: The Oryx Press, 282-285.
- Archibald, F. S., & Bartholomew, K. (1995). Loneliness in Early Adolescence: A test of the Cognitive Discrepancy Model of Loneliness. *Personality & Social Psychology*, 21(3): 296- 302.

- Aslantürk, H., Kesen, N.F. ve Daşbaşı, S. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyetinin Aileye İlişkin Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4): 1579-1598.
- Aydın, Y. (2016). *The Germany Turkey Migration Corridor*. Washington, DC:Migration Policy Institute, 1-24.
- Bachman, L.F. (2004). *Statistical analyses for language assessment*, Cambridge: Cambridge University Press, 11.
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The Need to Belong: Desire for Interpersonal Attachments as a Fundamental Human Motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3): 497–500.
- Beck, A.T. (1967). *Depression: Clinical, Experimental, and Theoretical Aspects*. New York: Harper and Row, 34.
- _____, A. T. (1972). Cognition, Anxiety, and Psychophysiological Disorders. In C. Spielberger (Ed.), *Anxiety: Current Trends In Theory And Research: 2*, New York: Academic Press, 343-354.
- Beck, A. T., Rush, A. J., Shaw, B. F., & Emery, G. (1987). *Cognitive Therapies of Depression*. New York, NY: The Guilford Press, 400.
- Beck, A. T., & Alford, B. A. (2009). *Depression Causes and Treatment*. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 15.
- Biehl, K. & Daniş, D. (2020). *Toplumsal cinsiyet perspektifinden Türkiye’de göç araştırmaları*, İstanbul:GAR Yayını, 8-18.
- Blackburn, I. M. (2011). *Depresyon ve Başa Çıkma Yolları*. (2.basım). (N. H. Şahin ve R. N. Rugancı, Çev.). İstanbul: Remzi kitabevi, 181-189.
- Boswell, C. (2003). *European Migration Policies in Flux: Changing Patterns of Inclusion and Exclusion*. London: The Royal Institute of International Affairs, 17.
- Broadhead, W. E., Blazer, D. G., George, L. K., & Tse, C. K. (1990). Depression, Disability

- Days, and Days Lost From Work in a Prospective Epidemiologic Survey. *The Journal of the American Medical Association*, 264(19): 2524- 2528. doi:10.1001/jama.264.19.2524.
- Buchholz, E. S., & Catton, R. (1999). Adolescents' Perceptions of Aloneness and Loneliness. *Adolescence*, 34, 203–213.
- Burger, J. M. (2016). *Kişilik: Psikoloji Biliminin İnsan Doğasına Dair Söyledikleri* (I. D. Erguvan Sarioglu, Çev.). İstanbul, Kaknüs Yayınları, 22.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: Pegem Yayıncılık, 15.
- Brage, D., Meredith, W., & Woodward, J. (1993). Correlates of Loneliness Among Midwestern Adolescents. *Adolescence*, 28, 685- 693.
- Bray, J. H., & Harvey, D. M. (1995). Adolescents in Stepfamilies: Developmental Family Interventions. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 32(1): 122–130.
- Bretherton, I. (1992). The Origins of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5): 759–765.
- Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. (1998). Self-Report Measures of Adult Attachment. In J. A. Simpson, & W. S. Rholes (Eds.). *Attachment Theory and Close Relationships*, New York: *The Guilford Press*, 46-76.
- Brown, S. L., & Manning, W. D. (2009). Family Boundary Ambiguity and the Measurement of Family Structure: The Significance of Cohabitation. *Demography*, 46(1): 85–101.
- Carrington, P. J. (1999). Gender, Gun Control, Suicide and Homicide in Canada. *Archives of Suicide Research*, 5(1), 71–75.
- Castles, S., Miller, M. J., & De Haas, H. (2014). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World* (5th ed.). Houndmills, UK: Palgrave Macmillan, 28-30.
- Cavanagh, S. E. (2008). Family Structure History and Adolescent Adjustment. *Journal of Family Issues*, 29(7): 946.

- Chelune, G. J., Sultan, F. E., & Williams. C. L. (1980). Loneliness, Self- Disclosure, and İnterpersonal Effectiveness. *Journal of Counseling Psychology*, 27(5): 462- 468.
- Chipuer, H. M., Pretty, G. H., Delorey, E., Miller, M., Powers, T., Rum stein, O., Barnes, A.,
- Cord sic, N., & Laurent, L. (1999). The Neighbourhood Youth Inventory: Development and validation. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 9, 355- 368.
- Corey, G. (2008). *Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları* (T. Ergene, Çev.). Ankara: Mentis, 12-54.
- Culp, A. M., Clyman, M. M., & Culp, R. E. (1995). Adolescent Depressed Mood, Reports of Suicide Attempts, and Asking for Help. *Adolescence*, 30, 827– 837.
- Creswell, J. W. (2005). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education
- Çevik, A., & Volkan, V. D. (1993). Depresyonun Psikodinamik Etiyolojisi. *Türk Psikiyatri Dızini*, 109-122.
- Davis, S. F., Hanson, H., Edson, R., & Ziegler, C. (1992). The Relationship Between Optimism, Loneliness, and Levels of Self- Esteem in College Students. *College Students Journal*, 26, 244- 247.
- Davis, B. D. (1990). Loneliness in Children and Adolescents, *Issues in Comprehensive Pediatric Nursing*, 13, 59- 69.
- Demirdağ, H. & Kakışım, C. (2018). Almanya'daki Türklerin göç ve entegrasyon süreci: Birinci ve üçüncü kuşak karşılaştırılması, *İstanbul Üniversitesi Faculty of Ecoomics*. 75: 123-125.
- Demir, A. (1989). UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği, *Psikoloji Dergisi*, 7(23): 14-28.
- Demir, A. (1990). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerini etkileyen bazı etmenler*, (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Demir, A., & Fısıloğlu, H. (1999). Loneliness and Marital Adjustment of Turkishcouples. *The Journal of Psychology*, 133(2): 230-240.
- Dykstra, P. A. (2009). Older Adult Loneliness: Myths and Realities. *European Journal of Ageing*, 6, 91–100.
- Ekşi, H., Demirci, İ., Yıldız, C., & Füsün, E. K. ř. İ. (2015). Almanya'da yaşayan Türk göçmenlerin aile değerleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29), 41-82.
- Ercan, L. Gürgen, U. ve Taştan Akdemir, N. (2019). Göç Sürecinde Göçmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar. *International Social Sciences Studies Journal*, 5(43): 4785-4792.
- Eryılmaz, A. & Ercan, L. (2010). Beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatma:yakınlığa karşı yalıtılmışlık mı?, *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*. 4(34): 22-31.
- Ernst, J. M., & Cacioppo, J. L. (1998). Lonely hearts: Psychological Perspectives on Loneliness. *Applied and Preventive Psychology*, 8, 1- 22.
- Falci, C. (2006). Family Structure, Closeness to Residential and Nonresidential Parents, and Psychological Distress in Early and Middle Adolescence. *The Sociological Quarterly*, 47(1): 123-146.
- Feist, J., & Feist, G. J. (2006). *Theories of Personality*, (6th ed.). Boston: McGraw-Hill, 55-105.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*, London:Sage Publications.
- Fraenkel, J.R. & Wallen, N.E. (2006). *How To Design And Evaluate Research İn Education* (Sixth edition). Boston: McGraw-Hill Pub.
- Freud, S. (1917). Mourning and Melancholia. *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Volume XIV (1914-1916): On the History of the Psycho-Analytic Movement, Papers on Metapsychology and Other Works*, 237-258.
- Gardner, W. L., Pickett, C. L., Jefferis, V., & Knowles, M. (2005). On the Outside Looking in: Loneliness and Social Monitoring. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31(11): 1549- 1560.
- Geçtan, E. (2014). *Psikanaliz ve Sonrası*. Istanbul: Remzi Kitabevi, 70-110.

- Gerdes, J., Reisenauer, E., & Sert, D. (2012). Varying Transnational and Multicultural Activities in The Turkish-German Migration Context. In P. Pitkänen, A. İçduygu, & D. Sert (Eds.), *Migration and Transformation: Multi-Level Analysis of Migrant Transnationalism*, Wiesbaden: Springer, 103-157.
- Goodenow, C. (1993). The Psychological Sense of School Membership Among Adolescents: Scale Development and Educational Correlates. *Psychology in the School*, 30(1), 79- 90.
- Gordon, S. (1976). *Lonely in America*. New York: Simon- Schuster, 50.
- Göktürk, D., Gramling, D., & Kaes, A. (2007). *Germany in Transit: Nation and Migration*. California, US: University of California Press, 1955-2005.
- Green, S. (2001). Immigration, Asylum and Citizenship in Germany: The Impact of Unification and the Berlin Republic. *West European Politics*, 24(4): 82-104.
- Grote, J. (2017). *Family Reunification of Third-country Nationals in Germany: Focus-Study by the German National Contact Point for the European Migration Network*, Nuremberg: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF), 1-64.
- Hagerty, B. M., Lynch-Sauer, J., Patusky, K. L., Bouwsema, M., & Collier, P. (1992). Sense of Belonging: Avitalmental Health Concept. *Archives of Psychiatric Nursing*, 6(3): 172–177.
- Hagerty, B. M., & Patusky, K. (1995). Developing a Measure of Sense of Belonging. *Nursing Research*, 44(1): 9–13.
- Hailbronner, K. (1994). Asylum Law Reform in the German Constitution, American University *International Law Review*, 9(4): 159-179.
- Henwood, P. G. & Solano, C. H. (1994). Loneliness in Young Children and Their Parents. *Journal of Genetic Psychology*, 155, 35–45.
- Hess, C., & Green, S. (2016). Introduction: The Changing Politics and Policies of Migration in Germany. *German Politics*, 25(3): 315-328.
- Hisli, N. (1988) Beck Depresyon Envanterinin Geçerliği Üzerine Bir Çalışma. *Journal of Psychology*, 6, 118-122.

- Hojat, M. (1982). Loneliness as a Function of Parent- Child and Peer Relations. *The Journal of Psychology*, 112, 129-133.
- Horowitz, L. M., French, R. S., & Anderson, C. A. (1982). *The Prototype of a lonely person*. In Peplau, L. A., & Perlman, D. (Eds.). *Loneliness: A Sourcebook of Current Theory, Research and Therapy*, New York: Wiley- Interscience, 183-205.
- Ilgın, C. & Hacıhasanoğlu, O. (2006), Göç – Aidiyet İlişkisinin Belirlenmesi İçin Model: Berlin
- İsaoğlu, J. & Tuzcuoğlu, S. (2021). Suriye uyruklu üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık, yalnızlık ile kaygı arasındaki ilişkide bilişsel üçlünün aracı rolü, *Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 53: 399-424.
- Johnson, H. D., Lavoie, J. C., & Mahoney, M. (2001). Interparental Conflict and Family Cohesion: Predictors of Loneliness, Social Anxiety, and Social Avoidance in Late Adolescence, *Journal of adolescent Research*. 16(3):304–18.
- Jones, W. H., Freemon, J. E., & Goswick, R. A. (1981). The Persistence of Loneliness: Self and Other Determinants. *Journal of Personality*, 49, 27-48.
- Jones, W. H., Sansone, C., & Helm, B. (1983). Loneliness and Interpersonal Judgments. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 9, 437- 441.
- Jong-Gierveld, J. (1987). Developing and Testing a Model of Loneliness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(1): 119- 128.
- Jurgens, J. (2010). The Legacies of Labor Recruitment: The Guest Worker and Green Card Programs in the Federal Republic of Germany. *Policy and Society*, 29(4): 345-355.
- Kalter, F., & Schroedter, J. H. (2010). Transnational Marriage among Former Labour Migrants in Germany, *Zeitschrift Für Familienforschung*, 22(1): 11-36.
- Kara, M., & Mirici, A. (2004). Loneliness, Depression, and Social Support of Turkish Patients With Chronic Obstructive Pulmonary Disease and Their Spouses. *Journal of Nursing Scholarship*, 36(4): 331- 336.

- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (31. Baskı). Ankara: Nobel Akademi
- Klimoski, R. and Palmer, D. (1993). The ADA and the Hiring Process in Organization. *Consulting Psychology Journal*, 45(2): 10-36.
- Kaya, A., & Kentel, F. (2005). *Euro-Turks: A bridge or a breach between Turkey and the European Union?* Brussels: Centre for European Policy Studies, 7.
- Kaya, A. (2009). *Islam, Migration and Integration: The Age of Securitization*, New York:Palgrave Macmillan, 40.
- Kessler, R. C., Berglund, P., Demler, O., Jin, R., Merikangas, K. R., & Walters, E. E. (2005).
Lifetime Prevalence and Age-Of-Onset Distributions of DSM-IV Disorders in the National Comorbidity Survey Replication. *Arch Gen Psychiatry*, (62): 593-602.
- Kesternich, I., Siflinger, B., Smith, J. P., & Winter, J. K. (2012). *The Effects of World War II on Economic and Health Outcomes across Europe*.Bonn, Germany: IZA, 1-40.
- King, V., & Boyd, L. M. (2016). Factors Associated with Perceptions of Family Belonging among Adolescents, *Journal of Marriage and Family*, 78(4): 1114–1130.
- King, V., Boyd, L. M., & Pragg, B. (2018). Parent–Adolescent Closeness, Family Belonging, and Adolescent Well-Being Across Family Structures. *Journal of Family Issues*, 39(7): 2008.
- Klein, M. (1935). A Contribution to the Psychogenesis of Manic-Depressive States. *The International Journal of Psychoanalysis*, 16, 145–174.
- Klein, M. (1948). A Contribution To The Theory of Anxiety and Guilt. *The International Journal of Psycho-Analysis*, 29, 114–123.
- Konuk, N. (2007). Göç: Sebep mi? Sonuç mu?. XIV. *Ulusal Sosyal Psikiyatri Kongresi*. İstanbul.
- Konuk N., İlgin H. Ö., (2019). İletişim Bilimleri Çalışmaları II,(iç.) *Almanya’da Yaşayan Türklerin Yeni Medya ve Toplumsal Dönüşüme Bakış Açılıarı Bir*

Odak Grup Çalışması, Akademisyen Kitabevi, Editör: Aslıhan DOĞAN TOPÇU, Gürhan TOPÇU

- Korkut, G. & Gençtürk, Z. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ile Aile Aidiyeti Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(24): 209-231.
- Köroğlu, E. (2006). *Depresyon nedir? Nasıl baş edilir?* (2. baskı). Ankara: Hekimler Yayın Birliği, 23.
- Kreienbrink, A., & Rühl, S. (2007). *Family Reunification in Germany: Small Scale Study IV in the Framework of the European Migration Network*. Nürnberg: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF), 1-53.
- Lee, E. S. (1966). A Theory of Migration. *Demography*, 3(1): 47-57.
- Lewinsohn, P. M. (1974). A Behavioural Approach to Depression. In R. J. Freedman, & M. Katz (Eds.), *The Psychology of Depression*, Oxford: Wiley, 157-174.
- Lowry, I. S. (1966). *Migration and Metropolitan growth: Two Analytical Models*. San Francisco, CA: Chandler, 15.
- Macionis, J.J. & Plummer, K. (2002). *Sociology:A Global Introduction*, New York, NY: Pearson/Prentice Hall, 360-365.
- Madsen, K.R., vd. (2015). Ethnic School Class Composition and Loneliness, National Representative Study of Danish Adolescents: Katrine Rich Madsen, *The European Journal of Public Health*, 25: 3-5.
- Maslow, A. H. (1970). *Personality and Motivation*. New York:Harper&Row, 77.
- Maslow, A. H. (1943). *A Theory of Human Motivation*. *Psychological Review*, 50(4): 370-96.
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., & Taylor, J. E. (1993). Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development Review*, 19(3): 431-466.
- Margalit, M., Tur- Kaspas, H., & Most, T. (1999). Reciprocal Nominations, Reciprocal Rejections, and Loneliness Among Students With Learning Disorders. *Educational Psychology*, 19(1): 79-101.

- Martina, C. (2009). Türkestämmige Migranten in Nordrheinwestfalen und in Deutschland: [Lebenssituation und Integrationsstand, 11-15, http://www.zft-online.de/UserFiles/File/NRWMehrthemenbefragung%202008.pdf](http://www.zft-online.de/UserFiles/File/NRWMehrthemenbefragung%202008.pdf). [7 Ocak].
- Mavili, A., Kesen, N.F. ve Daşbaş, S. (2014). Aile aidiyeti ölçeği: bir ölçek geliştirme çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 33: 29-45.
- McKeown, R. E., Garrison, C. Z., Jackson, K. L., Cuffe, S. P., Addy, C. L., & Waller, J. L. (1997). Family Structure and Cohesion, and Depressive Symptoms in Adolescents. *Journal of Research on Adolescence*, 7(3): 267–281.
- Medora, N., & Woodward, J. C. (1986). Loneliness Among Adolescent College Students At A Midwestern University. *Adolescence*, 21(82): 391- 402.
- Murray, C. J. L. ve Lopez, A. D. (1997a). Global Mortality, Disability, and the Contribution of Risk Factors: Global Burden Of Disease Study. *Lancet*, 349: 1436- 1442.
- Murray, C. J. L. ve Lopez, A.D. (1997b). Alternative Projections of Mortality and Disability By Cause, 1990- 2020; Global Burden Of Disease Study. *Lancet*, 349: 1498- 1504.
- Oberg, S. (1996). Spatial and Economic Factors in Future South-North Migration. In W. Lutz (Eds.), *The Future Population of the World: What Can We Assume Today?*, London: Earthscan, 336-357.
- Östman, M. (2008). Severe Depression And Relationships: The Effect of Mental İllness on Sexuality. *Sexual and Relationship Therapy*, 23(4): 355-363. doi:10.1080/14681990802419266
- Özarslan, O. (2020). Göç ve Bedenler, *Göç Dergisi*. 7(2): 273-290.
- Özkürkçügil, A., & Kırılı, S. (1998). Depresyonda Değerlendirme. *Psikiyatri Dünyası*, 26-34.
- Özmen, M. (2001). Depresyonda Dinamik Nedenler. *Duygudurum Dizisi*, 6, 283- 287.
- Öztürk, O., & Uluşahin, A. (2014). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları 1*. Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri,50.

- Peplau, L. A., & Goldston, S. E. (1984). *Preventing the Harmful Consequences of Severe and Persistent Loneliness*. Rockville Maryland: National Institute of Mental Health, 13-46.
- Peplau, L. A., & Perlman, D. (1984). Loneliness *Research: A Survey of Empirical findings*. In L. A. Peplau, , S. E. Goldston, (Eds.), *Preventing the Harmful Consequences of Severe and Persistent Loneliness*. Rockville Maryland: National Institute of Mental Health, 13-47.
- Pitkänen, P. (2012). Introduction. In A. Icduygu, D. Sert, & P. Pitkänen (Eds.), *Migration and Transformation: Multi-Level Analysis of Migrant Transnationalism*, New York: Springer Science & Business Media, 1-11.
- Perlman, D., & Landolt, M. A. (1999). Examination of Loneliness in Children–Adolescents and in Adults: Two Solitudes or a Unified Enterprise? In: K. J. Rotenberg and S. Hymel. Editors. *Loneliness in Childhood and Adolescence*. Cambridge University Press: Cambridge, England. 325–347.
- Peterson, C. ve Seligman, M. E. P. (1984). Causal Explanations as a Risk Factor for Depression: Theory and Evidence. *Psychological Review*, 91, 347-374.
- Riggio, R. E., Watring, K. P., & Throckmorton, B. (1993). Social Skills, Social Support, and Psychological Adjustment. *Personality and Individual Differences*, 15, 275- 308.
- Rogers, C. R. (1951). *Client-Centered Therapy: Its Current Practice, Implications, and Theory*, Boston: Houghton Mifflin Co, 50.
- Rotenberg, K. J., Bartley, J. L. (1997). Children’s Stigmatization of Chronic Loneliness in Peers. *Journal of Social Behavior and Personality*. 12, 577-584.
- Rokach, A. (2001). Strategies of Coping With Loneliness Throughout the Lifespan. *Current Psychology*, 20(1): 3- 18.
- Roscoe, B., & Skomsky, G. G. (1989). Loneliness Among Late Adolescents. *Adolescence*, 24, 945- 955.
- Ruchkin, V. V., Eisemann, M., & Hagglöf, B. (1999). Hopelessness, Loneliness, Selfesteem, And Personality in Russian Male Delinquent Adolescents Versus Controls. *Journal of Adolescent Research*, 14(4): 466- 477.

- Russell, D., Peplau, L. A., & Cutrona, C. E. (1980). The revised UCLA Loneliness Scale: Concurrent and discriminant validity evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39, 472- 480.
- Russell, D., Cutrona, C. E., Rose, J., & Yurko, K. (1984). Social and Emotional Loneliness: An Examination of Weiss's Typology of Loneliness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39, 472- 480.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-Determination Theory and The Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Wellbeing. *American Psychologist*, 55(1), 68–78.
- Sargent, J., Williams, R.A., Hagerty, B., Lynch-Sauer, J., & Hoyle, K. (2002). Sense of Belonging As A Buffer Against Depressive Symptoms. *Journal of the American Psychiatric Nurses Association*, 8(4): 120–129.
- Schmidt, N., & Sermat, V. (1983). Measuring Loneliness in Different Relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44, 1038- 1047.
- Schmitt, J. P., & Kurdek, L. A. (1985). Age and Gender Differences in and Personality Correlates of Loneliness in Different Relationships. *Journal of Personality Assessment*, 49(5): 485- 497.
- Schultz, N.R., Jr & Moore, D.D. (1984) 'Loneliness: Correlates, Attributions and Coping among Older Adults', *Personality and Social Psychology Bulletin*, 10: 67-77.
- Schunka, A. (2016). Migrations in the German Lands: An Introduction. In J. Joy, J. Poley, A. Schunka (Ed.), *Migrations in the German Lands*, New York: Berghahn Books, 1-34.
- Seligman, M. E., & Johnston, J. C. (1973). *A Cognitive Theory of Avoidance Learning*. In F. J. McGuigan & D. B. Lumsden, *Contemporary Approaches to Conditioning and Learning*. V. H. Winston & Sons.
- Seligman, M. E. P. (1975). *Helplessness: On Depression, Development, and Death*. San Francisco: Freeman, 17.
- Seligman, M. E. P. (1975). *Helplessness: On depression, development, and death*. San Francisco: Freeman, 43-48.

- Sert, D. (2010). Explaining Why People Move: Intra and İnterdisciplinary Debates About the Causes of İnternational Migration. In R. A. Denmark (Eds.), *The International Studies Encyclopedia*. US: Wiley-Blackwell, 1999-2011.
- Shifron, R. (2010). Adler's Need to Belong as The Key For Mental Health. *Journal of Individual Psychology*, 66(1): 10–29.
- Sirkeci, I., Şeker, B. D., & Çağlar, A. (2015). *Turkish Migration, İdentity and İntegration*, London: Transnational Press, 2.
- Sözer, M.A. (2019). Göç,toplumsal uyum,aidiyet, *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 28: 418-431.
- Spielberger, C. D., Ritterband, L., Reheiser, E. C., & Brunner, T. M. (2003). The Nature and Measurement of Depression. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 3(2): 209-234.
- Stewart-Sandusky, M. (2016). *SS Theraphy and Consulting*. Retrieved from <http://www.sstherapyandconsulting.com/blog> [1 Şubat].
- Sullivan, H. S. (1953). *The İnterpersonal Theory of Psychiatry*. New York: Norton, 2-20.
- Süssmuth, R. (2009). *The Future of Migration and İntegration Policy in Germany*. Washington, DC: Migration Policy Institute, 1-21.
- Şahin, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme, *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 21(2): 12-18.
- Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. (2015). *Çok Değişkenli İstatistiklerin Kullanımı*, (Çev. Mustafa Baloğlu). Ankara: Nobel Yayınevi, 22.
- Tuncel, T.D. (2018). Türkiye’de 18-25 Yaş Grubu Üniversite Öğrencileri Arasında Görülen Depresyonun; Benlik Saygısı, Aile Bağlılığı, Akademik Başarı Ve Cinsiyet İle Olan İlişkisi Ve Depresyonda Olan Bu Öğrencilerin Süresi İle Sınırlı Psikodinamik Psikoterapi İle Tedavisi, *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 2: 74-96.
- Tuzcu, A. & Bademli,K. (2014). Göçün psikososyal boyutu, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 6(1): 56-66.

- Ulrich, W. M. (2001). Türken in Deutschland: Einstellungen zu Staat und Gesellschaft, 16, http://www.hosgeldiniz.cdu.de/doc/tuerken_deutschland.pdf. [5 Ocak].
- Vaidya, P. M., & Mulgaonkar, K. P. (2007). Prevalence of Depression Anxiety & Stress in Undergraduate Medical Students & Its Co Relation With Their Academic Performance. *Indian Journal of Occupational Therapy*, 39(1): 7-10.
- vanBaarsen, S., T. A., Smit, J. H., & vanDuijn, M. A. J. (2001). Lonely But Not Alone: Emotional Isolation and Social Isolation As Two Distinct Dimensions of Loneliness in Older People. *Educational and Psychological Measurement*, 61(1): 119- 135.
- Vaux, A. (1988). Social and Emotional Loneliness: The Role of Social and Personal Characteristics. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 14, 722–734.
- Vierra, S. T. (2018). *Turkish Germans in the Federal Republic of Germany: Immigration, space, and belonging*. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1961-1990.
- Wakefield, J. R., Bowe, M., Kellezi, B., Butcher, A. & Groeger, J. A. (2019). Longitudinal Associations Between Family Identification, Loneliness, Depression, and Sleep Quality, *British Journal of Health Psychology*. 25(1):1–10.
- Weiss, R. S. (1984). Loneliness: *What We Know About it and What We Might About it*. In L.
- A. Peplau, , S. E. Goldston, (Eds.). *Preventing the Harmful Consequences of Severe and Persistent Loneliness*. Rockville, Maryland: National Institute of Mental Health, 3-13.
- Weston, K. (1991). *Between Men Between Women: Lesbian and gay studies.Families we choose: Lesbians, gays, kinship*, Columbia University Press, 394.
- Williams, E. G. (1983). Adolescents' loneliness. *Adolescence*, 18, 51- 66.
- Winnicott, D.W. (1953). Transitional Objects and Transitional Phenomena- A Study of The First Not-Me Possession. *International Journal of Psycho-Analysis*, 34, 89–97.

- Woodward, J., & Frank, B. D. (1988). Rural Adolescent Loneliness and Coping Strategies. *Adolescence*, 23, 459- 565.
- World Health Organization (2017). *Depression and Other Common Mental Disorders: Global Health Estimates*. Geneva.
- Young, J. E. (1982). *Loneliness, Depression, and Cognitive Therapy: Theory and Application*. In Peplau, L. A., Perlman, D. (Eds.), *Loneliness of Current Theory, Research and Therapy*, New York: Wiley- Interscience, 1-18.
- Yaparel, R. (1984). *Sosyal ilişkilerdeki başarı ve başarısızlık nedenlerinin algılanması ile yalnızlık arasındaki bağlantı*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Zelinsky, W. (1971). The Hypothesis of the Mobility Transition. *Geographical Review*, 61(2):

EKLER

EK 1

07.06.2021

Araştırma Formu

Araştırma Formu

KATILIMCI BİLGİLENDİRME VE ONAY FORMU

Bu tez çalışması kapsamında "Aile Aidiyeti" konusunun araştırılması amaçlanmaktadır. Araştırmaya katılım sağladığınız takdirde araştırma için gerekli olan ölçeklere yanıt vermeniz beklenmektedir. Araştırma hakkında herhangi bir sorunuz var ise araştırmacıya sorabilirsiniz. Aşağıda bilgileri yer alan çalışmaya katılıp katılmama kararı tamamen size aittir ve gönüllülük esasına dayanmaktadır. Aşağıdaki ölçekleri doldururken sizden kimlik bilgilerinizi belirleyen herhangi bir bilgi istenmemekte ve bilgileriniz sisteme kayıt olmamaktadır. Cevaplarınız tamamen gizli tutularak sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilip, elde edilen veriler bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Sorulara vereceğiniz samimi ve dürüst cevaplar araştırmanın bilimsel niteliği açısından son derece önemlidir. Bilimsel katkı ve yardımlarınız için sonsuz teşekkürler.

* Gerekli

1. Bilgilendirilmiş onam formunu okudum, çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

Onaylıyorum

2. 1. Cinsiyetiniz: *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

Kadın

Erkek

3. Yaşınız *

4. Okuduğunuz bölüm *

<https://docs.google.com/forms/d/1A1CqHcLJ-PHr2ADn82cT13cZZk4z7KuerpCFWldHdDI/edit>

1/21

5. Üniversitede kaçınıcı yılınığ *
Yalnızca bir şikkı şşaretleyin.

- Birinci
 İkinci
 Üçüncü
 Dördüncü
 Beşinci ve daha fazlası

6. Kiminle Yaşıyorsunuz *
Yalnızca bir şikkı şşaretleyin.

- Ailem ile birlikte
 Arkadaşlar ile
 Yurtta
 Akraba ile
 Yalnız
 Diğer

7. Aile durumu *
Yalnızca bir şikkı şşaretleyin.

- Anne Baba hayatta-birlikte
 Anne Baba hayatta-ayrı
 Anne vefat etti-Baba hayatta
 Baba vefat etti-Anne hayatta
 İkisi de hayatta değer

8. Aile Tipi *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- Çekirdek aile
 Geniş aile

9. Kaç kardeşsiniz? *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- Tek çocuk
 2 kardeş
 3 kardeş
 4 kardeş ve daha fazlası

10. Kaç yıldır Almanya da yaşıyorsunuz? *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- Doğduğumdan beri
 1 yıldan beri
 2 yıldan beri
 3 yıldan beri
 4 ve daha fazla yıldan beri

11. Vatandaşlık durumunuz? *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- Türk vatandaşı
 Alman vatandaşı
 Çifte vatandaş (Türk-Alman)
 Başka ÷lke vatandaşı

12. Ekonomik durumunuzu nasıl değerlendiriyorsunuz? *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- Çok iyi
 İyi
 Orta
 Kötü

13. Daha önce psikiyatrik veya psikolojik destek aldınız mı ? (ilaç, terapi, danışmanlık vs.) *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- Evet
 Hayır

14. Ailenizde psikiyatrik veya psikolojik destek alan var mı? (ilaç, terapi, danışmanlık vs.) *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- Evet
 Hayır

UCLA LS
YALNIZLIK
ÖLÇEĞİ

Ařađıda çeřitli duygu ve dűřünceleri içeren ifadeler verilmektedir. Sizden istenilen her ifade de tanımlanan duygu ve dűřüncüyü ne sıklıkta hissettiđinizi ve dűřündüğünüzü her biri için iřaretleyerek belirtmeniz. Ben bu durumu,

1- Hiç yaşamam 2- NADİREN Yaşarım 3- BAZEN Yaşarım 4- SIK SIK Yaşarım

15. 1. Kendimi evremdeki insanlarla uyum içinde hissediyorum. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

16. 2. Arkadaşım yok. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

17. 3. Başvurabileceğim hiç kimse yok. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

18. 4. Kendimi tek başınaymışım gibi hissetmiyorum. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

19. 5. Kendimi bir arkadaş grubunun bir parçası olarak hissediyorum. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

20. 6. Çevremdeki insanlarla birçok ortak yönüm var. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

21. 7. Artık hiç kimseyle samimi değilim. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

22. 8. İlgilerim ve fikirlerim çevremdekilerce paylaşılıyor. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

23. 9. Dışa dönük bir insanım. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

24. 10. Kendime yakın hissettiğim insanlar var. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

25. 11. Kendimi grubun dışına itilmiş hissediyorum. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

26. 12. Sosyal ilişkilerim yzeyeseldir. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

27. 13. Hiç kimse beni gerçekten iyi tanımıyor. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

28. 14. Kendimi diğer insanlardan soyutlanmış hissediyorum. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

29. 15. İstediiğim zaman arkadaş bulabilirim. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

30. 16. Beni gerçekten anlayan insanlar var. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

31. 17. Bu derece iime kapanmış olmaktan dolayı mutsuzum. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

32. 18. Çevremde insanlar var ama benimle değiller. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

33. 19. Konuşabileceğim insanlar var. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

34. 20. Derdimi anlatabileceğim insanlar var. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

**BECK
DEPRESYON
ÖLçEğİ**

Bu form son bir (1) hafta içerisinde kendinizi nasıl hissettiğinizi araştırmaya yönelik 21 maddeden oluşmaktadır. Her maddenin karşısındaki dört cevabı dikkatlice okuduktan sonra, size en çok uyan, yani sizin durumunuzu en iyi anlatanı işaretlemeniz gerekmektedir.

35. 1 *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- (0) Üzgün ve sıkıntılı değilim.
- (1) Kendimi üzüntülü ve sıkıntılı hissediyorum.
- (2) Hep üzüntülü ve sıkıntılıyım. Bundan kurtulamıyorum.
- (3) O kadar üzgün ve sıkıntılıyım ki, artık dayanamıyorum.

36. 2 *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- (0) Gelecek hakkında umutsuz ve karamsar değilim.
- (1) Gelecek için karamsarım.
- (2) Gelecekte beklediğim hiçbir şey yok.
- (3) Gelecek hakkında umutsuzum ve sanki hiçbir şey düzelmeyecekmiş gibi geliyor.

37. 3 *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- (0) Kendimi başarısız biri olarak görmüyorum.
- (1) Başkalarından daha başarısız olduğumu hissediyorum.
- (2) Geçmişe baktığımda başarısızlıklarla dolu olduğunu görüyorum.
- (3) Kendimi tümüyle başarısız bir insan olarak görüyorum.

38. 4 *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- (0) Herşeyden eskisi kadar zevk alıyorum.
- (1) Birçok şeyden eskiden olduğu gibi zevk alamıyorum.
- (2) Artık hiçbir şey bana tam anlamıyla zevk vermiyor.
- (3) Herşeyden sıkılıyorum.

39. 5 *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- (0) Kendimi herhangi bir bişimde suçlu hissetmiyorum.
- (1) Kendimi zaman zaman suçlu hissediyorum.
- (2) oğu zaman kendimi suçlu hissediyorum.
- (3) Kendimi her zaman suçlu hissediyorum.

40. 6 *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- (0) Kendimden memnunum.
- (1) Kendimden pek memnun değilim.
- (2) Kendime kızgınım.
- (3) Kendimden nefrete ediyorum.

41. 7 *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- (0) Başkalarından daha kötü olduğumu sanmıyorum.
- (1) Hatalarım ve zayıf taraflarım olduğunu düşünmüyorum.
- (2) Hatalarımdan dolayı kendimden utanıyorum.
- (3) Herşeyi yanlış yapıyormuşum gibi geliyor ve hep kendimi kabahat buluyorum.

42. 8 *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- (0) Kendimi öldürmek gibi dşnclerim yok.
- (1) Kimi zaman kendimi öldürmeyi düşündüğüm oluyor ama yapmıyorum.
- (2) Kendimi öldürmek isterdim.
- (3) Fırsatını bulsam kendimi öldürürüm.

43. 9 *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- (0) İçimden ağlamak geldiği pek olmuyor.
- (1) Zaman zaman içimden ağlamak geliyor.
- (2) oğu zaman ağlıyorum.
- (3) Eskiden ağlayabilirdim ama şimdi istesem de ağlayamıyorum.

44. 10 *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- (0) Her zaman olduğumdan daha canı sıkın ve sinirli değilim.
- (1) Eskisine oranla daha kolay canım sıkılıyor ve kızıyorum.
- (2) Herşey canımı sıkıyor ve kendimi hep sinirli hissediyorum.
- (3) Canımı sıkın Şeylere bile artık kızamıyorum.

45. 11 *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- (0) Başkalarıyla gürüşme, konuşma işteğimi kaybetmedim.
- (1) Eskisi kadar insanlarla birlikte olmak istemiyorum.
- (2) Birileriyle gürüşüp konuşmak hiç içimden gelmiyor.
- (3) Artık evremde hiçkimseyi istemiyorum.

46. 12 *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- (0) Karar verirken eskisinden fazla güçlük çekmiyorum.
- (1) Eskiden olduğu kadar kolay karar veremiyorum.
- (2) Eskiye kıyasla karar vermekte çok güçlük çekiyorum.
- (3) Artık hiçbir konuda karar veremiyorum.

47. 13 *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- (0) Her zamankinden farklı görüdüğümü sanmıyorum.
- (1) Aynada kendime her zamankinden kötü görünüyorum.
- (2) Aynaya baktığımda kendimi yaşlanmış ve çirkinleşmiş buluyorum.
- (3) Kendimi çok çirkin buluyorum

48. 14 *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- (0) Eskisi kadar iyi iş güç yapabiliyorum.
- (1) Her zaman yaptığım işler şimdi gözümde büyüyor.
- (2) Ufacık bir işi bile kendimi çok zorlayarak yapabiliyorum.
- (3) Artık hiçbir iş yapamıyorum.

49. 15 *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- (0) Uykum her zamanki gibi.
- (1) Eskisi gibi uyuyamıyorum.
- (2) Her zamankinden 1-2 saat önce uyanıyorum ve kolay kolay tekrar uykuya dalamıyorum.
- (3) Sabahları çok erken uyanıyorum ve bir daha uyuyamıyorum.

50. 16 *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- (0) Kendimi her zamankinden yorgun hissetmiyorum.
 (1) Eskiye oranla daha çabuk yoruluyorum.
 (2) Her şey beni yoruyor.
 (3) Kendimi hiçbir şey yapamayacak kadar yorgun ve bitkin hissediyorum.

51. 17 *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- (0) İştahım her zamanki gibi.
 (1) Eskisinden daha iştahsızım.
 (2) İştahım çok azaldı.
 (3) Hiçbir şey yiyemiyorum.

52. 18 *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

- (0) Son zamanlarda zayıflamadım.
 (1) Zayıflamaya alışmadığım halde en az 2 Kg verdim.
 (2) Zayıflamaya alışmadığım halde en az 4 Kg verdim.
 (3) Zayıflamaya alışmadığım halde en az 6 Kg verdim.

53. 19 *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- (0) Sağlığımla ilgili kaygılarım yok.
- (1) Ağrılar, mide sancıları, kabızlık gibi şikayetlerim oluyor ve bunlar beni tasalandırıyor.
- (2) Sağlığımın bozulmasından çok kaygılanıyorum ve kafamı başka şeylere vermekte zorlanıyorum.
- (3) Saęlık durumum kafama o kadar takılıyor ki, bařka hiębir řey dūřünemiyorum.

54. 20 *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- (0) Sekse karşı ilginde herhangi bir değişiklik yok.
- (1) Eskisine oranla sekse ilgin az.
- (2) Cinsel isteğim çok azaldı.
- (3) Hiç cinsel istek duymuyorum.

55. 21 *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- (0) Cezalandırılması gereken şeyler yapığımı sanmıyorum.
- (1) Yaptıklarımdan dolayı cezalandırılabilirim dūřünüyorum.
- (2) Cezamı çekmeyi bekliyorum.
- (3) sanki cezamı bulmuşum gibi geliyor

**AİLE AİDİYETİ
ÖLÇEĞİ**

Ařađıda belirtilen dūřünceye,
1- Hiç Katılmıyorum 2- Katılmıyorum 3- Kararsızım 4- Katılıyorum 5- Tamamen
Katılıyorum

56. 1. Aileme güçlü bir şekilde bağlılık hissediyorum. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

57. 2. Ailemde hayır deme hakkımız hep korunur. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

58. 3. Ailemin önemli bir parçasıyım *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

59. 4. Ailemin beni desteklediğini hissediyorum *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

60. 5. Ailemde birçok kişi benim için bazı zevklerinden vazgeçmez *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

61. 6. Ailemde kendimi değerli hissediyorum. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

62. 7. Ailemin bana güvendiğini hiç hissetmedim. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

63. 8. Ailemin bana saygı gösterdiğini hep görmüşümdür. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

64. 9. Ailemde kararları birlikte almamız. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

65. 10. İhtiyaç içinde ve hasta olduğumda ailem hemen destek olur *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

66. 11. Ailemle birlikte zaman geçirebiliyoruz *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

67. 12. Kendimi evimde ve ailemle birlikte mutlu hissetmiyorum *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

68. 13. Sevgi ve hoşgörü ailemin önemli bir parçasıdır *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

69. 14. Ailem bana özen gösterir. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

70. 15. Bende aileme özen gösteririm. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

71. 16. Ailemde eleştiri hakkımız özenle korunur. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

72. 17. Bir daha dünyaya gelsem aynı ailede doğmak isterdim. *

Yalnızca bir şikkı işaretleyin.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

Bu içerik Google tarafından oluşturulmamış veya onaylanmamıştır.

Google Formlar

ÖZGEÇMİŞ

SELİME TURHAN

A. EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Aile Danışmanlığı ve Eğitimi
Anabilim Dalı Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Bölümü, 2021, İstanbul

Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü, 2018, İstanbul

B. STAJ DENEYİM

2018-2018 T.C. Üsküdar Belediye Başkanlığı Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğü

C. PROJELERİ

Suriyeli Mültecilerin Eğitimi ve Entegrasyonu (ÜGM)

D. YAYINLARI

Turhan, S., vd. (2019). Eldery Neglect and Abuse. *Journal of Social Research and Management*. Volume: 2, number 2.s.28-43.

Turhan, S. (2021, Şubat). Aile İçi İletişim Kalıplarının Yalnızlık Düzeyine Etkisinin İncelenmesi. *4th International 'Communication in New World' Congress*. Tokyo.

E. SERTİFİKALAR

2019 Bilişsel Nöropsikoloji

2017 Madde Bağımlılığı ve Çözüm Yolları

2016 Psikodrama

2015 Uluslararası Hukuk